

UNIVERZA V LJUBLJANI

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Študijski program: Predšolska vzgoja

**PROJEKT KONSTRUKCIJSKEGA TIPA –
SENČNE LUTKE V PRAVLJICAH IN
OTROŠKEM GLEDALIŠČU**

DIPLOMSKA NALOGA

Mentorica:

mag. Helena Korošec

Kandidatka:

Tatjana Imperl

Ljubljana, 2013

P O V Z E T E K

V diplomski nalogi je predstavljen projekt raziskovanja konstrukcijskega tipa z naslovom Senčne lutke v pravljicah in otroškem gledališču. Otroci so skozi posamezne etape projekta aktivni udeleženci pri pridobivanju znanja o novih vsebinah, skozi celoten proces pa sodelujejo drug z drugim in z odraslimi.

Tehniko senčnih lutk, dramatizacijo in gledališče spoznavajo postopoma, skozi metodo projektne dela, ki omogoča izkustveno učenje skozi otrokovo primarno dejavnost – igro.

Ob izdelavi lastnih lutk, skozi sproščeno igro z njimi, v spontani animaciji lutke, ob dramatizaciji ter v ustvarjanju gledališča otroci pridobivajo pester mozaik znanja tudi iz drugih kurikularnih področij predšolske vzgoje.

V nalogi zato izpostavljam in raziskujem vlogo lutke na različnih področjih otrokovega razvoja, predvsem pa skušam pojasniti vlogo lutke pri razvoju otrokovih jezikovnih sposobnosti ter opredeliti otrokov odnos do gledališča in gledališkega ustvarjanja.

Na podlagi evalvacij posameznih etap projektne dela v sklepnem delu ugotavljam, da je lutka odlično sredstvo za spodbujanje govornih in jezikovnih sposobnosti otrok, da z lutko otroci na prijeten način usvajajo nova znanja z različnih področij učenja, gledališče pa prepoznavajo kot pomemben sestavni del družbenega prostora.

Ključne besede: *senčne lutke, gledališče, pravljica, dramatizacija, projektno delo, izkustveno učenje.*

ABSTRACT

The undergraduate dissertation deals with the construction-based research project entitled Shadow Puppets in Fairytales and Children's Theatre. By taking active part in each stage of the project, children gain knowledge in a new field and work together with each other and with adults.

The project work method is applied, introducing shadow puppetry, dramatisation and theatre to the children step by step, which enable empirical learning through their primary activity: play.

By making their own puppets and playing with them as well as through a spontaneous puppet animation, dramatisation and playing theatre, the children acquire vast knowledge in less typical curricular areas of preschool education.

The dissertation thus focuses on the role of puppets in different areas of children's development with the emphasis on explaining the role of puppets in developing children's language skills and on defining their attitude towards theatre and the art of theatre.

On the basis of the evaluation of each project stage, it is concluded that puppets are a very effective means to enhance children's speaking and language skills. The research has also shown that the use of puppets is a pleasant way for children to acquire new knowledge in different areas of learning, and that children perceive theatre as an important component of the social environment.

Keywords: *shadow puppets, theatre, fairytale, dramatisation, project work, empirical learning.*

K A Z A L O

UVOD	1
TEORETIČNI DEL.....	2
1 TEORETIKI O LUTKI	2
2 LUTKA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU	4
2.1 SIMBOLNA IGRA – VODILNA OTROKOVA DEJAVNOST V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	4
2.2 LUTKOVNA IGRA KOT SIMBOLNA IGRA	5
2.3 GLAVNE ZNAČILNOSTI LUTKE V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU OTROKA.....	6
3 TEORETIČNE OSNOVE PRAKTIČNEGA DELA.....	9
3.1 OTROK IN PRAVLJICA	9
3.2 DRAMATIZIRANA PRAVLJICA.....	11
3.3 OTROK V USTVARJANJU LASTNEGA GLEDALIŠČA.....	12
3.4 SENČNO GLEDALIŠČE	13
3.5 TEHNOLOGIJA SENČNIH LUTK	17
3.6 PLATNO IN SVETLOBA	19
4 PROJEKTNO DELO KOT UČNI MODEL V VRTCIH IN	21
4.1 PROJEKT IN PROJEKTNO DELO	21
4.2 TEMELJNO VODILO PRI PROJEKTNEM DELU	21
4.3 NAČELA, NA KATERIH TEMELJI IZVAJANJE PROJEKTNEGA DELA	23
4.4 MOTIVIRANJE UDELEŽENCEV ZA SODELOVANJE PRI PROJEKTNEM DELU	25
4.5 ZGRADBA IN RAZČLENITEV PROJEKTNEGA DELA PO ETAPAH	25
4.6 KONSTRUKCIJSKI TIP PROJEKTA	28
EMPIRIČNI DEL	29
5 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNEGA DELA.....	29
5.1 OPREDELITEV PROBLEMA	29
5.2 NAMEN IN CILJI	30
5.3 DELOVNE HIPOTEZE IN OMEJITVE	30
5.4 METODE DELA	31
6 VZGOJITELJEVA PRIPRAVA NA PROJEKTNO DELO	32
7 IZVEDBA PROJEKTA.....	35
8 SKLEPNI DEL: ODGOVORI NA OSNOVNE CILJE RAZISKOVANJA IN POSTAVLJENE HIPOTEZE.....	103
ZAKLJUČEK	107
LITERATURA IN VIRI	108

K A Z A L O S L I K :

Slika 1: Lutke Tau Tau.....	2
Slika 2: Igralec – človeška sila, ki posodi svojo energijo lutki	3
Slika 3: V domišljiji lahko kartonska škatla postane karkoli	4
Slika 4: Dalang mojster s svojo skupino	14
Slika 5: Vajanka	15
Slika 6: Indijska senčna lutka.....	15
Slika 7: Kitajske senčne lutke	16
Slika 8: Karadžoz in Hadživat.....	16
Slika 9: Senčna lutka s črno, temno senco	17
Slika 10: Senčna lutka z barvno senco	18
Slika 11: Senčno platno.....	19
Slika 12: Magična senčna pripoved s pomočjo grafoskopa	20
Slika 13: Shema: Temeljno vodilo pri projektnem delu	22
Slika 14: Idejko se skriva	36
Slika 15: Otroci animirajo Idejka na senčnem platnu	37
Slika 16: Idejko kot idejna skica	40
Slika 17: Zapisovanje delnih nalog na Idejka	41
Slika 18: Idejko v risbi	43
Slika 19: Otrokom predstavim tabelarni načrt	45
Slika 20: Otroci sodelujejo pri zapisu načrtovanja dejavnosti na plakat.....	46
Slika 21: Tabelarni načrt	47
Slika 22: Iskanje informacij iz različnih virov	51
Slika 23: Igramo se dramsko gledališče.....	52
Slika 24: Igramo se lutkovno gledališče	54
Slika 25: Sproščena igra z različnimi lutkami.....	54
Slika 26: Utrinki z izdelave plakatov o lutkovnem gledališču.....	55
Slika 27: Sproščen pogovor ob plakatih.....	56
Slika 28: Plakati, postavljeni na vidnem mestu	57
Slika 29: Igra s sencami ob naravni svetlobi zunaj	60
Slika 30: Igra s sencami ob naravni svetlobi v igralnici	61
Slika 31: Koliko senc bo nastalo?	61
Slika 32: Kakšne barve bo senca?	62
Slika 33: Sproščena igra s senco	62

Slika 34: Igra s sencami ob umetni svetlobi.....	63
Slika 35: Telesne sence	64
Slika 36: Otroci igrajo basen Koklja in piščeta.....	66
Slika 37: Preverjanje načrta	69
Slika 38: Ogled izdelave senčnih lutk na internetu	69
Slika 39: Izdelovanje preprostih senčnih lutk	70
Slika 40: Animacija lutk ob grafoskopu.....	71
Slika 41: Izdelava preprostega senčnega platna in scene	72
Slika 42: Senčne lutke zaigrajo basni na senčnem ekranu	73
Slika 43: Senčne lutke zaigrajo basni ob grafoskopu.....	73
Slika 44: Pravlјica Ena o stonogi na senčnem ekranu.....	76
Slika 45: Otroci uprizarјajo pravljico Ena o stonogi.....	77
Slika 46: Svobodna igra z lutko in senco	78
Slika 47: Izdelava senčnih lutk z gibljivim delom in scenskih elementov za pravljici.....	80
Slika 48: Spontana animacija junakov iz Razbite buče.....	80
Slika 49: Senčna lutkovna uprizoritev pravljice Razbita buča.....	81
Slika 50: Priprava scene za Razvajenega vrabčka	82
Slika 51: Otroci prisluhnejo nekaterim nasvetom	83
Slika 52: Utrinki z vaj Razvajeni vrabček.....	83
Slika 53: Vzgojiteljica Maja v igri s senco	84
Slika 54: Preverjanje načrta	84
Slika 55: Gospod Bananko na obisku	85
Slika 56: Utrinki z izdelave vabila	86
Slika 57: Utrinki z izdelave plakatov za Razvajenega vrabčka.....	87
Slika 58: Plakat za gledališko predstavo Razvajeni vrabček	88
Slika 59: Samoiniciativna izdelava senčnih lutk z gibljivim delom	88
Slika 60: Izdelovanje vstopnic in sedežnih oznak.....	89
Slika 61: Izročitev vabila	90
Slika 62: Priprava gledališke dvorane.....	93
Slika 63: Zadnji posvet pred premiero	94
Slika 64: Gledališka blagajničarka poskrbi za prodajo vstopnic.....	94
Slika 65: Občinstvo napolni gledališko dvorano	95
Slika 66: Premierna senčna lutkovna uprizoritev pravljice Razvajeni vrabček	96
Slika 67: Lutkarji se predstavijo občinstvu	96
Slika 68: Razstava senčnih lutk in projektnega albuma	97

Slika 69: Evalvacijski pogovor ob projektnem albumu	99
Slika 70: Simbol »smeško« za izražanje čustev	100
Slika 71: Otroci oddajo svoje odgovore v skrinjico	101
Slika 72: Odgovori otrok v simbolih (str. A, str. B).....	101

K A Z A L O T A B E L :

Tabela 1: Razčlenitev projektnega dela	26
Tabela 2: Vzgojiteljeva priprava na projektno delo	32

UVOD

Lutka v vsej svoji širini nudi človeku nešteto različnih možnosti. Lahko gradi in razvija odnose med osebami, odnose med čustvi, razpoloženji ... Lutka s svojo magično močjo človeku omogoča dragoceno spoznavanje samega sebe. Z njo ima priložnost na lahkoten način odkrivati morda še nekatere skrite kotičke svojega bistva, se prepustiti sanjarjenju, uporabiti domišljijo v njenih neskončnih dimenzijah ali pa preprosto uživati v njeni družbi: za igro, za zabavo, za smeh in žalost, za učenje, za stik in tkanje niti od človeka do človeka.

V stiku človeka z lutko vidim pomembno vrednost, saj v današnji „instant“ družbi, ko postaja čedalje več stvari navideznih, lutka ostaja nekaj, česar se lahko dotakneš in kot „po čudežu“ oživiš. Prstna, ročna lutka, marioneta, lutka na palici, senčna lutka ... vsaka je posebna, svojstvena, privlačna.

Otroci v skupini nekajkrat na leto obiščejo gledališče, kjer imajo priložnost videti različne zvrsti lutkovne ali dramske igre, niso pa še doživeli ogleda senčne lutkovne predstave, zato sem se odločila, da jim približam tudi to obliko lutkovne umetnosti.

Za temeljno vsebino svoje diplomske naloge sem zato izbrala senčno lutko, ki v povezavi s pravljico in ob aktivnem raziskovanju skozi projektno delo otroku omogoča pridobivanje raznolikih oblik novega znanja, podpira pa ga tudi na različnih področjih osebnostnega razvoja.

Z veseljem sem se lotila raziskovanja otrokovega učenja ob senčni lutki in njenem romantičnem odsevu na senčnem platnu. Tehniko igranja senčnih lutk sem želela otrokom predstaviti predvsem skozi igro, v kateri postanejo sami aktivni raziskovalci posameznih elementov in sestavin senčne lutkovne umetnosti. Z ustvarjanjem spodbudnega okolja s pomočjo motivacije z lutko sem želela k igri in posledično učenju pritegniti kar največ otrok in jim tako omogočiti, da z lastno aktivnostjo skozi proces pridobijo novo znanje, ki zaradi tega ostaja trajnejše in bolj kakovostno. Pomembno je, da ima vsak otrok možnost sodelovati od začetka procesa skozi vse etape projekta pa vse do evalvacije, v katero se ob zaključku tudi aktivno vključi.

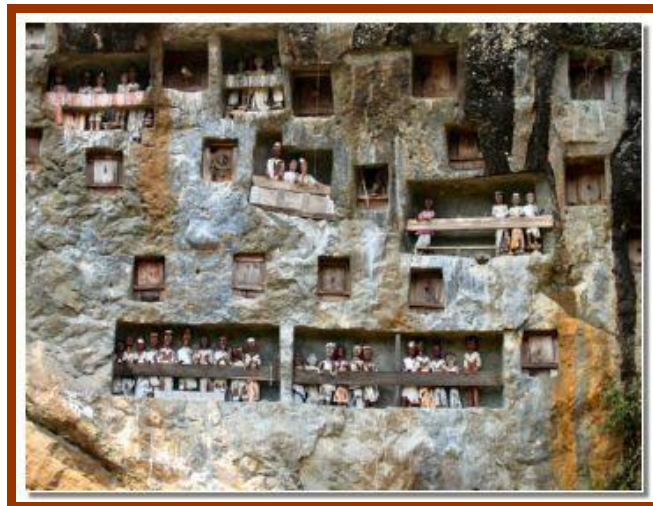
Kot mentorica in vodja projekta sem želela vedoželjnim otrokom ponuditi korak naprej v spogledovanju z gledališko umetnostjo, in ob lutkovni pravljici, ki so jo zaigrali v svojem senčnem gledališču, smo dosegli tudi to raven, saj so otroci svojim preteklim lutkovnim izkušnjam dodali nove in jih tudi praktično uporabili v svoji lutkovni gledališki predstavi.

TEORETIČNI DEL

1 TEORETIKI O LUTKI

V začetku lutkovni predhodniki niso imeli nič skupnega z njeno prihodnjo gledališko vlogo. To so bili: maliki, fetiši, talismani, čarovniške figure, otroške igrače. Bili so grobo oblikovani, najpogosteje kamniti in le redko leseni. Maliki so bili ujeti v svojo nepopolno negibno obliko, dokler jim izvajalci verskih in čarovniških obredov niso posodili svojega giba, saj so pričeli verjeti, da bi gibanje lahko povečalo spektakularnost teh figur, ki ne bi bile več zgolj pasivne slike božanstva, temveč bi s svojim skrivnostnim življenjem pridobile večjo duhovno moč. V celotnem naslednjem obdobju so obredne figure spremenili v tridimenzionalne gibljive ikone, ki so predstavljale bogove, ljudi in včasih tudi živali, ki so jih uporabljali med različnimi ceremonijami ter obredi. Poznejše spremembe so jo preobrazile v lutko. Oživljanje oziroma vdihnitev življenja predmetu pa postane bistvena lastnost lutk (Jurkowski, 1998).

Slika 1: Lutke Tau Tau

Vir: www.pomurec.com/vsebina/426/Tana_Toraja_spek... ; dostop: 9. 12. 2011

Ljudstvo Toraja na otoku Sulawesi še danes ohranja animistično religijo in z njo povezane verske obrede, v katerih ima pomembno vlogo lutka Tau Tau. Ob grobnicah, vklesanih v skalo, negibno skrbi za mrtve in žive.

Različni teoretiki vidijo lutko in njene značilnosti na številne načine. Jurkowski (1998) jo opiše kot tridimenzionalno figuro, ki je narejena iz raznovrstnih snovi (lesa, voska, kaširanega papirja, blaga, kovine ...). Namenjena je gledališkim predstavam, v katerih predstavlja človeka ali druga bitja. Oživlja jo človeška sila s pomočjo vrvic ali palic, če je vodena od zunaj, ali neposredno človeška roka, če je vodena od znotraj.

Posebnosti lutkovnega znakovnega sistema, ki dokazujejo, kako avtonomen in samosvoj znakovni element je lutka, je veliko. Najpreprostejši primer je primerjava sposobnosti (zgolj fizičnih) in možnosti, ki jih ima lutka. Lutka lahko leti, lahko razpade, se lahko sestavi, lahko funkcionira samo en del telesa, npr. nos, vogal ... Zato da bi lutka dajala poseben vtis, ni potrebno, da bi snemala glavo z vratu in si jo vnovič nasajala. Zadostuje, da se lutka usede na stol, prekriža nogi, si prižge cigareto, torej naredi najbolj vsakdanje opravilo, in že izvabi iz dvorane val ploskanja in navdušeno reakcijo gledalcev (Trefalt, 1993).

Slika 2: Igralec – človeška sila, ki posodi svojo energijo lutki

Vir: www.lg-mb.si/premiere/kurent/ ; dostop. 9. 12. 2011

D. Szilagyi (v Trefalt, 1993) pojasnjuje: »Lutko samo, kot gibljiv kip, snov, napolnjeno z dušo, lahko uvrščamo med osnovne slike, med simbole.« J. Bussell (prav tam) pa pravi, da je lutka »simbol, ki ga uporablja igralec za ponazoritev lika.«

J. Mukarovsky (v Trefalt, 1993) doda, da je lutka pravzaprav nekaj, kar stoji namesto nečesa drugega in na to drugo namiguje. Jurkovski (1998) pa postavlja tezo, da se bo lutka nekega dne spremenila iz materialnega predmeta v abstraktno umetniško zamisel in kot nova vrsta v celoti spremenila človekov pogled na lutko.

2 LUTKA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU PREDŠOLSKEGA OTROKA

2.1 SIMBOLNA IGRA – VODILNA OTROKOVA DEJAVNOST V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

»Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem otrok izraža tisto, kar ga obkroža in se okoli njega dogaja. Najprej so to dejavnosti odraslih, pozneje pa medčloveški odnosi iz sveta odraslih in odnosi med otrokom in odraslim. Pri mlajših otrocih so v ospredju dejavnosti, pri starejših pa odnosi. Kot sinonim za simbolno igro se pogosto uporabljajo tudi izrazi domišljajska igra, igra „kot da“, igra vlog ...

Simbolna igra je najbolj tipična za otroke v starostnem obdobju od dveh do šestih let, prve oblike pa so prisotne v igri otroka, starega leto do leto in pol« (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001 v Korošec, 2003).

V različnih oblikah simbolne igre se otrokove dejavnosti nanašajo na predmete, v katerih prepozna kulturno določene funkcije. Otrok lahko prenaša dejavnost, ki jo je razumel pod določenimi pogoji, na druge pogoje, npr. otrok, ki razume shemo „česanja z glavnikom“, bo v naslednji fazi bodisi česal z glavnikom punčko, medvedka ipd. bodisi izvajal isto dejavnost ob uporabi substitutivnih predmetov (gre torej za predmetno zamenjavo) in bo npr. česal sam sebe, punčko, medvedka, in sicer s palčko, ki predstavlja glavnik (Marjanovič Umek, 2001).

Slika 3: V domišljiji lahko kartonska škatla postane karkoli

Vir: www.superstock.com/.../1566-035140; dostop: 13. 12. 2011

Dejavnosti pretvarjanja dobijo v simbolni igri svoj pomen skozi rabo jezika. V zgodnji simbolni igri malček izraža poznavanje nekaterih rutinskih dejavnosti (npr. hranjenje, spanje) ter se zaveda možnosti vključevanja teh dejavnosti v svojo simbolno igro (npr. namišljeno hranjenje sebe ali dojenčka, namišljeno spanje). Vzporedno se malček zave, da imajo besede pomen, ki ga lahko uporabi v komunikaciji z drugimi.

V predšolskem obdobju postaja simbolna igra otrok vedno bolj socialna in od otrok, ki so vanjo vključeni, vse pogostejše zahteva vstopanje v različne govorne interakcije. V socialno simbolni oz. sociodramski igri sta pomembni interakcija in verbalna komunikacija, saj otroci si delijo vsebino igre, izmenjujejo ideje ter skupaj oblikujejo igralne teme na fleksibilen način, kar jim omogoča razvoj višjih ravni govora (Fekonja Peklaj, 2012).

V simbolni igri prihaja do prepleta spoznavnih, socialno-kognitivnih, socialnih, jezikovnih sposobnosti in spretnosti, zato je pomembno, da vzgojitelj otrokovo igro spodbuja, vendar ne z določanjem vsebine, temveč v nudenju spodbud in pomoči otrokom, da se vanjo čimbolj intenzivno vključijo.

Pozitiven vpliv simbolne igre na otrokov razvoj je zlasti viden na področjih kot so: aktualno spontano verbalno izražanje v sociodramski igri, ustrezen porast socialnih interakcij in pomemben napredek v različnih spretnostih, kot so bogatejši besednjak, bolj kompleksen jezik, impulzivni nadzor, zabava (Marjanovič in Zupančič, 2001).

2.2 LUTKOVNA IGRA KOT SIMBOLNA IGRA

Ko lutka oživi

»Otrok je vzel kos lesa, si ga položil v naročje, in glej: to je krasna lutka z živimi očmi, dolgimi lasmi, govori, joka, se smeji. Kos lesa otrok položi na tla, in glej: to je avto, tramvaj, gasilski avto ali vilin konj. Otrok spusti leseno desko po vodi. Deska na vodi – ladja z razpetimi jadri, ki jo nosi in ji daje smer veter, čudežni veter – otrokova domišljija,« opiše preprosto, spontano igro Zvezdana Ladika (1970, v Đerđ, 2000: 39, v Korošec, 2003).

Otrokov prehod iz stvarnega v namišljen svet in obratno je zelo blag in lahko izvedljiv. Tako je lutka, ki postane znak, pismo njegovih želja in fantazij, za otroka pravo živo bitje, ki mu vdahne svoja občutja in želje, saj za njo ni preprek, dovoljeno ji je narediti vse, kar bi otrok želel narediti v stvarnem življenju, pa ne sme zaradi različnih prepovedi (Šimunov, 2007).

Ker prav v spontani igri otrok najlažje realizira svoje želje, je pomembno, da ima priložnost igrati se z lutko. Z njo bo lahko raziskoval sebe, svet in odnose, razvijal svojo kreativnost ter sporočal dele svojega intimnega, izkustvenega ali podzvestnega sveta. Pri tem so dobrodošle različne lutke, v lutkovnem kotičku pa naj se nahaja tudi raznolik izbor nestrukturiranega materiala, ki bo otroke spodbudil k izdelavi lastne preproste lutke, s katero bo lahko eksperimentiral v svojih situacijah „kot da“ (Korošec, 2003).

Lutka – posredovalka sporočil

J. Sitar (2008: 136) pravi: »Lutka posreduje številna sporočila. Ta so skrivnostno šifrirana in čakajo, da jih otroci, njihovi starši, vzgojitelji in učitelji razvozljajo. Lutke pripovedujejo o strahovih, skrbah, dobrem in slabem počutju, srečnih in žalostnih trenutkih otrok in njihovih družin. Odraslim pomagajo razumeti, zakaj je kdo od otrok kdaj nemiren, jezikav, jokav ali bojazljiv, zakaj je kdo pretirano glasen ali z negativnim vedenjem priteguje pozornost.«

H. Korošec (2003) pa pojasnjuje, da lahko učitelj oziroma vzgojitelj kot pozoren opazovalec skozi otrokovo simboliko geste in govora prepozna tudi čustva in odnose posameznega otroka z drugimi v socialni sredini. Podobno razlaga tudi J. Sitar (2008: 136), ki pravi: »Kdor opazi skrivnostna sporočila ter upošteva njihove dobronamerne nasvete, temu lutke pokažejo pravo pot pri delu s posameznimi otroki in skupinami.«

2.3 GLAVNE ZNAČILNOSTI LUTKE V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU OTROKA

Lutka v človeku, človek v lutki – spoj energije in moči za posebnost mišljenja

Lutkovna umetnost izvira iz davnih ritualov, ki so nekakšna komunikacija med ljudmi in energijo, ki je ne obvladujemo, jo pa čutimo. Ta komunikacija se odvija s stiliziranimi gibi, glasom in vizualno pojavnostjo, bodisi v kostumu, maski ali oblikovanem predmetu. S prenosom lutkarjeve energije v predmet dobi le-ta nov simbolični pomen. Lutkar verjame v čarobno preobrazbo in v moč lutke, saj ji „vdahne“ dušo, in morda tu najdemo enega od razlogov za to, da lutke otroke tako očarajo. Otroku lažje vzpostavi kontakt z lutko kot z vzgojiteljico. Strah pred vzpostavljanjem stika z odraslim pa lutka zelo olajša. In prav to poskušamo izkoristiti, da otrok manj stresno sprejema okolje, v katerem živi, in sporoča odnos do njega (Majaron, 1998).

Predvsem ta moč lutke bi morala biti zadosten razlog, da, kot pravi dr. Breda Kroflič (v Korošec in Majaron, 2002) »lutka ni izbira, lutka je nujnost v prijetni in zato učinkoviti šoli, ki ne temelji le na „imeti znanje“ ampak na „biti človek“«.

Lutka združuje skoraj vse discipline, pomembne za otrokov razvoj, kot so zaznava, razumevanje, gibanje, govor, sodelovanje z okoljem. Z lutko odkriva parabolične igre in bogastvo metaforičnega mišljenja in izražanja. Lutka vzbuja otrokovo domišljijo in ustvarjalnost, dva najpomembnejša elementa za nadaljnji razvoj (Majaron, 1998).

Lutka – odlično sredstvo za pozitivno komunikacijo

Osnovni element vzgoje in izobraževanja je komunikacija med učiteljem in učencem ter med učitelji in učenci samimi.

Ker je otrok v vsakdanji komunikaciji izpostavljen pritiskom in stresu, je pomembno najti sredstvo, da mu ta problem olajša. Odlična izbira je lutka, saj lahko izboljša komunikacijo med učenci in zmanjša stresno situacijo med njim in učiteljem ter postane nova, močnejša avtoriteta v skupini. Tako lahko otrok lutki zaupa svoje težave, odpravlja nesporazume in skoznje vzpostavlja simbolno komunikacijo z okoljem. Lutka omogoča tudi neverbalno komunikacijo in že dolgo ni več le sredstvo za pripravo predstav in motivacijo pri pouku, ampak vedno bolj postaja magična moč v rokah učitelja in otrok ter spodbuja njihov celostni razvoj. Učitelj oz. vzgojitelj tako lahko z lutko v različnih oblikah in priložnostih ohranja kontinuiteto posebnega načina mišljenja in razvija individualne sposobnosti otrok; izkušnje pri delu v razredu oz. skupini pa kažejo, da se pri izdelavi in igri z lutko lahko dokažejo tudi socialno izključeni učenci in tisti, ki so učno manj uspešni (Korošec in Majaron, 2002).

»Pomembno je sprejeti otroka kot edinstveno osebnost, pri katerem bo prav lutka rada pomagala graditi mostove od srca do srca« (Majaron, 1998).

Učna učinkovitost lutke

J. Sitar (2008: 135) pravi: »Učna učinkovitost lutke je v tem, da otrok živi z lutko v dveh vrstah resničnosti, „objektivni“ resničnosti in resničnosti v igri z lutko. V igri pa gre za posebno stanje zavesti, kjer se na drugačen način in posebej intenzivno vključujemo v dogajanje. Vživljanje oziroma identifikacija z lutko, bitjem, ki živi na roki, vrvici ali palici, okrepi čustveni del dogajanja in globlje doživljanje določene teme, kar poveča učinek doživetja.«

T. Ban (2009) pa ugotavlja, da si otroci pri oblikovanju lutk nabirajo izkušnje pri rokovanju z različnimi materiali in orodji, ob igri z njimi pa zaživijo čustva in domišljija. S takšno dejavnostjo se otroci navajajo na sodelovalno delo, kar pomeni, da so lahko aktivni in hkrati sposobni prilagoditi svoje zamisli skupnim ciljem.

Vzgojna učinkovitost lutke

Poleg učne pa je pomembna tudi vzgojna vloga lutke. Majaron (2012) pojasnjuje, da se z lutko mladi človek pri nas sreča že zelo zgodaj. Na najmlajšega gledalca vzgojno vpliva lutka v roki vzgojiteljice. Njena avtoriteta je neverjetna. Čeprav je od otroka manjša, pa vendar vse ve in zna ter tako seznanja malčka s svetom, ki je širši od njegovega doživljajskega, in prav temu delu bi bilo potrebno posvetiti dovolj vzpodbud in pozornosti.

J. Sitar (2008) pa ugotavlja, da lutke vplivajo tudi na vzdušje v skupini. Tam, kjer jih redno uporabljajo, je opazno manj agresivnega in socialno neprimernega vedenja kot v skupinah, kjer lutk ne uporabljajo. Po njenem mnenju so lutke tudi dragocen mediator igre, kjer se mora agresivnejši otrok, ki stopi „za lutko“, obnašati do nje tako, da je ne „preigra“, kar pomeni, da mora zmanjšati svojo agresivnost, plašnejši pa skrit za lutko laže zbere „pogum“.

3 TEORETIČNE OSNOVE PRAKTIČNEGA DELA

Poleg poznavanja temeljnih značilnosti uporabe lutke v vzgojno-izobraževalnem procesu otroka, ki sem jih opisala doslej, pa se je za uspešno izvajanje samega projekta treba seznaniti tudi z drugimi pojmi, ki določajo vsebino našega praktičnega dela. Ta govori o senčnih lutkah, ki igrajo pravljico v senčnem gledališču. Zato v nadaljevanju predstavim teoretičen pogled na pravljico in njen vpliv na otroka, opredelim dramtizirano pravljico, podam osnovna izhodišča pri otrokovem seznanjanju z gledališko umetnostjo, opišem tudi senčno gledališče in senčne lutke ter njuna sestavna elementa: svetlobo in senčni ekran. Teoretično poznavanje osnovnih pojmov je pomembno vodilo pri kreiranju konkretnih dejavnosti, ki izpolnjujejo zastavljene cilje in vsebino projekta.

3.1 OTROK IN PRAVLJICA

Strinjam se z mnenjem, da ima pravljica v otrokovem življenju pomembno vlogo, tako v razvojnem, psihološkem, vzgojno-izobraževalnem in socialnem smislu kot tudi pri razreševanju težav (Kucler, 2002).

Pravljice nosijo v sebi modrost, ki jo prenašajo na otroka. V njih se namreč skrivajo številne resnice, napotki, nasveti, sugestije, znanje prejšnjih rodov, ljubezen in izkušnje, ki koristijo tudi današnjim otrokom (Kociper, 1996, v Kucler, 2002).

Nekoč je Albert Einstein (v Kucler, 2002) rekel: »Če želite imeti pametne otroke, jim pripovedujte pravljice. Če želite imeti še pametnejše otroke, jim pripovedujte še več pravljič.«

B. Grgič (2011) pa pravi: »Pravljice ponujajo dober vpogled v filozofski problem pridobivanja vrline. Vrlino nikjer ni možno pridobiti že s samim rojstvom in brez napora, temveč šele po prestanku določenih preizkušenj. Toda kako otroka, ki ne razume, zakaj nekaj mora in nečesa ne sme delati, usmeriti na pravilno delovanje? Če otroku rečemo, da mora biti dober in da mora vse deliti z bratom ali prijateljem, ker ni lepo biti sebičen, otroku to ne bo nič pomenilo. Začutil bo samo zunanjo prisilo, ki jo nad njim izvajamo s pridiganjem in pritiskom.« Ravno zato se strinjam, da je pravljica najprimernejša izbira, saj »pravljica otroka vzgaja in poučuje na nivoju, ki ga razume, brez moraliziranja in

nepotrebnega ocenjevanja. Uči se prek identifikacije s pravljičnim junakom spontano in nevsiljivo» (Kucler, 2002).

Pravljične osebe in svet so simboli iz otrokovega okolja, ki nanj deluje. Vsi ti palčki, zmaji, čarovnice, steklene gore, govoreča drevesa in živali ga na podzavestni način tudi rešujejo iz realnih, a grobih stisk, s katerimi se srečuje v nežnem otroštvu. Pravljična zdravilno deluje na otrokovo zdravo čustveno ravnotežje in ga s tem na prijeten način pripravi za vstop na pot k odraslosti. V pravljičah spoznava dobre, hudobne, poštene, zavistne, črnoglede in vesele ljudi. To ima zanj pomembno psihološko vrednost, saj tudi on ni vedno dober, ljubezniv in potrpežljiv (Milčinski in Pogačič-Toličič, 1992).

Poleg tega pravljična pomembno prispeva tudi k razvoju nekaterih drugih sposobnosti. Blažič (2000) pojasnjuje, da se pri književni vzgoji poleg doživljajskih, domišljijah in čustvenih sposobnosti prek občutka za temeljne vrednote (dobro–slabo) razvijajo tudi spoznavne sposobnosti, bogati pa se tudi aktivni in pasivni besedni zaklad otrok, kar vpliva na razvoj njihovih sporazumevalnih zmožnosti (najprej poslušanje in govorjenje, pozneje branje in pisanje).

Skozi pravljično otrok spoznava posledice neustreznega ravnanja, zlasti nasprotujočega, konfliktnega, prek pravljič postopno spoznava tudi to, da življenje ni vedno lahko in da se mora za marsikatero dobrino potruditi (Milčinski in Pogačič-Toličič, 1992).

Ker predšolski otrok še ni bralec, je profesionalni posrednik pri izboru literature v vrtcu vzgojitelj, ki se mora opirati na kurikulum oziroma imeti natančno zastavljene cilje.

M. Blažič (2000) svetuje, naj strokovni delavci pri izbiri pripovednih del upoštevamo njihovo raznolikost in pestrost. Besedila, ki jih predlaga, so: ljudske pravljične, klasične avtorske pravljične, kratke sodobne pravljične, obsežne sodobne pravljične (odlomki), ljudske in avtorske pripovedke, legende in kratka realistična proza v slikaniški izdaji. Ta razgibanost pa obenem omogoča tudi vnašanje tretje književne zvrsti – dramatike (gledališka igra, lutkovna in radijska igra) in povezavo književne vzgoje z mediji.

Iz tega lahko sklepamo, da je pravljična za otroka življenjskega pomena. Otroci ob njej spoznava smisel človeškega življenja. Življenjski smisel pa je osvajanje nalog, ki nas čakajo v življenju (Milčinski in Pogačič-Toličič, 1992).

3.2 DRAMATIZIRANA PRAVLJICA

»Dramatizirana pravljica je pogosta dramska oblika v lutkovnem gledališču. Temelji na mešanju resničnega dejanja z neresničnim – fantazijskim. Naivno prikazovanje realnosti naj bi bilo samoumevno, s tem je povezana tudi naivna fiktivna realizacija človeških želja, hotenj in iluzij, etičnih norm in splošnih življenjskih resnic« (Trefalt, 1992: 86–88).

M. Kucler (2002: 41) v povezavi z omenjenim medijem pravi: »Izkušnja gledališča ali filma je lahko spodbuda za igro in otrokovo udeležbo v pravlji. Otrok namreč uživa v dramatizaciji pravlji, pa naj bo z lutkami ali prijatelji. Ni pomembno, ali je občinstvo prisotno ali ne; otrok na ta način predela pravljo in jo preoblikuje po svoje – je gospodar situacije in lahko po mili volji manipulira s pravljičnimi junaki.«

Dramatizirana pravljica ima poleg vloge v profesionalnih ali amaterskih lutkovnih gledališčih zelo pomembno funkcijo tudi na področju institucionalne vzgoje in izobraževanja. Na tem mestu naj omenim učinkovito metodo dialoške dramske igre z lutkami, ki lutke vključuje v predstavitev pravlji, in sicer v upanju, da bo takšna oblika predstavitve najlažje spodbudila raznolike oblike otrokovega samoizražanja.

A. Gučas (v Bredykite v Korošec in Majaron, 2002) trdi, da sta pravljica in zgodba otroku prirojeni potrebi ter poudarja, da ju imajo otroci radi zlasti v dramatizirani obliki.

Dramatizacija pravlji ali zgodbe je dodatno sredstvo za razvijanje otrokovega govora in izražanja. Sistematična uporaba omenjene metode v oddelku je učinkovito predšolsko vzgojno orodje, ki bogati in širi vsebine (s tem, ko nudi nove zaplete) in obliko (uporaba lutk) ustvarjalne igre, spodbuja ustvarjalno izražanje otrok, stimulira njihove dramske dejavnosti, aktivira verbalno izražanje in izmišljanje zgodb (Bredykite v Korošec in Majaron, 2002).

Pravljica, zaigrana z lutkami po omenjeni metodi, ustvarja skupno polje čutov, tem in socialne interakcije, kar otrok individualno raziskuje v večinoma ustvarjalnih dejavnostih (Korošec in Majaron, 2002).

Zato se mi zdi smiselno, da vzgojitelj v predšolskem obdobju vedno znova išče ustvarjalnejše metode dela, ki bi mu omogočile, da otrok skozi primarno dejavnost, to je skozi igro, postopno spoznava kompleksnejše vsebine gledaliških umetniških dejavnosti.

Vendarle pa to ne bi smela biti pretežka naloga, še posebej, če se strinjamo z ugotovitvijo, da so »mlajši otroci zvesti gledalci in poslušalci, odlični imitatorji, štiriletniki, petletniki in šestletniki pa želijo biti aktivni sodelavci dogajanja, neposredno se odzivajo na vsak ustvarjalni vzgib in se spontano vključijo v vsako dejavnost. Njihov interes še vedno vzbujajo izštevanka in uganke, posebno mesto pa zavzema zgodba« (Kunić, 1990, v Medved Udovič 2000).

3.3 OTROK V USTVARJANJU LASTNEGA GLEDALIŠČA

J. Kolarič (2011) pravi, da je gledališče je izredno močno izrazno sredstvo s svojimi umetniškimi učinki in močno kot vzgojno sredstvo, torej kot metoda za doseganje številnih drugih vzgojno-izobraževalnih ciljev. Pravzaprav ga ni cilja, ki ga s pomočjo gledališča oziroma katere od njegovih sestavin ne bi bilo mogoče dosegati močneje, globlje ali na prijetnejši način – *igranje*, še zlasti v primerjavi z drugimi didaktičnimi metodami. H. Korošec (2003) pa izpostavi pomemben vidik gledališkega ustvarjanja z otrokom, ki omogoča vzpostavitev ravnotežja med otrokovim razumevanjem čiste, neobvezne igre in njegovim odnosom do gledališča kot oblikovanega medija.

Gledališko umetnost pa otroku najlažje približamo ravno s pomočjo lutke: »Za otroka je v njegovem najnežnejšem otroštvu lutka prva vez z gledališkim ustvarjanjem, saj je lutka nekako animirana igrača, s katero živi otrok v tesnem sožitju« (Medved Udovič, 2000).

In že smo v lutkovnem gledališču, ki je dejavnost kolektiva in omogoča druženje. Igralci se družijo v skupni igri z lutkami, občinstvo so posamezniki, združeni v celoto, predstava pa poveže oboje. V okviru umetnostne vzgoje sta pri lutkah na voljo dva modela: otrok je lahko gledalec ali igralec, najučinkovitejša pa je kombinacija obeh modelov. Lutke otroci izdelajo lastnoročno, kar poleg likovnih zamisli spodbuja ročnost izdelovalcev, ko pa je lutka narejena, otroka čaka nova naloga, to je animacija lutke. Gibu sledi beseda, torej napoči trenutek za literaturo (Sitar, 2008).

Dramatizirane zgodbe zahtevajo svojevrstno disciplino, ki je razvitejša od pravil običajnih iger. Tu obstajajo osnovna pravila, ki določajo zaporedje osnovnega dogajanja v igri. Za razliko od simbolne igre imajo namreč relativno stalno dramsko kompozicijo.

Otroci torej v svojih dramatiziranih igrah igrajo določeno zgodbo, ki jo bolj ali manj odigrajo tako, kot so jo zadnjikrat. Od otrok ne bomo zahtevali natančnega učenja besedil na pamet.

Pustimo jim improvizacijo v besedi in gibu, slediti morajo le osnovni ideji zgodbe (Korošec, 2003).

Uprizarjanje besedil z gledališkimi izraznimi sredstvi (izdelava lutk, dramatizacija) otrokom omogoča tudi nadgrajevanje besednih spretnosti, denimo z gibom (prikaži sapico, vetrič, veter), za dramsko osebo pa otroci iščejo tudi primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb (Blažić, 2000).

V nižjih razredih osnovne šole je domiselna popestritev otrokovih govornih, književnih in opismenjevalnih dejavnosti gotovo uporaba lutke, z dramskimi dejavnostmi pa udejanjamo tudi postopke zbliževanja otrok in knjig, kot pravi Sutherland (1977, v Medved Udovič, 2000).

Pri ustvarjanju gledališča ima svojo vlogo tudi vzgojitelj, ki mora kot mentor paziti predvsem, kot pravi H. Korošec (2003), da otroci dejavnosti ne doživljajo kot pritisk, ki je pomembnejši od igre. Od njih ne zahteva kopiranja ali imitiranja profesionalnih predstav, saj se v tem primeru oddaljimo od bistva otroškega gledališča. J. Kolarič (2011) pa pravi: »Gledališka predstava, pripravljena s čistim srcem in z iskrenim navdušenjem sodelujočih, četudi brez akademskega znanja oziroma povsem amatersko, ne more biti niti škodljiva niti slaba.«

Zato se strinjam z ugotovitvijo, da lahko otrokom omogočimo pot do umetnosti tudi doma, v razredu ali igralnici. Gre za skupno igro, za soustvarjanje in skupne užitke. Umetnost namreč najlažje ujamemo skupaj, za lutkovno in gledališko umetnost pa je to najbrž pogoj (Sitar, 2008).

3.4 SENČNO GLEDALIŠČE

Senca

Svet, v katerem se gibljemo, je enako napolnjen z živimi in neživimi bitji ter njihovimi sencami, ki so po svoji naravi nestalne in neresnične. Posebnost sence je njeno premikanje. Senca se premika v sledenju soncu, ki potuje po nebu, in je zvesta spremljevalka vsega, kar obstaja v svetu. Rodi se pravzaprav iz odnosa odvisnosti med premetom in svetlobo, obarvana s kopreno teme, in v opazovalcu vzbuja nekaj skrivnostnega, neulovljivega, mističnega (Zupanić Benić, 2009: 51).

Svetloba in tema, osvetlitve in sence, so vedno privlačile ljudi. Poizkusi s svetlobo, vključno z odsevi v ogledalih, so ustvarili magično moč šamanov in zgodnjih duhovnikov. Prvi učenjaki so nato nadaljevali s proučevanjem svetlobe, pa tudi senčne igre so bile vedno, vsaj kot stranski učinek, del človeških raziskav o naravi svetlobe in teme. Pozneje pa so z njimi skušali v gledališču krotiti filozofski strah pred neznanim bistvom svetlobe in senc (Jurkowski, 1998: 196).

Gledališče senc

Gledališče senc je gotovo najstarejša oblika človekovega kreativnega izražanja. V plesu senc, ki jih je slikal plamen na stene zavetišča jamskega človeka, je bilo nekaj izredno privlačnega, hkrati pa je vzbujalo strah. Tako se je v toku stoletij razvila oblika obrednega gledališča, saj so se v predstavi srečevale sence prednikov s sencami božanstev.

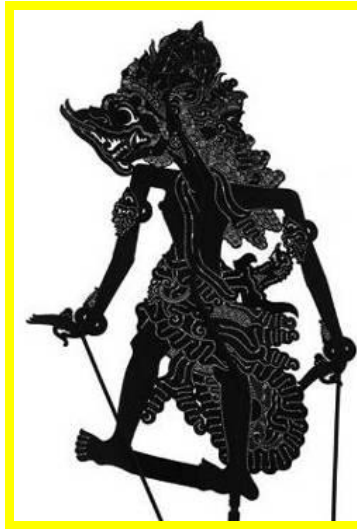
Najdlje v zgodovino lahko sledimo senčnemu gledališču na indonezijskih otokih, za katerega trdijo, da se je razvilo med letoma 1200 in 500 pred našim štetjem, živi pa še danes. Celo ime vajanka, s katerimi po vsem svetu imenujemo vrsto lutk, je prišlo iz njihove besede *bayang-bayang*, kar pomeni senco. Predstave so se odvijale največkrat od polnoči do zore, ko so imeli po starem verovanju zli duhovi najmanj moči. Še danes indonezijski lutkar, *dalang*, igra predstave iz slavnih staroindijskih epov, Mahabharate in Ramajane, ki govorita o borbi dobrega in zla skozi doživljanje ljudi in bogov (Majaron, 2011).

Slika 4: Dalang mojster s svojo skupino

Vir: <http://www.discove-indo.tirranet.com/wayang1a.htm>; dostop: 18. 12. 2011

Slika 5: Vajanka

Vir: www.bu.edu/.../2011/07-1-out-of-shadows.html; dostop: 18. 4. 2012

Motive iz Ramajane in Mahabharate obravnava tudi prastaro indijsko senčno gledališče. Indijske lutke so manj okrašene z luknjicami, bolj okroglih oblik, močnejše učinkujejo z barvnimi ploskvami kot z detajli (Majaron, 2011).

Slika 6: Indijska senčna lutka

Vir: www.brighton-hove-rpml.org.uk/HistoryAndColle...; dostop: 18. 12. 2011

Tudi kitajsko senčno gledališče sodi med najstarejše žive oblike človeške kulture. Poleg precizne izdelave se kitajske lutke odlikujejo s poslikanimi drobnimi vzorčki in imajo

običajno zamenljive glave. Iz tega sledi, da občinstvo prepozna osebe po obliki glave, izrazu, frizurah, pokrivalih (Majaron, 2011).

Slika 7: Kitajske senčne lutke

Vir: www.flickrriver.com/.../interesting/; dostop: 18. 4. 2012

Na evropsko kulturo je na svojski način vplivalo senčno gledališče Karadžoz – Črnookec. Poimenovano je kar z glavnim junakom predstav, ki so se pod turškim vplivom razširile iz Male Azije na velik del Sredozemlja (Majaron, 2011).

Lutke, ki prikazujejo Karadžoza, so narejene iz kože in so močnih barv. Najprej so jih izdelovali iz kamelje kože, pozneje tudi iz kož drugih živali. Na improvizacijo pa so ključno vplivale kulturološke vsebine dežele, ki ga je sprejela (Rebronja, 2011).

Slika 8: Karadžoz in Hadživat

Vir: <http://denis-lutkar.com/dnk-lutkarstva/index.php?opt...>; dostop: 18. 12. 2011

Sodobno senčno gledališče največkrat črpa iz tradicionalnih gledališč Orienta in prilagaja estetiko in sporočilnost glede na čas in prostor, za ugledališčenje pa najpogosteje uporablja lirične zvrsti tekstov. Osnovni principi senčnega gledališča se pri vseh oblikah kažejo podobno. Med seboj se razlikujejo le v postavitvi luči, kvaliteti materiala in platna, na katerega se projicira sence. Izvedba senčne uprizoritve je podobna kot pri ploskih lutkah. Pomembna je natančnost ter razumljivost v gibanju in govoru, poleg vizualnosti senčne uprizoritve pa ima posebno vlogo tudi glasba, ki daje sencam dodatno dimenzijo fantastičnosti in magičnosti (Trefalt, 1993).

3.5 TEHNOLOGIJA SENČNIH LUTK

Senčna lutka je po svoji tehnologiji ploska. Ima le dve dimenziji: širino in višino. Debeline ne potrebuje, saj gledalec opazuje senco lika, ki jo neki žarek svetlobe pošilja na platno. Z njimi uprizarjamo preproste, jasne – ali še boljše: otrokom že znane vsebine, ki jih s takim podajanjem le dopolnimo in vzbudimo domišljijo pri najmlajših. Primerne so basni in pravljice, ki imajo točno določen zaplet ter pripovedi, kjer ni veliko govorjenja, ne preveč dialogov in monologov. S sencami lahko ilustriramo kako berilo ali pripoved, da ju otrokom pokažemo še na drug način (Varl, 1997).

B. Varl (1997) razdeli senčne lutke na dve glavni skupini:

1. skupina: lutke, izdelane iz kartona, papirja, vezane plošče → senca na platnu je črna, temna.

Slika 9: Senčna lutka s črno, temno senco

Vir: <http://www.offpaperandthings.blogspot.com/2011/03/paper-f...>; dostop: 2. 1. 2012

2. skupina: lutke, izdelane iz prosojnih materialov (celofan, plastična folija, svila), pobarvane s tuši ali naravnimi prosojnimi barvili → senca na platnu je barvna.

Slika 10: Senčna lutka z barvno senco

Vir: <http://www.instructables.com/.../>; dostop: 2. 1. 2012

Ob dveh glavnih skupinah lutk pa jih glede na tehnološko izdelavo razdeli še na senčne lutke, ki so samo izrezane iz kartona ali trdega papirja in nimajo gibljivih udov, in take z gibljivimi deli.

V nadaljevanju predstavim tudi opise elementov tehnične izdelave senčne lutke, ki jih povzemam po Županić Benić (2009: 60–67).

Osnovno vodilo

Telo lutke se kontrolira z nosilno vodilno žico, ki mora biti dovolj čvrsta, da zdrži težo lutke in omogoča animacijo brez neželenega zvijanja. Žice oziroma vodila pričvrstimo na različne načine. Senčne lutke so lahko enostavne ali zahtevnejše, odvisno od tega, koliko imajo gibljivih delov in vodil. Enostavne imajo samo glavno kontrolno žico.

Zahtevnejše senčne lutke pa imajo ponavadi vodilo, ki prehaja skozi nogo in je pričvrščeno na glavo, medtem ko je druga noga pričvrščena tako, da se pri premikanju lutke samodejno giblje, kar spominja na hojo. Če ima lutka gibljivo glavo, je glavno vodilo pričvrščeno na glavo. Obstaja več različnih načinov pritrditve osnovnega vodila na senčno lutko. Način je odvisen predvsem od mesta, s katerega želimo kontrolirati lutko.

Spoji

Senčne lutke so lahko spete na različne načine, kar je odvisno od materiala, iz katerega so narejene, in od naše zamisli, kje bo lutka imela zglob. Lutke imajo gibljive dele, ki se nekontrolirano, samodejno premikajo, lahko pa so tudi osmišljeni in speti na eno od vodil in s tem tudi kontrolirani. Zglobi lutk, ki so narejene iz trdega kartona ali tanke vezne plošče, so lahko speti z vijakom in matico. Dele lahko spenjamo tudi z vrvico, ki se na vsaki strani zaveže, kot spoj pa lahko uporabimo tudi tanjše žice, ki omogočajo zvijanje, ali pa zakovice.

Vodila

V večini primerov so iz čvrste žice, lahko pa so tudi iz tankih lesenih ali bambusovih paličic. Nekatere dele lutk lahko premikamo tudi z nitkami, na primer, ko želimo, da nam lutka pokima z glavo. Pri lutkah, ki so narejene iz lažjih materialov, papirja in plastičnih folij, pa so vodila lahko tudi iz plastične folije, izrezane v obliki tanjšega traku.

3.6 PLATNO IN SVETLOBA

Platno

Senčne lutke živijo na osvetljenem platnu. To je okvir, znotraj katerega lutke s svojim gibanjem pripovedujejo zgodbo. Platno mora čimbolj prepuščati sence in obenem skrivati animatorja, da bi bila iluzija popolna. Tradicionalno uporabljamo belo bombažno tkanino, ki se pričvrsti na lesen okvir. Svila je prav tako ena od možnosti in je veliko boljša od bombaža, v primeru pomanjkanja tkanine pa lahko uporabimo tudi bel papir (Županić Benić, 2009).

Slika 11: Senčno platno

Vir: <http://www.schoolofpuppetry.com.au/tutorials.php/aus...>; dostop: 21. 12. 2011

Svetloba

Svetloba daje senčnim lutkam življenje na platnu, saj se lutke premikajo med platnom in izvorom svetlobe. Zato je pomembno poiskati primerno svetlobo in smer, iz katere bo figura osvetljena. To je najbolje storiti v prostoru, v katerem se bo predstava izvajala.

Za sence je najpomembnejša svetloba, ki osvetljuje platno od zadaj, medtem ko mora biti svetloba, ki ga osvetljuje s strani gledalcev, pridušena, ali pa je prostor popolnoma zatemnjen. Izvori svetlobe so lahko različni; od sveče do oljnih svetilk, uporabljenih v tradicionalnih izvedbah, do reflektorja, baterijskih svetilk, grafoskopa in episkopa. Svetloba pa se lahko tudi obarva, in sicer s pomočjo barvnih filtrov, ki se nastavijo pred reflektor.

Sence so izvrstna tehnika, s katero se lahko eksperimentira s svetlobo, na primer tako, da se objekt osvetli z dvema izvoroma svetlobe, pri čemer se senca podvoji, medtem ko lahko z barvnimi filtri ustvarjamo različne efekte (Županić Benić, 2009).

Slika 12: Magična senčna pripoved s pomočjo grafoskopa

Vir: <http://smallbutdangers.cerkno.net/tripravljice.html>; dostop: 21. 12. 2011

4 PROJEKTNO DELO KOT UČNI MODEL V VRTCIH IN OSNOVNIH ŠOLAH

Projektno delo ali projektno učno delo, v pedagoški literaturi znano tudi kot projektna metoda, predstavlja alternativo tradicionalno organiziranemu in vodenemu vzgojno-izobraževalnem delu, v katerem je učencem glavni vir informacij učitelj, ki jim praviloma posreduje že bolj ali manj „gotova“ znanja, naloga učencev pa je, da ta znanja čim bolje usvojijo. Bistvo projektnega dela je torej v tem, da so vsi udeleženci, tudi učenci, v aktivnem odnosu do katerekoli vsebine, ki se je lotevajo z reševanjem konkretnih nalog in problemov iz vsakdanjega življenja (Novak, Žužej in Glogovec, 2009).

V nadaljevanju skozi poglavje predstavljam povzetek metode projektnega dela, ki so jo oblikovale avtorice Helena Novak, Vera Žužej in Viktorija Zmaga Glogovec (2009: 12–57) tudi na podlagi pri nas pridobljenih izkušenj s področja izvajanja projektnega dela naših učiteljev in vzgojiteljev ob aktivni sodelujoči učencev in predšolskih otrok, zato sem se odločila, da jo uporabim tudi sama pri izvajanju projekta Senčne lutke v pravljicah in senčnem gledališču.

4.1 PROJEKT IN PROJEKTNO DELO

Razlika med projektom in projektnim delom

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je projekt pojmovno opredeljen kot načrt, ki »določa, kaj se misli narediti in kako naj se to uresniči«. Razumemo ga kot uresničevanje zamisli, ki je usmerjena k doseganju postavljenega cilja, ki je jasen in stvaren. Ko je postavljeni cilj dosežen, se projekt tudi konča.

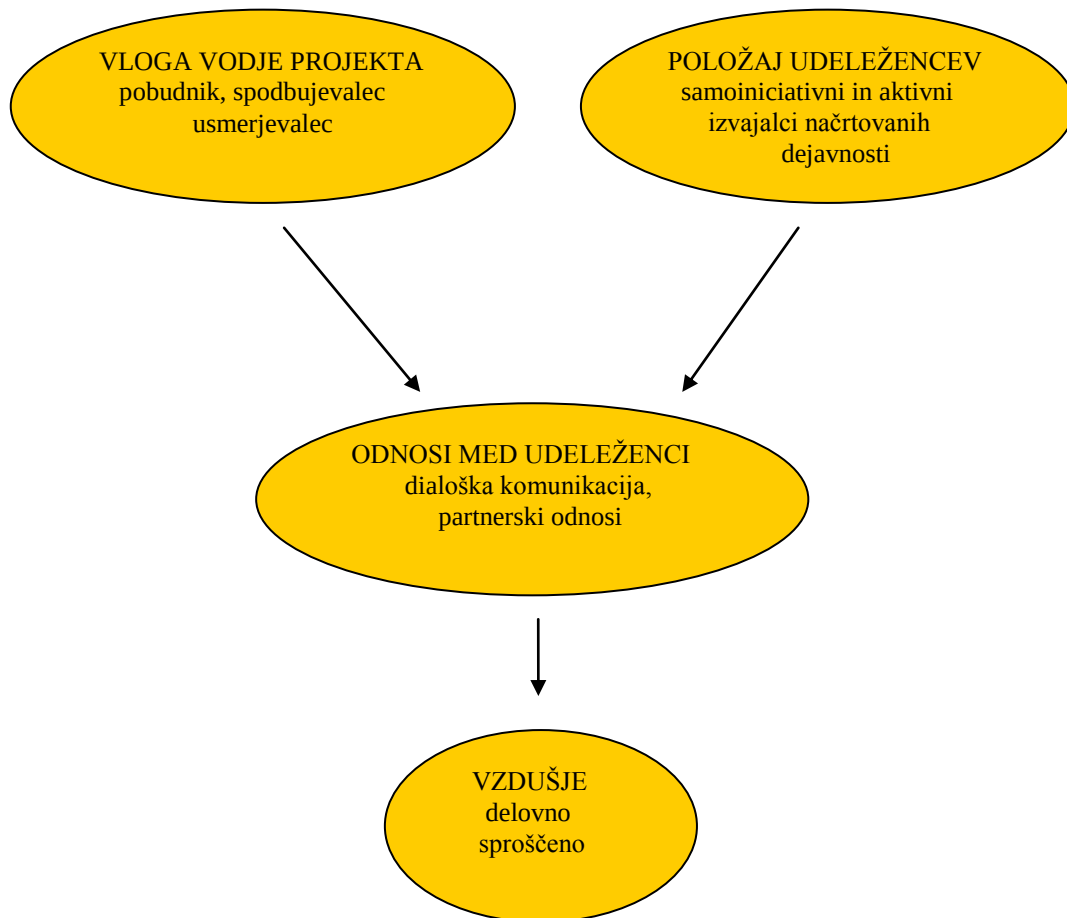
Na drugi strani pa projektno delo razumemo kot metodični postopek, oziroma način dela, ki vključuje tudi evalvacijo, kar pomeni, da se delo konča šele z analizo in oceno celotne izvedbe in poteka projekta.

4.2 TEMELJNO VODILO PRI PROJEKTNEM DELU

Osnova pri vodenju in izvajanju projektnega dela je učenje. Ker pri projektne delu vsaka dejavnost temelji na spodbudi in samoaktivnosti udeležencev, je skupinsko delo pri projektu

pogosto zelo privlačen način dela, saj omogoča tudi učenje komunikacije in sodelovanja, medsebojnega upoštevanja in spoštovanja, osebne odgovornosti, samostojnega in kritičnega presojanja ter izvirnega in ustvarjalnega reševanja nalog. Temeljno vodilo je spodbujati celovit, optimalen in skladen osebnostni razvoj vsakega posameznika.

Slika 13: Shema: Temeljno vodilo pri projektnem delu

Vir: Novak, Žužej in Glogovec, 2009:16

Iz prikazanega sledi, da težišče pri vodenju in izvajanju projektne dela ni na poučevanju niti na ocenjevanju in razvrščanju posameznikov po določenih kriterijih na manj ali bolj uspešne, ampak se osredotoča na spodbujanje ustvarjalnosti, inventivnosti, kritične presoje informacij, doživljanje in občutenje lepega, krepitev samozavesti in delovno motivacijo posameznika in skupine.

4.3 NAČELA, NA KATERIH TEMELJI IZVAJANJE PROJEKTNEGA DELA

Ciljna usmerjenost

Ko se izvajalci z vodjo dogovorijo za izvedbo projekta in ko izberejo temo, se dogovorijo tudi o končnem cilju projekta. Ta naj bo funkcionalen, z uporabno vrednostjo in zanimiv. S ciljem udeleženci osmislijo svoje početje in jasno usmerijo svojo dejavnost. Določen cilj pa ohranja tudi njihov interes za sodelovanje v procesu od začetka do konca.

Tematsko-problemski sklop

Tema mora biti pri metodi projektne delo vsebinsko zaokrožena in tematika vsaj delno znana, saj udeležence tako hitreje pritegne k sodelovanju in nudi osnovo za nadgradnjo. Ker gre za tematsko zaokrožene vsebine, ki se ponavadi navezujejo na več različnih področij, se lahko delovni timi povezujejo npr. z zunanjimi sodelavci, starši udeležencev in ostalimi strokovnjaki, ki poučujejo zajeto vsebino.

Življenjskost

Za udeležence je pomembno, da tema izhaja iz njihovega vsakdana. Tuja vsebina in njena nesmiselnost je udeležencem neprivlačna in zato nezanimiva.

Odprtost in prožnost

- Črpanje vsebin z različnih področij,
- množice predlogov za vsebinske obogatitve,
- možnost delnega spreminjanja in dopolnjevanja tematike med samim procesom, če ne vplivajo na zastavljen končni cilj,
- široka paleta sodelujočih udeležencev (udeleženci različnih starostnih obdobj, profilov ...),
- dovoljeni manjši časovni zamiki in spremembe, ki ne ogrožajo celotne izvedbe projekta.

Načrtnost

To načelo zahteva od udeležencev jasno in pregledno načrtovanje celotnega dela do uresničitve cilja. Če tega načela izvajalci med izvedbo posameznih aktivnosti ne spoštujejo, se projekt lahko poruši ali zaide v povsem drugo smer.

Spoštovanje razvojnih in individualnih razlik med udeleženci

Posamezniki se razlikujejo med seboj po svojih sposobnostih, interesih, potrebah, kulturni sredini, iz katere izhajajo, značaju, temperamentu in številnih drugih lastnostih, ki jih je nujno potrebno spoštovati. Čeprav razlike med izvajalci projekta povečujejo zahtevnost vodenja, pa hkrati omogočajo pestrejšo delitev dela med posamezniki in prispevajo k večji razgibanosti v medsebojnih odnosih.

Spodbujevalni stil dela

Vodja udeležencem ne vsiljuje svojih zamisli, predlogov, ciljev, temveč jih lahko predlaga in vodi razgovor z udeleženci tako, da jih spodbuja k razmišljanju, dajanju pobud, postavljanju vprašanj, pomislekov. Tako sodelujoči vsako pobudo skupaj kritično predelajo, preden jo večinsko sprejmejo.

Poudarek na aktivnem sodelovanju udeležencev

Vsi udeleženci so aktivni izvajalci pri vseh dejavnostih. So predlagatelji, načrtovalci in izvajalci posameznih aktivnosti. Vodja jih predvsem motivira k sodelovanju od začetka do zaključka projekta ter sproti pomaga reševati nastale probleme.

Sinergija

Pri projektnem delu je izrednega pomena medsebojno sodelovanje članov skupine. Glavna vez med njimi so skupni cilji, ki jih uspešno dosegajo v medsebojni usklajenosti, solidarnosti, obveščenosti in pomoči, zato vodja spodbuja udeležence k sinergičnemu delovanju.

Težišče pozornosti na procesu izvedbe projekta

Za zunanjega opazovalca projekta je seveda najzanimivejši njegov najvidnejši del, to je končni produkt oziroma sklepni del, medtem ko je težišče pozornosti vodje projekta na učnem procesu oziroma na vsem, kar se dogaja med potekom projekta. Neposredno opazovanje udeležencev mu omogoča sproti in neposreden vpliv na obnašanje in delovanje posameznikov, pa tudi na odnose v skupini. Vpogled v celoten potek projekta, predvsem s pomočjo samoreflektivnega razmisleka, udeležencem omogoča, da kritično ovrednotijo dobre strani in pomanjkljivosti svojega dela.

Celostni razvoj osebnosti

Za človekov zdrav, celovit in harmoničen osebnostni razvoj je pomembno, da se njegove lastnosti razvijajo čim bolj skladno in uravnoteženo. Projektno delo uvrščamo med didaktične postopke, ki zaradi vseh doslej opisanih karakteristik in načel zavestno vplivajo na celosten osebnostni razvoj posameznika.

4.4 MOTIVIRANJE UDELEŽENCEV ZA SODELOVANJE PRI PROJEKTNEM DELU

Pred pristopom k projektu je pomembno pridobiti udeležence za sodelovanje – vzbuditi interes za sodelovanje. To velja predvsem v primerih, ko predlagatelj projektne teme niso udeleženci sami, temveč vodja projekta ali nekdo drug.

Za mlajše otroke je značilno, da so še zelo radovedni, zato vsaka novost hitro pritegne njihovo pozornost in pripravljenost k sodelovanju. Vodja projektne dela skrbi, da ta radovednost med potekom projekta ne splahni, in si obenem prizadeva za njeno stopnjevanje, skozi etape projektne dela pa vzdržuje pogoje za delovno, sproščeno in ustvarjalno vzdušje. Pomembno je tudi dejstvo, da je v skupnem soustvarjanju vsak deležen pozitivne spodbude, četudi za manjše pozitivno dejanje. Spodbude imajo dolgoročnejši učinek in na posameznika delujejo blagodejno, z njimi pa se v skupini postopno oblikujejo določene vrednote, ki lahko dobijo trajno vrednost tudi v dnevnem življenju po končanem projektu.

4.5 ZGRADBA IN RAZČLENITEV PROJEKTNEGA DELA PO ETAPAH

Projektno delo sestoji iz več komponent, ki si sledijo po etapah v določenem zaporedju. Razčlenitev in potek po etapah je prikazan v naslednji preglednici:

Tabela 1: Razčlenitev projektnega dela

ETAPE	KOMPONENTE	MISELNI POTEK
1	Iniciativa z oblikovanjem projektne teme in končnega cilja	KAJ? ZAKAJ?
2	Izdelava idejne skice z operativnimi cilji in nalogami	KAJ?
3	Načrtovanje izvedbe	KAKO?
4	Izvedba načrta	Potek aktivnosti
5	Predstavitev dosežkov	Rezultati
6	Evalvacija	Sklepni del

Vir: Novak, Žužej in Glogovec, 2009:25

1. INICIATIVA

Sproži jo vodja ali kdo drug. Če udeleženci sami niso predlagatelji teme, se vključijo v njeno dokončno oblikovanje in postavitve cilja, preverljivega z dosežki, do katerih pride na koncu projekta.

2. IDEJNA SKICA

V idejni skici je končni cilj operativiziran z razčlenitvijo na delne cilje in naloge. Idejna skica lahko nastaja v obliki slikovne ali grafične preglednice, vsebovati mora naslov projekta in njegov končni cilj ter mora biti pregledna, z jasno oblikovanimi in uresničljivimi nalogami.

3. NAČRTOVANJE IZVEDBE

Vsak načrt mora vsebovati jasne odgovore na naslednja vprašanja:

- *KDO* bo posamezne naloge izvajal,
- *KATERI SODELAVCI* bodo pri posameznih nalogah sodelovali,

- *KDAJ* bo posamezna naloga izvajana,
- *KJE* bodo naloge izvajane (prostor in kraj),
- *KAKO* bodo posamezne naloge izvajane (uporaba postopkov, metod, tehnik),
- *S ČIM* bodo dejavnosti izvajane (pripomočki in sredstva).

Načrt je lahko predstavljen tabelarno ali v obliki miselnega vzorca na večji poli papirja, pritrjen naj bo na vidnem mestu ob idejni skici in dostopen vsem udeležencem, ki jim je tako omogočeno sprotno preverjanje uresničevanja posameznih nalog.

4. IZVEDBA NAČRTA

Izvajanje načrta pomeni izvajanje posameznih nalog. Te udeleženci izpolnjujejo v skladu z načrtom, čimbolj aktivno in samostojno od začetka do zaključka procesa.

5. PREDSTAVITEV DOSEŽKOV

Projekt se zaključi s prikazom dosežkov. To so praviloma konkretni rezultati, ki so vidni ter merljivi in potrdijo uresničitve na začetku postavljenega končnega cilja. Gre za izdelke posameznikov, posameznih skupin ali celotne skupine. V sklepnem delu se udeleženci kot izvajalci tudi predstavijo in posredujejo osnovne podatke o projektu

6. EVALVACIJA

Projektno delo se konča z ovrednotenjem rezultatov in celotnega poteka projekta. Priporočljivo je, da jih ovrednotijo vsi udeleženci kot izvajalci projekta. Vrednotenja projektne dela ne smemo omejiti zgolj na ocenjevanje dosežkov udeležencev v projektu. Posvečeno naj bo celotnemu poteku projektne dela. Do teh ocen lahko pridemo po različnih poteh. Ena od njih je samorefleksija udeležencev o njihovem počutju, doživetjih, spoznanjih in znanju, ki so ga pridobili med potekom projekta. Svoje vtise lahko izrazijo na različne načine. Pri najmlajših, ki še ne obvladajo črk, bo vsekakor najpomembnejši pogovor v skupini.

Vodja oceni kakovost izvedbe celotnega projekta, poleg tega ovrednoti tudi ravnanje posameznih udeležencev med izvajanjem različnih dejavnosti, na koncu ovrednoti še uspešnost realizacije postavljenih ciljev.

Tudi zunanji sodelavci lahko izrazijo svoja opažanja, vtise in ocene o poteku in rezultatih projektnega dela, v katerem so sodelovali, dragocen podatek o uspešnosti projektnega dela pa so tudi vtisi in opažanja staršev, ki so spremljali delo svojih otrok ali celo pri projektu sodelovali.

4.6 KONSTRUKCIJSKI TIP PROJEKTA

Za konstrukcijski tip je značilno, da je aktivnost udeležencev usmerjena k različnim ustvarjalnim dejavnostim. Gre za oblikovanje, sestavljanje, urejanje oziroma ustvarjanje nečesa novega. Pri tem tipu je težišče na spodbujanju ustvarjalnosti udeležencev. Izdelki imajo lahko umetniški, uporabni ali razvedrilni značaj. Pri izvajalcih se poleg kreativnosti spodbuja tudi razvijanje smisla za estetiko ter izraznih, govornih, ročnih in drugih sposobnosti in spretnosti. Konstrukcijski tip se praviloma začne z zamislijo in zaključi z uresničevanjem te zamisli v obliki izdelka, ki ga izvajalci predstavijo kot plod svojega bodisi individualnega ali skupinskega dela. Izdelki so lahko npr. različna likovna dela, dramatizirane, plesne, glasbene, zabavne in svečane prireditve, izdelki iz različnih materialov in še bi lahko naštevali. Pomembno je, da so v vseh primerih kreatorji in izvajalci dejavnosti otroci in mladostniki oziroma nosilci projekta. Vodja jih spremlja, spodbuja, usmerja njihovo dejavnost in jim po potrebi pomaga premagovati ovire.

EMPIRIČNI DEL

5 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNEGA DELA

5.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Ideja o ustvarjanju senčnega gledališča in spoznavanja tehnike senčnih lutk s predšolskimi otroki, ki sem jim že predstavila nekaj drugih lutkovnih tehnik, se mi je ponudila kot izziv, da otroke seznanim tudi s to posebno vrsto umetnosti, ki ima svoje specifične zakonitosti in je morda tudi zaradi zahtevnejših tehničnih priprav otrokom še najmanj poznana. Pridobivanje novega znanja pa je velikega pomena v predšolskem obdobju, ko je otrok visoko motiviran za odkrivanje novega, drugačnega – tistega, česar še ne pozna. Senčne lutke in senčno gledališče sta za otroke nova pojma, ki pa ju lahko predstavim na preprost, do otroka prijazen način – skozi igro in kreativno ustvarjanje.

Ker otroci občasno obišejo tudi klasične lutkovne predstave in poznajo gledališče kot prostor, kjer lahko vidijo predstavo, sem želela na podlagi njihovega dosedanjega spoznavanja razširiti njihovo znanje in jim natančneje predstaviti proces nastanka lutkovne predstave ter jim omogočiti, da ta proces neposredno doživijo tudi sami. Na ta način je najverjetneje tudi najlažje dosegati vse zastavljene cilje, ki pripeljejo posameznega otroka do individualnega napredka v njegovem celostnem razvoju.

V projektu imata zelo pomembno mesto tudi pisana in ustna beseda. Prva je otroku najbližja v obliki pravljič, zapisanih v knjigi, drugo pa pravzaprav uporabljamo vseskozi. Pomembno je, da jo utrjujemo in nadgrajujemo, to pa lahko ponovno učinkovito storimo s pomočjo lutk. Dramatizirane pravljičice so odlična priložnost za spodbujanje otrokovega govornega (kot tudi drugih oblik) izražanja, saj ga popeljejo v drug svet, ki ni omejen in podvržen raznim pravilom, ki dostikrat omejujejo otrokove sposobnosti in mu ne omogočajo svobodnega izražanja. V pravljičici in z lutko pa lahko svobodno raziskuje, se uči, gradi in soustvarja umetnost, ki jo lahko tako postopno prepozna kot pomembno sestavino družbenega prostora, katerega del je tudi sam, in s katero lahko raste ter se razvija v odraslo osebnost, katere namen je odgovorno, kulturno, etično in moralno delovati v skupnem prostoru.

Zato želimo z izvedbo konstrukcijskega projekta Senčne lutke v pravljicah in otroškem gledališču skupaj svobodno ustvarjati, sodelovati, se poslušati, slišati in naučiti kaj novega.

5.2 NAMEN IN CILJI

Namen:

Namen diplomskega dela je skozi kvalitativno raziskovanje poskušati ugotoviti, ali nam uporaba lutk in otrokovo ustvarjanje gledališča daje priložnost za poglobitev otrokovega odnosa do umetnosti, kulture in jezika, kakor tudi dognati, ali sta dobro sredstvo za doseganje nekaterih ciljev kurikula, ki prispevajo k določenemu napredku pri individualnem celostnem razvoju otroka. Za pridobitev teh informacij pa je potrebna kritična in objektivna evalvacija procesa, katere končni namen je predvsem v osmišljanju informacij, zbranih med nadzorom izvajanja projekta, ter oblikovanju sklepnih ugotovitev in ukrepov, ki bodo koristna povratna informacija za nadaljnje delo na obstoječih ali novih projektih kot tudi priložnost za izboljšanje redne dejavnosti.

Osnovni cilji raziskovanja skozi projekt:

1. Raziskati in poskušati odgovoriti na vprašanje, ali lutke otrokom nudijo priložnost za učinkovito učenje jezika.
2. Spremljati in opredeliti otrokov odnos do gledališkega ustvarjanja.
3. Spremljati in ovrednotiti otrokovo učenje ob lutki skozi svobodno igro in vodene aktivnosti.
4. Natančno spremljati celoten potek vseh dejavnosti v projektu in ovrednotiti doseganje postavljenih vzgojno-izobraževalnih ciljev po posameznih nalogah.

5.3 DELOVNE HIPOTEZE IN OMEJITVE

Hipoteza 1

Pred začetkom izvajanja projekta predvidevam, da otroci prepoznajo prvinskost lutke skozi igro v spontani animaciji, ob kateri razvijajo tudi svoje jezikovne sposobnosti.

Hipoteza 2

Predpostavljam, da otroci poznajo osnovni namen gledališča, težje pa prepoznajo nekatere njegove osnovne sestavine.

Omejitve

Ker bom kot vodja projekta prisotna v skupini le začasno (do zaključka procesa), ne bom mogla spremljati morebitnih učinkov dela, ki bi se lahko izražali skozi dejavnosti v času po projektu.

5.4 METODE DELA

1. Teoretični del:

Raziskovalna metoda: teoretično-analitični pregled literature o lutki in gledališki otroški igri ter njuni vlogi v vzgojno-izobraževalnem procesu, o senčni lutki in senčnem gledališču, o odnosu med otrokom, pravljičo ter dramatizirano pravljičo in o projektne delu.

2. Empirični del:

Raziskovalne metode: deskriptivna metoda, proučevanje s pomočjo slikovnega gradiva.

Raziskovalni vzorec: raziskovalni vzorec zajema skupino 21 otrok (12 dečkov in 9 deklic) iz Vrtca Ciciban Sevnica, Enoto Boštanj. Skupina je homogena, starost otrok je od 5 do 6 let.

Postopki zbiranja podatkov: kvalitativna tehnika: opazovanje z udeležbo, nestandardiziran intervju (zbiranje kvalitativnih podatkov skozi pogovor z otroki: izražanje mnenj, čustev, stališč ...).

Pripomočki za zbiranje podatkov: • avdiovizualna tehnika: fotoaparati, videokamera,
• vodenje dnevnika opažanj.

Postopek obdelave podatkov: kvalitativna obdelava – urejanje podatkov, analiza informacij, vrednotenje rezultatov, preoblikovanje podatkov v vsebinske sklepe.

Kvalitativno raziskovanje zahteva metodološko disciplino kot katerakoli druga raziskovalna metodologija. Biti mora objektivno, veljavno, zanesljivo, ustrezno in preverljivo.

Dejavnosti so potekale v igralnici, obiskali pa smo tudi šolsko knjižnico in v projekt vključili mlajšo skupino otrok iz naše enote.

V projektu sem imela vlogo vodje projekta, pri izvedbi pa sta mi pomagali vzgojiteljica v skupini Olga Kelnerič in pomočnica vzgojiteljice Tina Očko. Projektne delo se je odvijalo dva meseca s krajšimi vmesnimi dnevnimi prekinitvami.

6 VZGOJITELJEVA PRIPRAVA NA PROJEKTNO DELO

Naslov projekta: *SENČNE LUTKE V PRAVLJICAH IN OTROŠKEM GLEDALIŠČU*

Glavna cilja:

1. *Otroci se naučijo izdelati različne vrste senčnih lutk in z njimi zaigrajo pravljico na senčnem ekranu.*
2. *Otroci spoznajo osnovne značilnosti gledališča in lutkovne igre.*

Tabela 2: Vzgojiteljeva priprava na projektno delo

POSAMEZNE ETAPE	VLOGA VZGOJITELJA	VLOGA OTROK	METODE, TEHNIKE, POSTOPKI	PRIPOMOČKI (SREDSTVA, MATERIAL)
1. projektni teden: 5.–9. marec <i>1. ETAPA</i> <i>Iniciativa, izbor teme, postavitev glavnih ciljev</i>	- podati iniciativo - izbrati temo - izdelati motivacijsko sredstvo (senčna lutka) - jasno predstaviti temo ob uporabi motivacijske tehnike (animacija lutke na senčnem platnu) - spodbujati otroke k razmišljanju in aktivnemu pogovoru o temi z uporabo vprašanj širšega in ožjega tipa	- pozorno poslušanje - aktivno sodelovanje v pogovoru - samostojno razmišljanje o glavnih ciljih in namenu projekta	- motivacijska metoda - pogovor - igra	- šeleshamer - svinčnik - flomastri - škarje - razcepki - platno - grafoskop - beležka - pisalo - fotoaparatus
<i>2. ETAPA</i> <i>Izdelava idejne skice z operativnimi</i>	- uporabiti plosko lutko kot idejno skico - okvirno oblikovati osnovne in delne	- podajanje idej, zamisli o delovnih nalogah	- pogovor - nevihta idej - pisanje	- ploska lutka - flomastri - fotoaparatus - beležka

<i>cilji in nalogami</i>	naloge projekta ter postaviti vzgojno-izobraževalne cilje projektnega dela - spodbujati otroke k dajanju predlogov in idej o delnih nalogah	- sodelovanje pri zapisovanju delnih nalog na idejno skico		- pisalo
3. ETAPA <i>Načrtovanje izvedbe</i>	- izdelati pregleden tabelarni načrt v obliki plakata - otrokom na primeru predstaviti potek načrtovanja - otroke pozvati k načrtovanju izvedbe projekta - analizirati otrokove vsebinske predloge in zapisati informacije na plakat	- aktivno sodelovanje pri nastanku načrta projekta s predlogi različnih dejavnosti in nalog - sodelovanje pri zapisu nalog na plakat	- aktivno poslušanje - pogovor - nevihta idej - pisanje	- šelshamer - flomastri - ravnilo - fotoaparati - beležka - pisalo
2.–7. projektni teden: 12. marec – 20. april 4. ETAPA <i>Izvedba načrta</i> ↓ <i> vključuje tudi</i> 5. ETAPA – <i>predstavitev dosežkov</i>	- spodbujati udeležence k aktivnemu sodelovanju v posameznih dejavnostih in učinkovitemu pridobivanju novega znanja - poskrbeti za ustrezen delovni material in tehnične pripomočke - uporabljati različne motivacijske tehnike med potekom	- čim bolj samostojno izvajanje načrtovanih dejavnosti - medsebojno sodelovanje skozi dejavnosti projekta - evalvacija: oceniti svoje delo v projektu	- igra - pogovor - branje - pregled literature - slikovno in pisno dokumentiranje - delo z računalnikom - individualno praktično delo (risanje, pisanje, izdelovanje lutk) - skupinsko delo - animacija lutk	- delovni material - grafoskop - senčni ekran - senčne lutke - zbirka Slovenske basni in živalske pravljice (Mladinska Knjiga, 1980) - zbirka Svetlanine pravljice (Svetlana Makarovič, MIŠ, 2008) - beležka - fotoaparati - video kamera

	izvedbe načrta - izdelati senčne lutke - skrbeti za sproščeno delovno vzdušje - poslušati in odgovarjati na otrokova vprašanja - pohvaliti prizadevanje - konstruktivno reševati morebitne konflikte			- računalnik
6. ETAPA <i>Evalvacija</i>	- pripraviti evalvacijska vprašanja za otroke - odgovorno in objektivno ovrednotiti celoten potek projektnega dela in delo vseh udeležencev - ovrednotiti uspešnost realizacije zastavljenih ciljev	- otroci ocenijo svoje delo v projektu - otroci ocenijo delo vodje projekta	- nestandardiziran intervju - opazovanje z udeležbo - vodenje dnevnika opazanj - ogled slikovnega in video zapisa - urejanje in analiza pridobljenih informacij - oblikovanje sklepov in zaključkov	- beležka - avdiovizualni tehnični pripomočki - fotografije - video zapisi - dnevnik opazanj - risbe - projektni album

Vir: Lasten vir

7 IZVEDBA PROJEKTA

1. PROJEKTNI TEDEN: 5.–9. marec

V prvem projektne tednu so se odvijale prve tri etape projektne dela, katerih potek izvedbe bom ob priloženih fotografijah predstavila v nadaljevanju.

Prva etapa: INICIATIVA, IZBIRA TEME IN OBLIKOVANJE KONČNEGA CILJA

CILJI:

- lutka kot motivacijsko sredstvo za spodbujanje otrokovega aktivnega pristopa k seznanjanju in soustvarjanju vsebine projekta,
- spodbuditi otroke k razmišljanju, iskanju idej in posredovanju svojega znanja o dani temi.

METODIČNI POSTOPEK:

- uvodni motivacijski del: otroke motiviram za nadaljnje delo s krajšo lutkovno improvizacijo,
- skupen sproščen pogovor o lutkah, o pravljicah, o lutkovnih predstavah ...,
- otroci se sproščeno igrajo z lutko (spontana animacija na platnu) in njeno senco.

Potek dejavnosti

Ker sem skupino obiskala kot študentka le za obdobje projektne dela, sem bila sama tudi pobudnica projekta in projektne teme. Zato sem že ob začetnem razmisleku občutila precejšnjo odgovornost, saj sem morala v določenem časovnem obdobju otrokom predstaviti zanimivo, novo, morda malo drugačno vsebino, ki bi otroke pritegnila in bi jo bili pripravljeni z veseljem raziskovati in na ta način skozi projekt tudi pridobiti nekaj novega znanja.

Ker sem s skupino delala že pred časom v projektu spoznavanja različnih lutkovnih tehnik, ki smo ga uspešno izpeljali, saj so bili otroci ves čas visoko motivirani za delo, se mi je zdelo smiselno, da tokrat nadgradimo naše preteklo skupno delo. Odločila sem se, da mladim nadobudnežem ponudim priložnost, da natančneje spoznajo tudi senčne lutke in senčno

gledališče, ki smo ga v prvem projektu spoznali samo v osnovnem okviru, kljub temu pa sta senca in platno otroke pritegnila v trenutku.

Zato sem za uvodno motivacijo izdelala plosko lutko iz tršega papirja za animacijo na senčnem platnu in si zamislila krajšo lutkovno improvizacijo, ki bo odprla pot nadaljnjemu razvoju dogodkov.

Slika 14: Idejko se skriva

Vir: Lasten vir

Senčni pajac je malo sramežljiv, zato se skriva za svetlo platno. Počasi se predstavi in pove, da mu je ime Idejko in da se rad igra s sencami. Otroke vpraša, če se želijo igrati tudi oni, in ko soglasno pritrdijo, se razveseli in jim pove, da bodo spoznavali in se igrali čarobno senčno gledališče ter izdelovali senčne lutke. Zdaj pajac postane pogumnejši, saj so ga otroci lepo sprejeli, zato pokuka tudi izza platna in otroke spodbudi, da povedo vse, kar o tej vrsti lutk že vedo. Ena izmed deklic takoj opiše postopek igranja s senčnimi lutkami, ostali otroci pa se nato spominjajo tudi ostalih lutkovnih tehnik, ki smo jih pred časom skupaj natančneje spoznavali. Opisujejo tudi različne osebne dogodke in doživetja v povezavi z lutkami, kot so obiski različnih lutkovnih predstav in igranje z lastnimi lutkami, vsi pa različne lutke gledajo tudi v risankah in otroških televizijskih oddajah. Nato si natančneje ogledamo tudi ploskega pajaca, ki otroke spominja na možička kopitljačka, saj ima ravno tako gibljive roke in noge, vendar pa se Idejko hitro oglasi in pove, da je on najraje senčna lutka, ki pripoveduje pravljice, in da bodo skozi projekt tudi sami hitro ugotovili, zakaj je to tako zabavno. Otroke

nato povprašam, če radi poslušajo pravljice in kdo jim jih pripoveduje. Vsi dobijo priložnost za odgovor in v sproščenem vzdušju naštevajo pravljice, ki jih poznajo, povedo tudi, katera jim je najbolj všeč, razlagajo, da jim pravljico pred spanjem preberejo starši, v vrtcu pa vzgojitelji, deček pa doda, da jih rad posluša tudi na CD-ju. Na moje vprašanje, ali lahko pravljico zaigra tudi lutka, pa enoglasno pritrdijo.

Po sproščenem uvodnem pogovoru otrokom na kratko pojasnim tudi pojem projektne dela, pri čemer mi ponovno pomaga Idejko, saj otrokom pokaže, da je sestavljen iz več različnih med seboj povezanih delov, ki dajejo njegovo končno podobo. Enako pa je sestavljeno tudi projektno delo – vsebuje namreč več različnih delov oziroma nalog, ki morajo biti med seboj povezane in postavljene v določenem vrstnem redu, da pripeljejo do zadanega cilja. Ker otroci v pričakovanju ustvarjanja in igranja z lutkami z navdušenjem pristanejo na sodelovanje v projektne delu, skupaj določimo še cilje projekta, ki jih otroci izluščijo s pomočjo dodatnih vprašanj, in povedo, da se bodo naučili izdelati senčne lutke, s katerimi bodo zaigrali pravljico v svojem gledališču, nato pa hitro posežejo po pajacu in se tudi sami sproščeno preizkušajo v oživljanju velike ploske lutke ter njene sence in tako naredijo prvi korak v lutkovni svet senc.

Slika 15: Otroci animirajo Idejka na senčnem platnu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

EVALVACIJA

Prvi dan našega skupnega druženja smo začeli ob senci velike lutke, s katero mi je uspelo otroke uspešno povabiti k razmisleku o temi, ki jo bomo skupaj raziskovali. Otroci so v sproščenem začetnem pogovoru imeli priložnost povedati, kar že vedo o lutkah, gledališču in dogodkih, povezanih z njimi. Vsak je želel povedati katero izmed lastnih izkušenj in tako

sem ugotovila, da tema otroke pritegne, saj se aktivno vključujejo v pogovor, želijo posredovati lastne informacije, pri čemer se ne dolgočasijo, temveč živahno sodelujejo v skupinskem pogovoru. Zaključila sem, da otroci večinoma posedujejo določena osnovna znanja o lutkovni in gledališki umetnosti. Prepoznavajo nekatere lutkovne tehnike kot npr. ročne lutke, lutke na vrvicah, telesne lutke (roka kot lutka) in namen gledališke lutkovne predstave, ki je v tem, da si jo ogledamo. Otroci razumejo tudi pojem gledališča. Prepoznavajo ga kot prostor, ki deluje po določenih zakonitostih in vsebuje različne sestavine, in nekatere izmed njih samostojno naštejejo: igralci, gledalci, oder, luči, dvorana, lutke, predstava, glasba.

Ko sem otroke v nadaljevanju usmerila tudi v razmišljanje o senčnem lutkovnem gledališču, pa je svoje znanje posredovala deklica, ki je že animirala lutko na senčnem platnu in si to izkušnjo tudi zelo dobro zapomnila, saj je opisala tehniko igranja in potrebne pripomočke za izvedbo. Pohvalila sem njeno znanje, ostali otroci pa so že začeli spraševati, kdaj bodo lahko kaj zaigrali. Na tej točki sem ugotovila, da je motivacija otrok na visoki stopnji in da se veselijo ustvarjanja senčnega gledališča in lutkovne animacije.

Kot sem omenila na začetku, sem želela otrokom ponuditi novo znanje, ki bi temeljilo na predhodnem znanju, in ob koncu prve etape se je izkazalo, da bo spoznavanje tehnike senčnih lutk in ustvarjanje senčnega gledališča primerna nadgradnja pri razširjenem pojmovanju gledališke lutkovne umetnosti. Seveda je izhodiščno znanje vsakega posameznika v procesu različno, kar je bilo razvidno že iz samega pogovora, vendar lahko zaključim, da bo naše prihodnje skupno učenje primerno za vse udeležence projekta.

Skozi prvo etapo sem želela pri otrocih vzpostaviti tudi občutek enakopravnosti med udeleženci ter poudarila, da skupaj gradimo in oblikujemo vsebino projekta, se o njej pogovarjamo in pri tem drug drugemu tudi prisluhnemo, da je v procesu pomemben vsak posameznik in da bomo enakovredni udeleženci v delu, ki bo prineslo novo znanje. Ker so otroci, kljub temu da niso sami izbrali teme, imeli priložnost svobodno in neobremenjeno sporočati svoje informacije in ideje, so verjetno tudi zato vsi brez zadržkov pristali na daljše projektno delo, ki nas bo na koncu pripeljalo do lastnega gledališča. Ugotovila sem, da se otroci želijo učiti, da nihče ne želi biti izvzet iz procesa, obenem pa se strinjajo z dejstvom, da se je za dosego cilja potrebno tudi potruditi.

Prvo etapo zato ocenjujem kot uspešen prvi korak v projektu in ugotavljam, da je bila izbira motivacijske tehnike učinkovita, saj nas je senčna lutka lepo popeljala v projektno delo in

nakazala, da bo učenje s pomočjo lutke zelo raznoliko in sproščeno. Poleg tega pa so otroci lahko nazorno videli in v spontani igri tudi preizkusili senčno tehniko, ki jih je navdušila in jo bomo v nadaljevanju skozi projektno delo poskusili tudi natančneje raziskati.

Druga etapa: IZDELAVA IDEJNE SKICE Z OPERATIVNIMI CILJI IN NALOGAMI

CILJI:

- uporaba lutke kot idejne skice,
- razvijanje jezika v sproščeni medsebojni komunikaciji in analizi ter razvijanje domišljije pri iskanju idej za oblikovanje delnih nalog projekta.

METODIČNI POSTOPEK:

- spontana animacija lutke za seznanitev otrok z glavnimi nalogami in s procesom načrtovanja,
- v sproščenem pogovoru in nevihti idej iščemo predloge za delne naloge našega projekta,
- otroci sodelujejo pri zapisu delnih nalog na Idejka.

Potek dejavnosti

Druga etapa nas je popeljala v natančnejše vsebinsko razčlenjevanje izbrane teme. Potrebno je bilo opredeliti različne naloge, uresničljive z različnimi aktivnostmi in podrejene uresničenju končnega cilja projekta. Zato sem morala kot pedagoški vodja že v pripravi na projekt razmisliti in določiti tudi nekatere smotre in cilje vzgojno-izobraževalne narave z različnih področij, s katerimi bi načrtno spodbudila osebni razvoj udeležencev. Oblikovala sem pet različnih osnovnih nalog in jih zapisala na Idejka, ki ga bomo odslej prepoznavali tudi kot idejno skico.

Po zajtrku sem otroke povabila na preprogo in spremenila Idejka v pravega letalca, ki je „poletel“ nad gručo otrok. Otroci so bili presenečeni in so zvedavo sledili „letečemu“ Idejku in takoj tudi opazili, da na lutki nekaj piše, ter začeli spraševati, kaj je na njej napisano. Idejko se zato odloči za pristanek in otrokom razloži, da si je naloge, ki jih je zanje pripravil, raje kar zapisal, da ne bi pozabil česa povedati.

Nato je otrokom po vrsti naštel vseh pet glavnih nalog, na koncu veselo pomigal z rokami in nogami ter otroke pozval, naj tudi sami malo razgibajo svoje telo, preden se lotijo naslednje

naloge. Otroci so takoj sprejeli Idejkov predlog in tudi sami spretno pomigali z rokami in nogami, kot je to storil veseli pajac, in se nato združili v igri z lutko skozi spontano animacijo. Skozi oči velike lutke so se skrivali in kukali ter preizkušali gibljivost pajačevih dolgih rok in nog, jaz pa sem jim za konec s pomočjo Idejka razložila še to, da do zastavljenega cilja pridemo po raziskovalni poti, ki jo začnemo na začetku in ne nekje na sredini, zato bomo tudi naš projekt začeli z nalogo 1, ki je zapisana na Idejkovi desni roki, in končali z nalogo 6, ki je zapisana na Idejkovi veliki kapi.

Slika 16: Idejko kot idejna skica

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Glavne naloge, zapisane na Idejku kot idejni skici:

Naloga 1: Seznanili se bomo z gledališčem in natančneje raziskali senčno gledališče.

Naloga 2: Seznanili se bomo s sencami.

Naloga 3: Seznanili se bomo s preprostimi senčnimi lutkami in z njimi igrali basni na senčnem platnu.

Naloga 4: Ustvarili bomo svoje senčno lutkovno gledališče.

Naloga 5: Ocenili bomo svoje projektno delo.

Idejko kot idejna skica nas bo s svojim zapisom vodil skozi celoten projekt in nam tako omogočal, da lahko vedno znova preverimo, katere naloge za dosego cilja smo opravili in katerih se moramo lotiti še v prihodnjih dneh.

Vendar pa je z zapisom glavnih nalog naše načrtovanje šele na začetku. Pet osnovnih nalog bo namreč potrebno razdeliti na več delnih, ki nam bodo omogočile kar najbolje spoznati

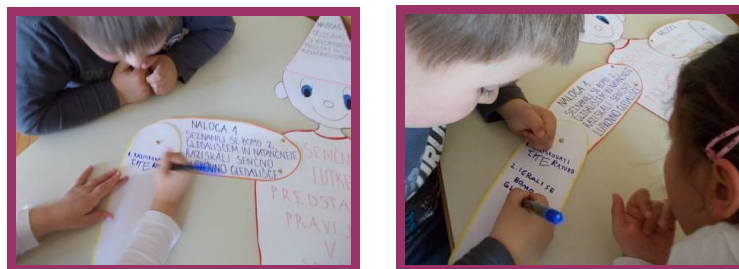
določeno vsebino, kar bo naša naslednja skupna naloga. Otroke zato povabim k iskanju rešitev in ob moji pomoči razmišljajo o delnih nalogah. Sprva so precej zadržani, ko pa jim predstavim nekaj predlogov za nalogo 1, v nadaljevanju tudi sami pogumneje razmišljajo o delnih nalogah, ki jih sproti zapisujem v beležko. V viharju idej prihaja tudi do takšnih, ki so težje izvedljive, kot npr. ideja dečka, ki je predlagal, da bi lahko obiskali gledališče v Ljubljani in si ga ogledali. Predlog pohvalim, ker je zelo dober, saj bi tako res najbolj spoznali gledališče, nato pa pojasnim, zakaj tokrat tega ne moremo uresničiti.

Otroci tudi hitro ugotovijo, da bo za lutkovno gledališče potrebno izdelati različne lutke, in ugotovitev postane ena izmed delnih nalog. Suvereno predlagajo tudi iskanje različnih informacij v knjižnici in z računalnikom, starejša deklica pa svetuje, da v knjižnici poiščemo tudi pravljice za lutke, »ker jih imajo tam zelo veliko«.

Ker so otroci pred nedavnim v šolski telovadnici gledali lutkovno predstavo o Mačku Muriju, je deček predlagal, da bi lahko tudi našo predstavo naredili tam in nanjo povabili prijatelje iz sosednje skupine. Pokomentirali smo dečkov predlog in skupaj ugotovili, da bo gledališče postala kar naša igralnica, saj telovadnico dnevno uporabljajo šolarji. Vsi pa smo se strinjali, da na našo lutkovno igro povabimo Mehurčke. Pri razmišljanju o nekaterih drugih nalogah sem morala otrokom postaviti tudi različna pomožna vprašanja, ki so pripomogla, da so lažje „postregli“ še s kakšno idejo.

V sproščenem pogovoru so v večji meri sodelovali starejši otroci, medtem ko mlajši otroci niso pokazali toliko interesa pri dajanju predlogov, so pa v nadaljevanju aktivneje sodelovali pri zapisovanju delnih nalog na Idejka. Še preden pa smo se lotili zapisa delnih nalog na Idejka, sem otrokom prebrala vse njihove predloge in po krajši analizi smo skupaj določili, katere delne naloge bomo umestili v projektni načrt.

Slika 17: Zapisovanje delnih nalog na Idejka

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Delne naloge, zapisane na Idejku kot idejni skici:

Naloga 1: 1. V knjižnici poiščemo knjige o lutkah in gledališču.

2. Lutke in gledališče raziskujemo na internetu.

3. Igramo se gledališče.

4. Izdelamo plakate o gledališču.

Naloga 2: 1. Opazujemo in raziskujemo sence ob soncu.

2. Opazujemo in raziskujemo sence ob luči.

3. Ustvarjamo telesne sence na paravanu.

Naloga 3: 1. Ogledamo si izdelavo senčnih lutk na internetu.

2. Izberemo basni in razdelimo vloge.

3. Izdelamo senčne lutke in sceno.

4. Izdelamo preprosto senčno platno.

5. Z lutkami zaigramo basen na senčnem platnu.

Naloga 4: 1. Izberemo dve pravljici in razdelimo vloge.

2. Izdelamo senčne lutke z gibljivim delom in scenske elemente.

3. S svojimi lutkami zaigramo pravljico drug drugemu.

4. Lutkarji vadijo lutkovno igrice za Mehurčke.

5. Sestavimo vabilo, oblikujemo plakate, vstopnice.

6. Vabilo izročimo Mehurčkom.

Naloga 5: 1. V svojem gledališču Mehurčkom prikažemo senčno lutkovno pravljico.

2. Pripravimo razstavo senčnih lutk in fotografij iz projekta.

Naloga 6: 1. Pogovorili se bomo o svojem delu.

2. Ocenili bomo svoje delo v projektu.

S tem, ko zapišemo delne naloge v idejno skico, poskrbimo, da se informacije ohranijo in lahko ponovno uporabijo že naslednji dan pri načrtovanju.

Idejka nato v igralnici postavimo na vidno mesto, tako da nam bo lahko v vsakem trenutku priskočil na pomoč in nam povedal, katere naloge se moramo lotiti.

Ko si Idejka na koncu skupaj ogledujemo, otrokom predlagam, da lahko narišejo enega za domov, da jih bo tudi v domačem okolju spodbujal k aktivni udeležbi pri raziskovanju

senčne lutkovne umetnosti. Večina otrok se odzove takoj in začne z risanjem svojega Idejka, ostali pa se odločijo, da ga bodo narisali naslednji dan.

Slika 18: Idejko v risbi

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ob koncu dejavnosti otrokom zadam manjšo domačo nalogo. Naročim jim, naj do naslednjega dne poskusijo malo razmisliti, kako in s čim bi vse te zapisane delne naloge na idejni skici lahko tudi izvedli.

EVALVACIJA

Na začetku druge etape projektnega dela sem poskušala otrokom ob spontani animaciji lutke na igriv način predstaviti osnovne naloge projektnega dela. Z učinkom sem bila zadovoljna, saj je leteči Idejko takoj pritegnil zvedave otroške poglede, ki so presenečeno sledili pisanemu možicljju. Hitro so opazili, da lutka nosi neko sporočilo, in njihova vedoželjnost je bila precejšnja, saj so nato tudi pozorno poslušali, kaj jim pripoveduje. Zato lahko rečem, da je lutka odličen motivator otrok, saj ji prisluhnejo in sledijo njenim napotkom, kar se je pokazalo tudi pri povabilu k telovadbi, ko so otroci na Idejkov poziv brez omahovanja zagreto razmigali svoje telo in v nadaljevanju aktivno sodelovali pri postavljanju delnih nalog.

Uporaba ploske lutke za zapis delovnih nalog je bila tudi oblikovno precej dobra rešitev, saj je bila skica zelo pregledna in v obliki pajaca tudi vizualno privlačna predšolskemu otroku. Morda bi se lahko odločila tudi za kakšno drugačno obliko idejne skice in pajaca obdržala

kot lutko maskoto našega projekta ter tudi v naslednjih dneh s primerno animacijo z Idejkom otroke spodbujala, jih motivirala ali zabavala. Še bolje pa bi bilo, če bi z lutko zadovoljila oba kriterija. Objektivno kritično samorefleksijo na tem mestu vidim kot pomemben proces v vzgojiteljevem delu, saj lahko pripelje do boljših rešitev, ki jih lahko v bodoče uporabim v podobnih nalogah oziroma dejavnostih.

O delnih nalogah smo razmišljali skupaj in v sproščenem pogovoru iskali rešitve. S pomočjo pomožnih vprašanj so otroci oblikovali kar nekaj idej, predvsem za nalogi 1 in 4, medtem ko je bilo idej otrok za ostale naloge malo manj. Ker sem sproti zapisovala vse ideje in upoštevala vsak njihov predlog, so se otroci počutili kot pomembni udeleženci v procesu in so zato bili pripravljeni razmišljati in sporočati svoje ideje. Tudi metoda „nevihta idej“, ki sem jo ob ploski lutki uporabila v uvodnem delu projekta, se je izkazala kot zelo dober način za razvijanje domišljije kot tudi kritičnega mišljenja, ko je potrebno med več možnimi predlogi ali rešitvami skozi analizo znati poiskati najustreznejše.

Ocenim lahko, da so otroci na koncu razumeli tudi glavni namen zapisa nalog v idejno skico, saj so na moje vprašanje, zakaj smo vse te naloge zapisali na Idejka, odgovorili: »da vedno lahko pogledamo gor in vse preberemo, pa zato nič ne pozabimo.«

Zaključim lahko, da so otroci po svojih zmožnostih aktivno sodelovali v drugi etapi projektne dela, saj so samostojno postavili kar nekaj delnih nalog, ki smo jih po analizi tudi uvrstili v projektni načrt in jih skupaj zapisali na našega Idejka.

Prav tako pa ugotavljam, da nam je lutka pravzaprav vseskozi stala ob strani; otroci so Idejka vzeli za svojega, kar se je na koncu odražalo tudi v njihovih risbah, ko je lutka večina z veseljem tudi likovno upodobila.

Tretja etapa: NAČRTOVANJE IZVEDBE

CILJI:

- otrokom ponuditi možnost, da spoznavajo načrtovanje in pri tem aktivno sodelujejo,
- otroci razmišljajo o različnih sredstvih, postopkih, tehnikah, ki jih bomo uporabili v projektne delu.

METODIČNI POSTOPEK:

- otrokom predstavim tabelarni načrt in jih povabim k sooblikovanju načrta,
- skupno načrtovanje in iskanje odgovorov na posamezna vprašanja v tabeli,
- zapis posameznih ugotovitev v tabelarni načrt in postavitev načrta na vidno mesto.

Potek dejavnosti

Ker smo imeli poleg glavnih postavljene tudi že delne naloge, oboje pa sem zapisala v veliko tabelo, smo se morali posvetiti tudi razmisleku o tem, *KDO* bo naloge izvajal in *S KOM* kakor tudi *KDAJ*, *KJE*, *KAKO* in *S ČIM* jih bomo izvajali. To so tudi glavna vprašanja, ki določajo vse potrebno za učinkovit potek posameznih dejavnosti. Zato otrokom predstavim velik tabelarni načrt in njegove posamezne rubrike ter na primeru predstavim vzorec načrtovanja izvedbe posameznih dejavnosti.

Slika 19: Otrokom predstavim tabelarni načrt

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Otroci prisluhnejo moji razlagi ter nato prvo nalogo (seznanjanje z gledališčem) načrtujejo popolnoma samostojno in ob sprotne zapisu podatkov se posamezni stolpci načrta počasi začenjajo polniti. Otroci so „v en glas“ določili, da bodo pri nalogi sodelovali vsi (kdo?), da lahko informacije poiščemo v knjižnici (kje?), kjer nam bo pomagala knjižničarka (s kom?). Eden izmed dečkov se hitro oglasi in predlaga: »pogledamo (kako?) lahko v računalnik!« ter tako poleg knjige izpostavi tudi naslednji učinkovit pripomoček oz. sredstvo (s čim?), ki ga bomo uporabili pri izvajanju prve dejavnosti kakor tudi pri nekaterih ostalih nalogah.

Tudi v nadaljevanju prizadevno sodelujejo, čeprav jim načrtovanje naslednje naloge povzroča malo več težav, saj niso povsem prepričani, kako bi se lotili raziskovanja senc. Zato jim namignem, da bo to raziskovanje še posebej zanimivo, obljubim jim, da se bomo z njimi igrali, in nato v načrt po skupnem razmisleku zapišemo načrtovanje druge naloge. Otroci so precej samostojno določili tudi poglavitne korake za tretjo in četrto nalogo, saj so suvereno dejali, da bo lutke potrebno izdelati, jih narisati, z njimi nato igrati na senčnem platnu, »tako kot je igral Idejko«, se oglasi mlajši deček ter doda, da bomo za to potrebovali tudi »luč«. Ker je bilo potrebno načrtovati kar veliko posameznih dejavnosti, je predvsem pri mlajših otrocih začetna motivacija precej upadla, zato sem načrtovanje nadaljevala z otroki, ki so to še želeli. Uspelo nam je okvirno oblikovati tabelarni načrt in ker kar nekaj otrok že dobro prepozna črke, so želeli sodelovati tudi pri zapisu na plakat, kar sem jim tudi omogočila. Pred tem sem jih tudi opozorila na preglednost načrta in primerno velikost črk, kar so poskušali upoštevati pri pisanju in so posamezne besede ob moji pomoči pravilno zapisali v tabelo. Zanimivo se mi je zdelo, da so želeli pisati tudi mlajši otroci, saj so iz svoje igre na trenutke prihajali nazaj k našemu načrtovalnemu omizju in tudi sami želeli zapisati katero izmed besed.

Slika 20: Otroci sodelujejo pri zapisu načrtovanja dejavnosti na plakat

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Z načrtom smo dobili jasno in pregledno vodilo, kako, kdaj, kje, s čim itd. se bodo postavljene delne naloge izvajale.

Slika 21: Tabelarni načrt

[illegible]

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ko si z otroki na koncu ogledujemo tabelarni zapis, jih vprašam o pomenu načrta in hitro dobim kar nekaj odgovorov: – »da ne bomo česa pozabili,«

- »da se načrt ne izgubi,«
- »da lahko vedno pogledamo gor,«
- »da gremo po vrsti,«
- »da vemo, kaj bomo delali,«
- »da bomo znali prav narediti lutke.«

Načrt nato obesimo na vidno mesto poleg idejne skice, saj se strinjamo, da bomo tekom projekta sproti preverjali, ali se držimo postavljenih smernic, ki nas postopno vodijo do našega končnega cilja.

EVALVACIJA

Na tretji projektni dan smo se znašli v tretji etapi našega projekta, ki je bila namenjena spoznavanju načrtovanja. Ker so otroci že prvi dan pritrdili, da želijo sodelovati v projektu in natančneje spoznati senčne lutke, sem verjela, da bodo aktivno pristopili tudi k sestavljanju načrta.

Otroci se začenjajo v predšolskem obdobju postopno seznanjati tudi z različnimi oblikami načrtovanja, ki ima skozi življenje posameznika pravzaprav precej pomembno vlogo. Ta „spretnost“ mu namreč lahko marsikdaj omogoči smotrnejše in učinkovitejše opravljanje nekaterih nalog in opravil. In kompleksnost projektnega dela omogoča razvoj otroka tudi na tem področju, seveda ob upoštevanju njegove razvojne stopnje. Ker je bila stopnja motiviranosti pri mlajših in starejših otrocih različna – starejši so načrtovali lažje in uspešneje, medtem ko mlajši otroci za to nalogo niso pokazali toliko zanimanja – smo skozi etapo načrtovanja kar malo pohiteli. Ugotavljam, da so bili otroci v prvih dveh etapah bolj motivirani za delo kot v tretji. Razlog najdem v razlagi, da smo skozi dve začetni etapi delali in se igrali skupaj z lutko, faza načrtovanja pa je slonela na tabelarnem načrtu, ki pa le ni tako zabaven in „živ“, kot je bil Idejko. Zato bi bilo bolje, da bi tudi tokrat „oživila“ pajaca in poskušala s pomočjo lutke dvigniti motivacijo pri mlajših otrocih.

Ker je večina otrok pred vstopom v šolo in precej dobro prepoznavajo črke, ki jih s pomočjo odraslega tudi preberejo, so sodelovali tudi pri zapisu na plakat, še posebej pa so želeli pisati mlajši otroci. Pri pisanju sem jih usmerjala, da jim je uspelo zapisati besedo na pravo mesto v tabeli, pri čemer so imeli priložnost spoznavati prostorske omejitve in abecedo.

Ker so otroci tudi v tretji etapi sodelovali po svojih močeh in kot skupina nadgrajevali in razčlenjevali vsebino projekta, pri čemer je imel vsak posamezni udeleženec priložnost posredovati svoje razmišljanje, idejo ali kako drugače sodelovati, so bili otroci zadovoljni in toliko motivirani, da so želeli vedeti že vnaprej, kdaj bomo delali dogovorjene stvari, in mi tudi pokazali, da se tega veselijo.

Zato lahko rečem, da je izvajanje tretje etape lepo zaokrožilo uvodno delo, ki je temeljilo predvsem na seznanjanju z vsebino projektnega dela ter okvirnemu spoznavanju posameznih nalog pa tudi spoznavanju postopkov, ki omogočijo, da lažje pridemo do zastavljenih ciljev in posledično do novega znanja. Uspešen pa je bil tudi vzporedni proces vzpostavljanja občutka za skupno delo, ki pripelje do kvalitetnejših rezultatov, saj vsak posameznik prispeva svoj kamenček v mozaik znanja, ki je lahko zato bogatejši. Enake možnosti

delovanja, ki jih lahko otrokom pripravimo odrasli, so dobro izhodišče za doseganje kvalitetnega delovnega procesa, ki poteka v prijateljskem, sproščenem, umirjenem in nekonfliktnem vzdušju. V uvodnem delu smo kot skupina zadostili tudi zgornjim kriterijem, saj v odnosih ni bilo nesoglasij, delovno vzdušje v skupini je bilo sproščeno, sama pa sem se seveda zavedala, da smo komaj na začetku in bo potrebno tudi v naslednjih dneh poskrbeti, da se to ravnotežje ne poruši, za kar si bom s pomočjo lutke prizadevala tudi v naslednjih etapah.

V naslednji dneh nas je čakalo aktivno uresničevanje načrta in ker so otroci z navdušenjem pričakovali naslednje korake, sem se sprostila tudi sama, saj sem uvidela, da je tema o senčnih lutkah in senčnem gledališču, ki sem jo predlagala otrokom, zelo privlačna in da so v proces raziskovanja in učenja o senčni lutki „zakorakali“ zelo motivirano in sproščeno.

Četrta etapa: IZVEDBA NAČRTA

Četrta etapa projektnega dela predstavlja naše osrednje ustvarjalno delo, saj smo se v tej etapi lotili izvedbe vseh dejavnosti, ki smo si jih zadali v prvem tednu načrtovanja. Kot vzgojiteljica sem se morala dobro pripraviti na delo četrte etape, določiti posamezne cilje in metodologijo dela, priskrbeti potreben delovni material in zagotoviti smotrno odvijanje procesa ter ga pripeljati do konca po okvirno načrtani poti. Ker sem v skupini prisotna samo skozi obdobje trajanja projekta, sem morala zaradi tega dejavnika skozi proces upoštevati tudi nekatere časovne omejitve.

Predstavitev četrte etape projektnega dela začnem s prikazom dejavnosti v nalogi 1 in jo zaključim z nalogo 4.

2. PROJEKTNI TEDEN: 12.–16. marec

NALOGA 1 – SEZNANILI SE BOMO Z GLEDALIŠČEM IN NATANČNEJE RAZISKALI SENČNO GLEDALIŠČE

CILJI:

- otroci spoznavajo gledališče kot družbeni medij ter doživljajo njegovo raznolikost skozi raziskovanje v teoriji in sproščeni igri,
- otroci se seznanjajo z različnimi možnimi viri informacij ter s postopki njihove uporabe.

METODIČNI POSTOPEK:

- zbiranje in preučevanje pisnega in slikovnega gradiva (knjižnica, doma) o lutkah, gledališču,
- raziskovanje na internetu, izbira in shranjevanje pridobljenih informacij za nadaljnjo uporabo,
- sproščen pogovor o gledaliških predstavah, ki smo si jih skupaj ogledali v gledališkem abonmaju in doživljanje dramske in lutkovne igre skozi skupno sproščeno igranje gledališča,
- iz zbranih informacij izdelamo plakate, ki predstavljajo raznolikost lutkovnega gledališča.

Potek dejavnosti

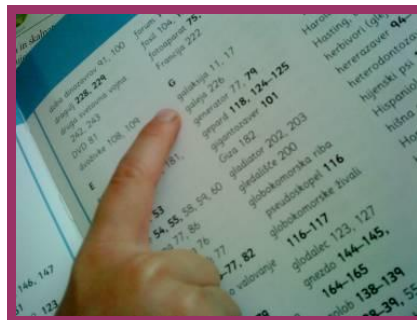
Izvajanje našega načrta se začne s prvo postavljeno nalogo, v kateri se bomo ob aktivnem raziskovanju informacij seznanili z gledališčem kot družbenim medijem, spoznavali raznolikost lutkovne umetnosti, največ pozornosti pa namenili raziskovanju nastanka in razvoja senčnega gledališča.

Informacije smo intenzivno iskali tri dni. Najprej smo obiskali šolsko knjižnico. Otroci so pojasnili, zakaj so prišli, in prijazna knjižničarka nam je pomagala poiskati nekaj literature, v kateri bomo našli primerne informacije. Ko se zahvalimo in poslovimo ter vrnemo v igralnico, se lotimo pregledovanja in iskanja podatkov, ki nas zanimajo. Otrokom pokažem, kako se uporablja kazalo v enciklopediji in hitro najdemo zapis o gledališču. Skupaj preberemo besedila in pregledujemo slike, ki so zelo pomemben vir informacij in jih lahko otroci razberejo precej samostojno in hitro. Pri tem obnavljajo svoje dosedanje znanje, sama pa jih spodbudim, da razmišljajo tudi o nekaterih novih informacijah. Ta naloga je malo težja, saj otroci niso vedeli, kaj bi še lahko povedali o gledališču, zato sem jim ob slikah iz knjige podala nekaj novih informacij. Predstavila sem pomembne gledališke delavce, brez katerih predstave ne bi bilo. Otroci so pozorno prisluhnili razlagi o režiserju, scenaristu, izdelovalcu lutk, dramaturgu, šepetalcu, tonskem tehniku, sami pa so se spomnili na »tistega, ki skrbi za luči«. Literatura je razširila obzorje našega znanja in vse nove informacije smo sproti zabeležili in spravili v zbirno mapo. Ob koncu aktivnosti se dogovorimo, da naslednji dan enciklopedije prinesemo tudi od doma in mogoče pridobimo še kakšen nov podatek.

Naslednja dva dneva pa smo raziskovali s pomočjo interneta, in sicer individualno ali v manjših skupinah do 5 otrok. Svetovni splet nam je ponudil nešteto besednih in slikovnih

informacij, ki pripovedujejo o lutkah in gledališču. Iskali smo slike o senčnem gledališču in ugotovili, da jih je res veliko, da senčne lutke poznajo tudi drugje po svetu in da so prava posebnost med lutkami. Prebrskali smo slovensko lutkovno sceno in poiskali prve slovenske lutkarje ter lutkovne predstave. Otroci so na spletnih slikah prepoznavali svoje pravljичne junake in z mojo pomočjo shranjevali izbrane slike v računalniško mapo, kjer bodo počakale na dan, ko jih bomo s pomočjo tiskalnika tudi natisnili in jih spravili v zbirno mapo. Intenzivno obdobje raziskovanja informacij v literaturi in na internetu smo tretji dan zaključili z ugotovitvami, ki jih je v tistem trenutku posredovalo nekaj otrok, in sicer: da je lutkovni svet zelo raznolik, da obstaja veliko različnih lutk, ki jih, kot je dejal eden izmed dečkov, »poznajo po celem svetu«, da v gledališču igrajo za odrasle in otroke, v senčnem gledališču pa lahko veliko lutk igra samo en človek. Na koncu smo se tudi dogovorili, da lahko skozi nadaljevanje projekta še vedno pokukamo v katerega izmed informacijskih virov in širimo znanje o svoji temi.

Slika 22: Iskanje informacij iz različnih virov

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ob koncu drugega projektnega tedna pa smo uživali v svojem gledališču. Z otroki smo se sproščeno pogovarjali o zadnji dramski igri, ki smo si jo ogledali v kulturni dvorani in v kateri sta imela glavni vlogi snažilka Tilka in hišnik, ki je Tilki ves čas nagajal. Ker so otroci navdušeno opisovali posamezne prizore, ki so jim bili najbolj smešni, sem se „spremenila“ v igralko in pričela igrati igro. Otroci niso dolgo stali ob strani, temveč so se mi pridružili v želji, da tudi sami zaigrajo predstavo, in kaj hitro smo se znašli sredi gledališkega dogajanja. Otroci so si razdelili vloge, poiskali rekvizite, postavili smo preprosto sceno, priskrbeli sedeže za občinstvo in igra se je začela.

Slika 23: Igramo se dramsko gledališče

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Prvi igralski par je s sproščeno igro in doživeto igro navdušil občinstvo. Igralca sta odigrala tisti del, ki jima je bil najbolj smešen in zabaven. Deklica je odigrala marljivo čistilko, ki neutrudno pospravlja in pometa, medtem ko je deček igral nagajivega hišnika, ki Tilki kar naprej nagaja, ji nastavlja velike kartone in jo s tem zelo jezi. Bolj ko Tilka pospravlja, bolj ji hišnik nagaja in bolj ko se napetost stopnjuje, pogumnejša postaneta tudi igralca in pristneje igrata svoji vlogi. Z igro si na koncu prislužita velik aplavz in s svojim nastopom spodbudita k igri tudi naslednji par. Takrat pa smo se še posebej močno nasmejali. Deklica, ki je igrala čistilko Tilko, je bila v svoji vlogi izjemno „naravno“ zabavna. Ko je kar naprej pometala ter vihtela veliko omelo po tleh, se zraven jezila ter dopovedovala hišniku, naj ji preneha nagajati in smetiti, je njena metla kar naprej padala po tleh. Gledalce je to tako zabavalo, da so se deklici nasmejali iz vsega srca in jo s tem spodbudili k še večjemu uživanju v vlogo. Bilo je res smešno in nepozabno doživetje.

Otroci so se v igri menjavali v vlogah igralcev in občinstva, se zabavali in smejali ter na ta način spodbujali drug drugega k še izvirnejši igralski improvizaciji.

Nato so po dramskem samoiniciativno ustvarili tudi lutkovno gledališče. Glavno vlogo so imele raznolike prstne lutke, ki jih je v vrtec prinesel eden izmed dečkov in s svojo animacijo spodbudil tudi ostale k spontanemu uprizorjanju zgodb z lutkami.

Slika 24: Igramo se lutkovno gledališče

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Otroci so se prijateljsko družili v manjših skupinah ali parih ter preizkušali neomejene možnosti uporabe lutk v igri in si zamišljali raznolike pravljичne zaplete, ki so jih odigrali z lutko v svojem otroškem gledališču.

Slika 25: Sproščena igra z različnimi lutkami

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Prvo nalogo smo zadnji dan drugega projektne tedna zaključili z izdelavo plakatov, ki nam bosta v vsakem trenutku omogočila hiter vpogled v najpomembnejše sestavine gledališča in senčne lutkovne umetnosti.

Odrpli smo zbirno mapo, pregledali zbrane informacije in pri tem obnovili dosedanje znanje o raznoliki gledališki umetnosti, nato pa smo se lotili pričakovane izdelave plakatov. Ker smo imeli veliko slik, smo se strinjali, da bomo plakata v celoti opremili s slikovnim zapisom, saj nam bosta tako najbolje predstavila vse tisto, kar se nam je zdelo najpomembnejše pri poznavanju gledališke lutkovne umetnosti, informacije pa bodo jasne in razumljive vsem.

Razdelili smo se v dve skupini. Prva je oblikovala plakat z različnimi podatki o nekaterih elementih gledališča, druga skupina pa je izdelala plakat, na katerem so natančnejše informacije o senčnem lutkovnem gledališču, ki je k nam prišlo z Daljnega vzhoda. Otroci so najprej izrezovali različne slike, ki so jih nato z zaponkami pripenjali na plakat.

Slika 26: Utrinki z izdelave plakatov o lutkovnem gledališču

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Po potrebi sem jim pomagala razpreti zaponko, predvsem pa sem jih usmerjala k preglednemu in smiselnemu oblikovanju plakata. Nato so otroci pobarvali in izrezali velike črke, iz katerih smo sestavili naslova za oba plakata in ju v pravilnem vrstnem redu s spenjačem pripeli na spodnji rob plakata.

Ko sta bila plakata izdelana, smo si ju z zanimanjem ogledali in pokomentirali njuno vsebino. Otroci so si na prvem plakatu ogledali sliko Lutkovnega gledališča Ljubljana in dvorano primerjali z domačo kulturno dvorano, ogledovali so si velik lutkovni ansambel na črno-beli fotografiji in ob spodbudi našli nekaj njegovih članov, ugotavljali, kaj piše na sliki velikega plakata, ki vabi na lutkovno igro, ob slikah legendarnih lutkovnih predstav, kot sta Zvezdica Zaspanka in Žogica Marogica, pa so opisovali lutke in ugotovili, da so lutkarji v predstavi igrali z lutkami na vrvici oz. marionetami. Sklenili smo tudi, da preberemo pravljico o Zvezdici Zaspanki, ki je otroci še ne poznajo. Slikovni prikaz drugega plakata pa je natančneje predstavil senčne lutke in senčno gledališče v njegovi raznolikosti. Otroci so ob slikah obnavljali svoje dosedanje znanje o senčni tehniki, vseh so jim bile barvne sence ter veliko platno z zmajev senco ter zanimiva slika, ki prikazuje kitajskega lutkarja, kako animira senčno lutko ob soju ognja.

Slika 27: Sproščen pogovor ob plakatih

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Oba plakata smo nato obesili na vidno mesto poleg idejne skice in načrta.

Slika 28: Plakati, postavljeni na vidnem mestu

Vir: Lasten vir

Prva zabavna naloga iz načrta, ki je bila polna igre, je za nami in naš pogled je že uprt v naslednjo, ki nas bo popeljala v magični svet senc.

EVALVACIJA

Otrokom sem želela dati priložnost za celostno razumevanje nekaterih pojmov, ki jih vsebuje že sam naslov našega projekta, zato se mi je zdelo smiselno, da se naš načrt začne z natančnejšim raziskovanjem osnovnih pojmov (lutka, senčna lutka, gledališče, senčno gledališče) skozi aktivno raziskovanje teorije ob uporabi različnih virov kot tudi skozi igro. Ker so otroci v fazi načrtovanja v prvem projektnem tednu sodelovali pri postavljanju delnih nalog in navedli različne poti, kako priti do informacij, ki jih potrebujemo za razumevanje problema, so bili zdaj pripravljeni te korake tudi izvesti. V procesu raziskovanja literature so delali zavzeto. Z zanimanjem so prisluhnili, ko sem jim brala nove podatke, želeli so si ogledovati slike in pri tem pojasnjevati nekatere pojme, ki so jim bili že znani in smo jih obdelali že skozi uvodni del prvega projektnega tedna. V raziskovalnem obdobju so veliko posegali po enciklopediji in vedoželjno raziskovali tudi njene ostale vsebine, kar pomeni, da

jih zanima veliko različnih stvari, o katerih se potem med sabo tudi pogovarjajo. Skupaj pa smo ugotovili, da različne enciklopedije vsebujejo različne podatke in v nekaterih ne moremo najti podatkov o gledališču ali lutkah, ki jih trenutno zbiramo, zato je pomembno, da za določeno raziskovanje izberemo primerno literaturo. Skupno raziskovanje in učenje dajeta veliko možnosti za širitev znanja in spodbujata otroka k aktivni udeležbi, vzgojitelj pa lahko poleg raziskovalne teme sočasno pojasnjuje tudi nekatere vsebine iz drugih področij. V našem primeru smo tako ob zastavljenem raziskovanju gledališkega in lutkovnega sveta pridobili nekaj informacij tudi o različnih živalih in rastlinah po svetu in spoznavali pomen knjižnega kazala.

Otroci so bili precej motivirani tudi pri delu z računalnikom. Vsak izmed njih je izkoristil priložnost in se učil brskati po internetu ter s pomočjo odraslega spoznaval postopke iskanja, selekcioniranja in uporabe pridobljenih podatkov.

Otroci so skozi raziskovanje teorije v različnih virih spoznali številne elemente gledališke umetnosti, nekatere med njimi pa so imeli v nadaljevanju skozi igro priložnost tudi podoživeti, kar daje možnost za trajnejšo zapomnitev pridobljenega znanja. Manjša spodbuda z moje strani, ko sem se „prelevila“ v igralko, je pripomogla, da so se otroci hitro odzvali in tudi sami z navdušenjem in brez zadržkov zaigrali gledališko igro. Tudi bolj zadržani otroci so se uspeli živahno vključiti v igro s sovrstniki in postajali v svojih vlogah iz trenutka v trenutek bolj sproščeni, kar mi pove, da je igranje gledališča privlačno za večino otrok, poleg tega pa jim omogoča tudi raznoliko medsebojno komunikacijo. Ker so otroci svobodno ustvarjali svoje gledališče, pri čemer so iz dramskih igralcev prehajali v lutkarje in tudi gledalce, so imeli pri tem priložnost spoznavati različne vidike posamezne gledališke umetnosti, kjer v dramskem gledališču neposredno stojiš pred občinstvom kot igralec, v lutkovnem gledališču pa to vlogo prepustiš lutki in sam opraviš vlogo „pomembnega drugega“, ki ostane „skrit“ za lutko. Otroci se zelo dobro zavedajo, da gledališče sestavlja tudi občinstvo, saj so v svoji igri vedno prevzemali tudi to vlogo in z aplavzom nagrajevali svoje „igralske“ prijatelje. Nalogo 1 smo zaključili z izdelavo plakatov, ki je od otrok zahtevala precej ročnih spretnosti, kar pa jim ni povzročalo težav, saj so delo opravili hitro. Slike so izrezali natančno, nato pa sem jim pomagala oblikovati vizualno podobo plakatov in jim pri tem poskušala predstaviti tudi pomen oblikovanja in razporejanja predmetov po omejeni površini in otroci so se strinjali, da je dobro, če je plakat lep in pregleden.

Ob plakatih so imeli otroci priložnost opisovati slike in sporočati svoje znanje in na ta način krepiti svoje jezikovne zmožnosti.

Zadovoljna sem ugotovila, da se otroci v raziskovanju teme ne dolgočasijo, predvsem pa se veselijo izdelovanja svojih senčnih lutk.

3. PROJEKTNI TEDEN: 19.–23. marec

NALOGA 2 – SEZNANILI SE BOMO S SENCAMI

CILJI:

- otroci v igri s sencami doživljajo svoje telo, preizkušajo gibanje celega in možnosti gibanja posameznih delov telesa,
- otroci v igri s senco animirajo igrače, lutke, predmete,
- otroci se skozi igro seznanjajo z nekaterimi naravoslovnimi pojmi, kot so sonce, sence, svetloba, tema ...

METODIČNI POSTOPEK:

- ves teden opazujemo in raziskujemo lastne sence in sence predmetov na sprehodih, ob igri na zunanjem igrišču in v igralnici,
- sence raziskujemo ob umetni svetlobi z eksperimentiranjem ob baterijski luči in ob igri na leči grafoskopa,
- individualno, skupinsko ali v parih ustvarjamo in opazujemo telesne sence na paravanu,
- otrokom predstavim uporabo sence v lutkovni igri in s senčnimi lutkami zaigram basen *Koklja in piščeta* (*Slovenske basni in živalske pravljice*; Mladinska knjiga, 1980; str. 103).

Potek dejavnosti

Glavna naloga v drugem tednu je raziskovanje sveta senc. Vsak dan smo predvsem skozi igro ob naravni ali umetni svetlobi spoznavali odnos med objektom, svetlobo in temo.

Sence smo opazovali v naravnem okolju, ko smo bili na igrišču ali sprehodu. Otroci so najraje opazovali senčne like, ki so jih oblikovali s svojimi rokami oziroma dlanmi. Velikokrat so upodobili psa ali ptico ter pri tem oponašali posamezno oglašanje živali, se drug drugemu smejali in doživeto napletali svoje domišljjske zgodbe.

Slika 29: Igra s sencami ob naravni svetlobi zunaj

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Sence pa smo iskali tudi v igralnici, kjer preživimo največ časa. Našli smo jih povsod tam, kjer je žarek širil svojo svetlobo in naletel na oviro: na tleh, po stenah in kosih pohištva ... Bile so majhne, velike, svetlejše, temnejše, izrazite ali komaj še vidne ... Igrali smo se skupaj, preizkušali različne oblike, jih opazovali v prostoru od blizu in daleč. Otroci so se skozi ves teden tudi skozi sproščeno dnevno igro poigravali s sencami, se ob njih družili in izumljali raznovrstne oblike.

Slika 30: Igra s sencami ob naravni svetlobi v igralnici

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Nato smo preizkušali, kako je s senco ob umetni svetlobi. Kot vir svetlobe sta nam dobro služila grafoskop in baterijska svetilka. Najprej smo eksperimentirali z baterijsko lučjo. Pripravila sem dve bateriji in plosko lutko, ki jo je deklica podržala pred platnom, dečka pa sta morala usmeriti svetlobna snopa nad lutko. Še preden pa sta bateriji prižgala, sem otrokom zadala krajši izziv in jih vprašala: »Koliko senc se bo prikazalo?« Odgovora nisem čakala dolgo, saj je ravno eden od dečkov, ki je držal baterijo, izstrelil kot iz topa: »Dve!« Seveda je imel prav, kar smo tudi dokazali, ko smo eksperiment izvedli in zares zagledali dve senci. Sence so nato preizkušali tudi ostali otroci in v nadaljevanju tudi spontano animirali obe lutki.

Slika 31: Koliko senc bo nastalo?

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Naslednji izziv, ki sem ga postavila otrokom, pa je ugibanje barve sence. Pokazala sem rdečo gumo in rdečo prosojnico ter pozvala otroke k razmisleku o barvi sence posameznega predmeta. Otroci so odgovorili, da bo senca obeh predmetov rdeča. Odgovorila nisem nič.

Izvedla sem demonstracijo in otroci so iz prikaza uvideli, da je senca rdeča pri prosojnicu, medtem ko je rdeča guma oddala črno senco. Ko sem jih vprašala, zakaj je tako, niso znali pojasniti, zato jim je pomagala vzgojiteljica in jim na kratko opisala poglobitni razlog.

Slika 32: Kakšne barve bo senca?

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ker se v igralnici nahaja tudi večje stensko platno, sem otrokom pripravila novo senčno prizorišče. Takoj ko sem na platno usmerila luč, so vsi otroci prihiteli na kup in se začeli igrati s sencami. V skupni igri so ustvarjalno preizkušali raznorazne gibe in z zanimanjem spremljali svoje sence na platnu.

Slika 33: Sproščena igra s senco

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Tudi v naslednjih dneh smo se igrali s sencami. Otroci so na lečo grafoskopa polagali različne predmete in igrače ter opazovali njihove sence na senčnem platnu. Grafoskop je tako obiskal velik dinozaver, ki so ga pri priči napadli pogumni vojščaki in v svetu senc seveda porazili zlobnega T-Rexa. Manjkalo ni niti avtomobilov, ki so švigali sem ter tja in tekmovali, kdo bo prvi, kdo hitrejši. Otroci so pustili domišljiji pot in uživali v animaciji igrač, ki se je na drugi strani izrisala v črno-beli tehniki.

Slika 34: Igra s sencami ob umetni svetlobi

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Sredi tedna pa so otroci tudi sami stopili med izvor svetlobe in belo platno ter individualno in v skupnem druženju ustvarjali temne sence s svojim telesom in domišljijo. Z veseljem so vadili tudi ročne sence po narisani predlogi, ki je prikazovala tehniko oblikovanja nekaterih živali. Interes za upodabljanje je bil zelo velik, saj so otroci celo dopoldne izmenjaje preživeli za platnom in preizkušali svoje ročne spretnosti.

Predlagala sem jim, naj poskušajo uganiti, kdo se skriva za platnom, in otroci so se lotili ugibanja ter v izrisu sence večinoma uspešno prepoznavali drug drugega.

Otroci so različne sence ustvarjali tudi v parih. Dečka sta spretno „združila“ svoje prste in na platnu se je izrisalo lepo srce. Zadovoljna v skupnem ustvarjanju sta ga tisti dan naredila še nekajkrat. Tudi „prijateljska“ orla sta mogočno razširila krila, se lovila in iskala drug drugega na velikem nebesnem svodu belega platna.

Slika 35: Telesne sence

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

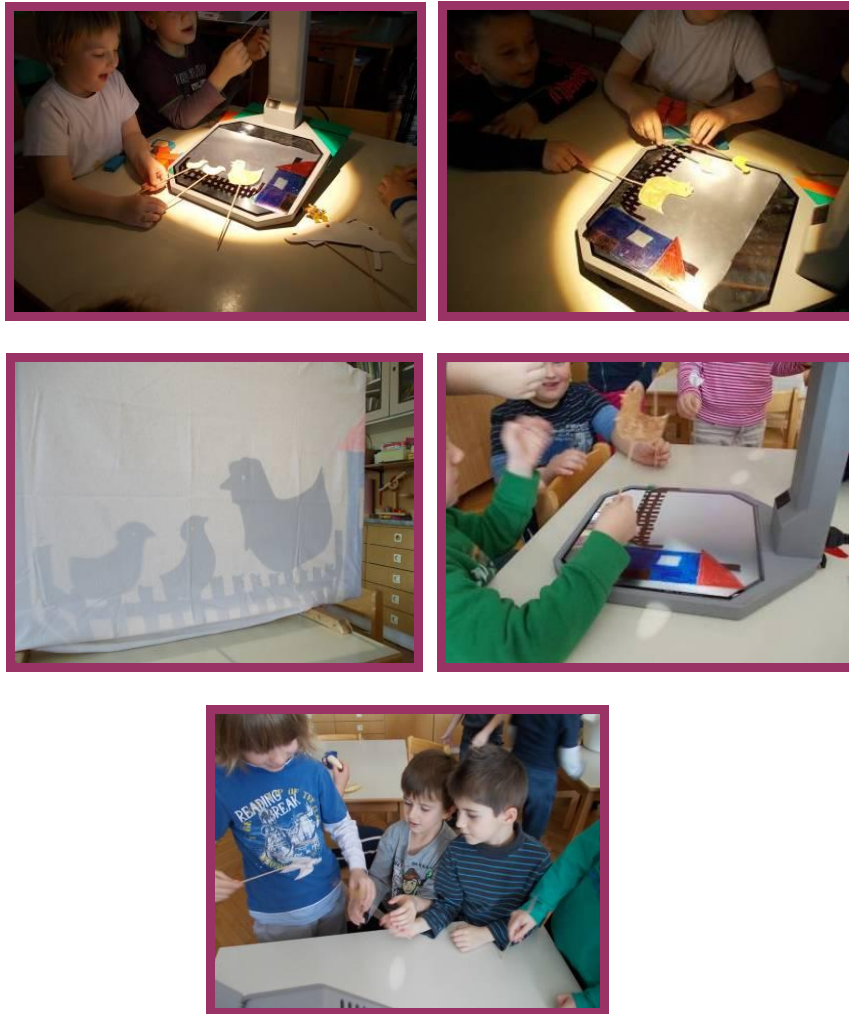
Počasi smo se skozi igro s senco približali tudi naslednji nalogi, zato sem želela otrokom predstaviti tehniko senčne igre ob grafoskopu in jim pokazati nov način igre z lutko, ki ob primernih pogojih lahko pove pravljico na drugačen, magičen način – s svojo senco.

Zato sem zadnji dan drugega projektne tedna otrokom s preprostimi senčnimi lutkami z enojnim vodilom ob grafoskopu zaigrala kratko basen *Koklja in piščeta*. Otroci so pravljico gledali z zanimanjem, saj so bile vse oči uprte v platno.

Ko sem končala, pa sem pustila senčne lutke ob grafoskopu in se odmaknila. Otroci so tisti trenutek zasedli moje mesto in se pričeli preizkušati v igri. Svobodno so eksperimentirali v tehniki igranja ob grafoskopu ter v manjših skupinah preigrali pravljico.

Lutke so animirali tudi v sproščeni igri in največkrat uprizarjali najbolj dramatični prizor, ko pišče, ki ne uboga koklje, odnese velik orel. Pri tem so menjavali lutke in vloge, ponavljali dialoge in zabavali gledalce.

Slika 36: Otroci igrajo basen Koklja in piščeta

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Teden raziskovanja in igre v svetu senc je minil kar prehitro in morali smo preiti na nalogo 3. Ker so otroci uživali v tedenskem dogajanju, so se veselili tudi naslednje aktivnosti.

EVALVACIJA

Z nalogo 2 v tretjem projektnem tednu sem poskušala otroke usmeriti v zaznavanje senc, ki so okoli nas, vendar jih ponavadi niti ne opazimo ali se kako drugače ukvarjamo z njimi. Ker pa imajo v našem projektu zelo pomembno mesto, saj bomo s pomočjo lutk z njimi pripovedovali različne pravljice, sem želela, da jih otroci bolje spoznajo in tudi začutijo predvsem skozi sproščeno igro. Otroci ne razmišljajo o sencah in o pogojih za njihov nastanek, zato sem izkoristila priložnost in poskušala razložiti najosnovnejše zakonitosti

pojava, ko so se igrali zunaj ali notri, ob naravni ali umetni svetlobi. S pomočjo pomožnih vprašanj so otroci pravilno ugotovili, da za njihov nastanek potrebujemo svetlobo oz. luč, kot so se izrazili sami, in nato tudi pravilno sklepali, da jih v temi ni mogoče videti. Z zanimanjem so sledili tudi eksperimentom, s katerimi sem jim poskušala nazorno prikazati nekatere značilnosti senc, kot npr. kdaj je senca barvna in kdaj črna, kdaj je večja in kdaj manjša ipd. in na moja vprašanja iskali odgovore. Ker so otroci vedoželjno sodelovali v poskusih, predvsem pa so nekatere nove informacije sprejemali skozi igro, so na nevsiljiv način pridobili tudi nekaj znanja s področja naravoslovja.

Posebno doživetje pa je bilo animiranje različnih predmetov ali igrač na leči grafoskopa, saj so otroci svojo animacijo obenem lahko tudi neposredno opazovali na sečnem platnu. Vsi otroci so se želeli preizkusiti v igri. Igrali so se v manjših skupinah ali v parih, si v skupnem druženju zamišljali napete zgodbe in drug drugega tako spodbujali k še večji kreativnosti in domišljiji. Že skozi te trenutke so otroci pravzaprav nezavedno ustvarjali gledališče senc, saj so drug drugemu igrali lastne zgodbe, si zamišljali zaplete in zaključke, bili gledalci in igralci v kreativnem ustvarjanju, ki jih je zabavalo in jim nenazadnje omogočilo tudi veliko medsebojnega druženja in s tem krepitve prijateljskih vezi. Ker so se otroci prvič srečali z uporabo grafoskopa in uživali ob igri s senco, so si nekateri želeli zapomniti ime tehničnega pripomočka. Zato sem tekom tedna novo besedo večkrat omenjala. Pri tem ugotavljam, da so otroci zainteresirani spoznavati nove besede in širiti svoje besedno znanje – še toliko bolj motivirano, če se to dogaja v povezavi z igro.

Otroci so imeli ob luči in platnu priložnost opazovati tudi senco lastnega telesa. Opazila sem, da so bili tokrat bolj osredotočeni na gibanje in raziskovanje lastnega telesa kot na izmišljanje zgodb. V igri za paravanom so v največji meri uporabljali roke, saj je bilo zanje oblikovanje različnih podob največji izziv. Pri oblikovanju senc so med seboj sodelovali, drug drugemu svetovali ali pokazali, kako morajo skleniti dlani ali prste, da bo na platnu nastala zelena senčna podoba. Vzdušje med igro je bilo prijetno, sama dejavnost pa nam je ponudila dobro mero doživljanja senc in spoznavanja ter razvijanja spretnosti lastnega telesa.

Zadnji dan pa sem otroke presenetila s krajšo lutkovno igrico, ki sem jo zaigrala s preprostimi senčnimi lutkami ob grafoskopu. Ker tudi sama doslej nisem imela priložnosti izvajati te lutkovne tehnike, sem se na igro pripravila s predhodno vajo in pri tem ugotovila, da igranje le ni tako zelo enostavno. Ker sem ocenila, da je tehnika igranja za začetnika kar zahtevna, sem razmišljala tudi o vsebinah igranja in sklenila, da začnemo spoznavanje

animacije senčne lutke s pomočjo basni. Zgodbe so kratke, v njih nastopajo živali, ki otroke vedno pritegnejo, poleg tega pa posredujejo tudi različne nauke, ki jih bomo s pomočjo lutke lažje poiskali. Na koncu mi je uspelo dobro izpeljati igro, saj sem animacijo izvedla dokaj korektno in tudi učinkovito prikazala vsebino basni v senčni sliki. Otroci so me nagradili z aplavzom, sama pa sem se oddahnila, saj sem videla, da je bila senčna basen otrokom zanimiva in igra privlačna, saj so takoj posegli po lutkah in že uprizarjali basen ter pri tem zelo dobro sledili vsebinskemu zaporedju dogodkov, kar pomeni, da so zbrano in z zanimanjem sledili krajši lutkovni predstavi.

Z lutkovno uprizoritvijo basni sem uspela obdržati visoko motivacijo tudi za nadaljnje delo, saj se je skupina ponovno veselila naloge, ki sledi. Obenem pa sem prikazala uporabo sence za predstavitev pravljice, ki jo pred snopom žarkov igrajo senčne lutke, katerih izdelavo in animacijo bomo natančneje spoznali v naslednjih dneh.

4. PROJEKTNI TEDEN: 26.–30. marec

NALOGA 3 – SEZNANILI SE BOMO S PREPROSTIMI SENČNIMI LUTKAMI IN Z NJIHOVO ANIMACIJO NA SENČNEM PLATNU

CILJI:

- otroci spoznavajo izdelavo preproste senčne lutke in njeno animacijo na senčnem platnu,
- otroci ob lutkah spoznavajo basen kot literarno zvrst,
- otroci spoznavajo uporabo tehničnih pripomočkov.

METODIČNI POSTOPEK:

- na internetu si ogledamo preproste senčne lutke in izdelavo senčnega platna,
- izberemo in preberemo basni ter razdelimo vloge za lutkovno igro,
- izdelamo preproste senčne lutke in sceno,
- izdelamo preprosto senčno platno,
- otroci s svojimi lutkami drug drugemu zaigrajo basen,
- spontana animacija in igra s senčnimi lutkami.

Potek dejavnosti

Četrty teden projektne delo smo posvetili izdelovanju senčnih lutk in senčnega ekrana. V uvodnem pogovoru smo preverili načrt in ugotovili, da napredujemo po načrtani poti in da smo se znašli pred tretjo, zelo zanimivo nalogo.

Slika 37: Preverjanje načrta

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Lotili smo se prve aktivnosti. Na internetu smo si ogledali nekaj različnih senčnih predstav ter prikaz izdelave senčnih lutk in preprostega senčnega ekrana. Ugotovili smo, da senčne lutke in senčno gledališče poznajo tudi drugod po svetu in obenem ugotovili, da nam internet omogoča spoznati ogromno stvari, samo „vprašati“ ga je treba. Otroci so bili nad senčno animacijo lutkarskih mojstrov zelo navdušeni in so dejali, da bi senčno igro še kdaj gledali, nato pa so želeli čim prej začeti z delom.

Slika 38: Ogled izdelave senčnih lutk na internetu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Pred tem smo se dogovorili, kakšne lutke bomo izdelali. Otroci so dejali, da bi lahko izdelali kokoško in piščančka, s katerimi so se igrali pretekli teden, jaz pa sem otroke spodbudila, da bi lahko na svojem senčnem ekranu z drugačnimi senčnimi lutkami poskusili zaigrati še katero drugo basen. Otroci so se hitro strinjali. Preden smo se lotili izbire basni, za katero bodo izdelali lutke, sem jim povedala, da je treba pri uprizarjanju pravljičice na senčnem ekranu upoštevati nekatera pravila, jih opozorila na sceno in poudarila, da scenskih elementov ne sme biti prav veliko. Na moje vprašanje, zakaj, je ena izmed deklic odgovorila, da mora na platnu ostati dovolj prostora tudi za lutke.

Nato otroke povabim k ogledu knjige. Skupaj prebiramo različne naslove in si ogledujemo ilustracije, ki jih otroci opisujejo in obenem ugotovijo, da imajo v basnih glavno vlogo različne živali. Nato izberemo dve, ki ju bomo prebrali. Prva pripoveduje o muhi in pajku, druga o srni in orlu. Otrokom preberem basni in oni mi pozorno prisluhnejo. Nato skupaj obnovimo kratko vsebino in na koncu razmišljamo tudi o naukih oziroma sporočilu basni. Ker je nauk v basni *Muha in pajek* zapisan na koncu, ga otroci hitro povedo, pri odkrivanju sporočila v basni *Srna in orel* pa potrebujejo nekaj pomoči v obliki podvprašanj, da pridejo do bistva zgodbe. Na koncu se strinjamo, da so živali v basnih podobne ljudem, saj celo govorijo in se obnašajo tako kot človek, zato jih bo prav zabavno zaigrati z lutko. Poleg tega pa sta obe zgodbi tudi poučni in ju bomo z veseljem zaigrali drug drugemu.

Otroci se nato razdelijo v delovne pare in izberejo basen, ki jo bodo zaigrali s svojimi lutkami. Pripravijo si delovne pripomočke in pričnejo z risanjem svojih junakov. Pomoč pri izdelavi potrebuje le najmlajši deček, ostali pa preprosto lutko z enim vodilom izdelajo samostojno.

Slika 39: Izdelovanje preprostih senčnih lutk

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Takoj ko so lutke izdelane, jih otroci oživijo v spontani igri in z njimi podoživljajo vsebino basni, z veseljem pa preizkušajo tudi svoje ročne spretnosti skozi animacijo senčne lutke na leči grafoskopa.

Slika 40: Animacija lutk ob grafoskopu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Naslednji dan se lotimo izdelave preprostega senčnega platna, na katerem bo vsak otrok zaigral senčno lutkovno basen. Počasi in nazorno prikažem njegovo izdelavo in s pomočjo odraslega vsak otrok izdela svojega. Ker je naloga tehnično zahtevnejša, delamo počasi, tako da imajo otroci priložnost slediti posameznim stopnjam in postopkom izdelave. Sceno pa

izdelajo samostojno. Na prozorno folijo z alkoholnim flomastrom narišejo primeren scenski element, ki bo pričaral prizorišče basni, in ga umestijo na svoje senčno platno.

Slika 41: Izdelava preprostega senčnega platna in scene

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Nato si pripravijo baterijsko svetilko in s svojimi senčnimi junaki v manjših skupinah ali v paru drug drugemu igrajo „senčne basni“. Med igro so sproščeni in veseli. Najprej igrajo po

knjižni predlogi, kaj kmalu pa si izmišljajo tudi svoje zaplete in svobodno nadgrajujejo basen z lastnimi idejami.

Slika 42: Senčne lutke zaigrajo basni na senčnem ekranu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Tudi naslednji dan se otroci igrajo s svojimi lutkami. Basni želijo ponovno zaigrati, tokrat na grafoskopu. Seveda takoj sprejemem njihovo pobudo. Skupaj pripravimo prostor; zatemnimo igralnico, odvijemo stensko platno za projekcijo, sestavimo grafoskop, in ko je vse na svojem mestu, se igra lahko začne.

Slika 43: Senčne lutke zaigrajo basni ob grafoskopu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Otroci se menjavajo v vlogah lutkarjev in gledalcev ter igranje ustvarjajo čarobno gledališče senc. Zaključim lahko z mislijo, da nas je tretja naloga skozi črno-belo lutkovno igro lepo pripeljala do naslednje naloge, ki bo najobsežnejša, vendar v svojem cilju res privlačna, saj bomo na koncu ustvarili svoje senčno gledališče, ki ga bomo delili s prijatelji.

EVALVACIJA

Skozi različne dejavnosti v nalogi 3 smo se s pomočjo lutke naučili veliko novega. Ogled senčnih iger in izdelave senčnih lutk na internetu je otroke dobro motiviral za nadaljnje delo, saj so vsi želeli izdelati svojo lutko. Zato so v vseh dejavnostih, ki so se odvijale tekom tedna, aktivno sodelovali vsi otroci. V iskanju zgodbe, skozi dramatizacijo in spontano animacijo so se učili jezika na različnih ravneh (fonološki, morfološki, skladenjsko-pomenski in pragmatični). Pogovarjali so se z odraslimi in med seboj, razmišljali in odgovarjali na različna vprašanja, obnavljali vsebino zgodbe, opisovali risbe, poslušali branje odraslega, se dogovarjali o vlogah, spoznavali dialog ...

Lutka nas je „združila“ tudi s knjigo kot pisnim prenosnikom in otrokom omogočila spoznati različne načine njene uporabe.

Otroci so pri oblikovanju svoje lutke in izdelavi senčnega platna uporabljali različne tehnične pripomočke. Seznanili so se z ravnilom in spoznali nekatere postopke dela kot je denimo zaporedje postopkov izdelave, saj so morali lutko najprej narisati, nato izrezati, jo opremiti z vodilom, po določenem vrstnem redu pa je potekala tudi izdelava senčnega platna. Ugotavljam, da so otroci skozi omenjene aktivnosti razvijali svoje matematično mišljenje in tudi ročne spretnosti.

V tretji nalogi so se imeli otroci priložnost natančneje seznaniti z animacijo lutke na senčnem platnu. Raziskovali so igralno površino in gibanje lutke ob scenskem elementu ter opazovali premike njene sence med igro.

Otroci so se z lutko igrali tudi v paru. Skozi igro so krepili svoje prijateljske vezi, saj so se skupaj zabavali, se smejali, si prisluhnili, menjavali lutke, obenem pa so v igri doživljali vlogo igralca lutkarja kot tudi gledalca. Z zamišljanjem novih vsebin, ki jih je igrala lutka na senčnem platnu, pa so pustili prosto pot predvsem svoji domišljiji, pomembni sposobnosti, ki odpira pot človekovi ustvarjalnosti. Lutka je poskrbela za učinkovito doživljanje jezika in omogočila veliko skupnega druženja.

5., 6. in 7. PROJEKTNI TEDEN: 2.–20. april

NALOGA 4 – USTVARILI BOMO PRAVLJIČNO, SENČNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

CILJI:

- otroci spoznajo tehniko izdelave senčne lutke z gibljivim delom,
- otroci ob kreativnem igranju pravljice z lutko razvijajo svoje jezikovne sposobnosti,
- otroci skozi dramatizacijo pravljice s senčnimi lutkami spoznavajo nekatera pravila lutkovne igre kot npr. stalno dramsko kompozicijo, potrebo po skupinski delovni disciplini ...
- otroci skozi ustvarjanje lastnega gledališča prepoznavajo osnovne elemente gledališke umetnosti in njeno vlogo v družbenem prostoru.

METODIČNI POSTOPEK:

- otrokom za uvod v nadaljnje raziskovanje s senčnimi lutkami zaigram pravljico *Ena o stonogi* (S. Makarovič: Svetlanine pravljice; MIŠ, 2008; str. 131) na velikem senčnem platnu in jih nato povabim, da poskusijo pravljico zaigrati tudi sami,
- izberemo pravljico, ki jo bomo zaigrali drug drugemu, in pravljico, ki jo bomo zaigrali Mehurčkom, ter razdelimo vse vloge in nekatere druge delovne naloge,
- izdelamo senčne lutke z gibljivim delom in sceno za obe pravljici,
- otroci z lutkami drug drugemu zaigrajo svojo izbrano pravljico na velikem senčnem platnu,

- otroci se svobodno igrajo s svojo lutko, jo spontano animirajo in si izmišljajo zgodbe,
- lutkovni ansambel vadi uprizoritev pravljice za otroke iz sosednje skupine,
- skupaj sestavimo vabilo, izdelamo plakate, vstopnice, sedežne oznake za gledališko predstavo, namenjeno mlajšim prijateljem; otroci sodelujejo s svojimi predlogi, idejami, zapisovanjem, risanjem,
- pisno vabilo izročimo sosednji skupini.

Potek dejavnosti

V tabelarni načrt smo skupaj zapisali, da bomo ustvarili svoje senčno gledališče in na predstavo povabili mlajše otroke iz sosednje skupine. V naslednjih tednih nas je zato čakalo kar nekaj izzivov, ki se jih bomo morali lotiti, da pridemo do zastavljenega cilja.

Na tej točki sem zato poskrbela za dodatno motivacijo in v začetku petega projektnega tedna skozi uvodno dejavnost otrokom na večjem senčnem ekranu z barvnimi senčnimi lutkami zaigrala pravljico Svetlane Makarovič *Ena o stonogi*.

Slika 44: Pravljica *Ena o stonogi* na senčnem ekranu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Med lutkovno igro sem uživala in ko sem s predstavo zaključila, so mi otroci glasno zaploskali. Nato sem za platno povabila tudi otroke in jim predlagala, naj poskusijo zaigrati pravljico, ki so jo ravnokar videli. Otroci so se odzvali in izmenično v manjših skupinah igrali *Ena o stonogi* ter ob animaciji lutke postajali z njo vsak trenutek bolj povezani in sproščeni.

Slika 45: Otroci uprizarjajo pravljico *Ena o stonogi*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Seveda tudi v uvodni dejavnosti ni manjkalo svobodne igre. Otroci so se v nadaljevanju igrali s pisanimi lutkami, jih živahno animirali na platnu in na leči grafoskopa, primerjali velikosti senc in eksperimentirali v ustvarjanju senčnih podob svojega telesa.

Slika 46: Svobodna igra z lutko in senco

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ob koncu uvodne motivacijske dejavnosti sem otroke vprašala, katero pravljico bi želeli prikazati sami na velikem platnu. Oglasila se je deklica in predlagala ponarodelo pravljico *Razbita buča*, ostali pa so se z izbiro takoj strinjali. Zgodba je kratka, poznajo jo vsi otroci in strinjali smo se, da bomo ob njej spoznavali tudi tehniko in veščine igranja z gibljivo senčno lutko. Mlajšim prijateljem pa bi lahko predstavili kakšno novo, malo daljšo pravljico. Poleg tega smo sklenili, da naslednjič razdelimo vloge, sestavimo lutkarske igralske skupine, izdelamo lutke in sceno ter vsi zaigramo *Razbito bučo*. Pravljico za mlajše prijatelje pa skupaj poiščemo v knjigi *Svetlanine pravljice*, kjer je zapisana tudi *Ena o stonogi*.

Držali smo se dogovora in naslednji dan zavihali rokave ter se lotili izziva. Najprej smo prelistali *Svetlanine pravljice* in našli *Razvajenega vrabčka*. Pravljico sem prebrala in takoj smo se strinjali, da bo to prav zanimiva senčna uprizoritev, ki jo bomo z veseljem pripravili za sosednjo skupino.

Razdelili smo si posamezne zadolžitve, saj bo za predstavitev pravljice v gledališču potrebno postoriti kar veliko različnih stvari, ki so na srečo zapisane na velikem načrtu. Določili smo animatorje – igralce, izdelovalce lutk, scenografe, napovedovalca, blagajničarja in svetlobne mojstre, ki so pri pravem lutkovnem gledališču nepogrešljivi. Ker pa ima vsaka prava gledališka predstava tudi režiserja, sem otrokom želela natančneje predstaviti njegovo delo. Razložila sem jim, da je režiserjeva vloga zelo pomembna, da s svojim znanjem vodi vse sodelujoče v predstavi, jim svetuje, jih usmerja ter pokaže, kako je treba kaj narediti, podobno kot to počne vzgojiteljica v vrtčevski skupini.

Ker so otroci senčno igro tokrat prvič pripravljali tudi za prijatelje in bili zato precej motivirani za delo, sem jim dejala, da jih bom skozi ustvarjanje predstave spodbujala podobno, kot to počne režiser v gledališču, ter jim podala še kakšen nov koristen nasvet, da bodo z lutkovno igro še posebej presenetili občinstvo. Ker se otroci hitro učijo, dobro pomnijo in želijo nadgrajevati svoje znanje, se mi je zdelo primerno, da s senčno predstavo *Razvajeni vrabček* naredimo korak naprej.

Otroci pa so se veselili tudi igranja *Razbite buče* in lotili smo se branja pravljice, ki jo bodo zaigrali drug drugemu. Po končanem branju so otroci samostojno obnovili vsebino in našli vse nastopajoče, zataknilo pa se je pri razdelitvi vlog, saj so otroci želeli igrati iste junake, medtem ko so nekatere vloge ostale manj zaželenne. Zato sem otrokom poskušala pojasniti, da so vse vloge zelo pomembne in da ima ravno miška, ki je skoraj nihče ni želel igrati, najpomembnejšo vlogo. To je nekaj otrok spodbudilo k odločitvi, da bodo igrali drug lik, kot so si sprva želeli, in z vzgojiteljico sva pohvalili njihovo razumevanje. S konstruktivnim dogovorom nam je na koncu uspelo dobro razdeliti vloge in sestaviti igralske skupine.

Nato pa smo se lotili izdelave lutk. Otrokom sem demonstrirala tehniko izdelave gibljive lutke, pri čemer sem prikazala več različnih možnosti izpeljave gibljivosti – glave, repa ali nog – in poudarila, da je tokrat lutka sestavljena iz dveh delov, ki morata biti pravilno speta in opremljena z vodili. Otroci so pozorno spremljali moj prikaz in v nadaljevanju nekateri z več, drugi z manj pomoči izdelali vsak svojo gibljivo senčno lutko. Otroci, ki so se javili za scenografe, pa so izdelali tudi lutke in sceno za glavno predstavo *Razvajeni vrabček*.

Slika 47: Izdelava senčnih lutk z gibljivim delom in scenskih elementov za pravljici

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Junaki iz *Razbite buče* so oživel tako, ko so bili izdelani. Otroci so lutke spontano animirali, si izmišljali zgodbe, hitro pa so našli tudi njeno senco v snopu sončnih žarkov na tleh ali na steni igralnice.

Slika 48: Spontana animacija junakov iz *Razbite buče*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Drugi dan petega projektnega tedna smo zaključili med sencami in lutkami v pričakovanju naslednjega dne, ko bomo *Razbito bučo* zaigrali na velikem senčnem platnu.

Ko se zjutraj zberemo na preprogi, otrokom ponovno preberem zgodbo o razbiti buči, pred tem pa jim svetujem, naj pozorno poslušajo, da si bodo bolje zapomnili vsebino in tudi kakšen dialog. Ko sem pravljico prebrala, sem pripravila senčni ekran, otroci pa so se medtem razvrščali v skupine in se dogovarjali, kako bodo igrali. Pomagala sem jim sestaviti skupine, ki so nato druga drugi predstavile svojo lutkovno uprizoritev *Razbite buče*.

Slika 49: Senčna lutkovna uprizoritev pravljice *Razbita buča*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

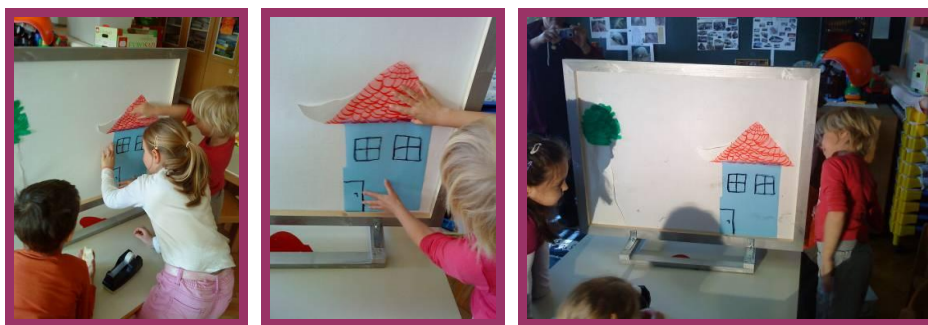
Prva skupina je prebila led in utrla pot drugima dvema, ki sta bili ta čas v vlogi gledalcev. Vsi otroci so motivirano pristopili k igri in vsak posameznik je s svojo lutko zaigral svoj del pravljice, ki se je v skupni igri povezala v celovito lutkovno uprizoritev. Po koncu senčne pripovedi so se lutkarji zbrali pred platnom kot „pravi profesionalci“, občinstvo pa jih je nagradilo z iskrenim aplavzom. V postavljenih skupinah so otroci zaigrali pravljico drug drugemu enkrat, nato pa so se med seboj tudi zamenjali, si izmenjali lutke in ponovno igrali *Razbito bučo* v spremenjenih zasedbah.

Pravljico so otroci do konca tedna odigrali še nekajkrat in v igralskem vzdušju smo zaključili peti teden našega kreativnega ustvarjanja in raziskovanja senčnega lutkarstva.

V šestem projektnem tednu pa je napočil čas za prvo vajo lutkovne uprizoritve pravljičice *Razvajeni vrabček*, ki bo prava „gala“ predstava za naše mlajše prijatelje iz sosednje skupine.

Igralski lutkovni ansambel šteje tri člane, toliko, kot je v pravljici nastopajočih junakov. Povabim jih za mizo in v sproščenem pogovoru jim posredujem nekaj osnovnih smernic, ki jih bomo med igro poskušali upoštevati. Ker so otroci spretno animirali lutke že v *Razbiti buči* in brez težav prenesli vsebino zgodbe na senčno platno, sem jim namignila, da bodo z malo vaje kot lutkovni ansambel še spretnejši. Razložila sem jim tudi, da bodo nekateri gledalci sedeli v zadnjih vrstah naše dvorane, zato bi bilo dobro, da bi govorili glasno in razločno. Otroci so prisluhnili mojim krajšim nasvetom, nato sem jim prebrala pravljičico, ki so jo pozorno poslušali. Skupaj smo obnovili vsebino in opisali značaje posameznih likov. Otroci so si v medsebojnem dogovoru razdelili vloge in se strinjali, da svoje lutke prvič preizkusijo. Scenografijo zato opremijo senčno platno s scenskimi elementi in lutkovna pravljičica se lahko začne.

Slika 50: Priprava scene za *Razvajenega vrabčka*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Otrokom pomagam določiti igralni položaj, pri čemer jih opozorim, da je treba paziti, da ekrana ne bodo prekrivali s senco svojega telesa, saj v tem primeru lahko zakrijejo celotno sceno in gledalci ne bodo videli kaj dosti. Možno težavo lutkarjem demonstriram in nadobudni lutkarji z zanimanjem pogledajo, kako že samo senca moje roke prekrije skoraj polovico scene, če pa se pred luč postavimo s celim telesom, »pa se lutka sploh ne bo videla,« doda deček, ki igra mamo vrabčevko.

Slika 51: Otroci prisluhnejo nekaterim nasvetom

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

V naslednjih dneh, ko otroci igrajo pravljico, opazim, da v igri upoštevajo nekatere moje nasvete, večkrat jih moram spodbuditi le h glasnejšemu govoru.

Slika 52: Utrinki z vaj *Razvajeni vrabček*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

V enem izmed druženj za senčnim platnom pa sem lutkovno igro spremljala z veznim besedilom, kar je bilo lutkarjem zelo všeč. Prejeli smo tudi velik aplavz od otrok, ki so igro gledali na drugi strani, zato sem se predvsem zaradi njihovega odziva in želje, da z njimi igram, odločila, da pravljico prijateljem predstavimo na tak način, kljub temu da se zavedam, da lutka ob sebi ne potrebuje bralca. Med vajo nas obišče tudi vzgojiteljica Maja iz sosednje skupine, ki se hitro preizkusi v ustvarjanju senc, in priznamo ji, da je pri tem zelo spretna.

Slika 53: Vzgojiteljica Maja v igri s senco

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Medtem ko sproščene vaje za gledališko predstavo že potekajo, pa se je potrebno ozreti tudi na načrt in preveriti, kaj bo potrebno še narediti, da bo naše gledališče res pravo gledališče. Zato otrokom preberem načrtovane dejavnosti sedmega projektnega tedna. Zapisano je, da potrebujemo še plakat, vstopnice in vabilo, oštevilčiti pa bo potrebno tudi sedeže v dvorani.

Slika 54: Preverjanje načrta

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Zberemo se na preprogi in skozi sproščen pogovor ugotovimo, da smo do zdaj izvedeli kar veliko novega o senčnih lutkah in senčnem gledališču. Otroci znajo naštetih glavne elemente gledališča, jaz pa jih spodbudno nagovorim, da bodo zdaj gotovo znali ustvariti svojega. Obenem se tudi strinjamo, da smo doslej dobro sledili okvirnemu načrtu in se zato uspešno približujemo našemu cilju.

Po pregledu načrta pa otroke presenetim z animiranjem banane, ki sem ji s preprosto poslikavo spremenila podobo. Ko otroci zagledajo govorečo banano, ki jih „resno“ pozdravi in jih povpraša, kako so, od začudenja najprej popolnoma umolknejo, nato drug drugemu pojasnjujejo: »banana je, banana je« ... Nato eden izmed dečkov, ki je bil vidno navdušen nad animacijo, lutko pokliče Bananko. Ostali otroci ime hitro povzamejo in gospod Bananko lahko po začetnem navdušenju otrok končno pride do besede ter pove, zakaj je prišel na obisk. Prišlo mu je na uho, da otroci pripravljajo pravo senčno predstavo, ki si jo želi ogledati tudi sam. Vendar pa jih je komaj našel, saj ni vedel, v katero gledališče mora zaviti, zato ga zdaj zanima, kako se njihovo gledališče imenuje. Otroci povedo, da gledališče še nima imena, nato Bananko predlaga, da ga poiščejo skupaj. Gospodič na glas razmišlja o imenu, pridružijo se mu tudi otroci in naštevajo različna imena, vendar Bananku ni všeč nobeno. Nato otroke povpraša po imenu njihove skupine. Otroci povedo, da so Balončki, in izbirčni gospod zadovoljno sklene, da bo to ime ravno pravšnje tudi za njihovo gledališče, ki se bo odslej imenovalo Senčno gledališče Balon. Še preden pa se utegne Bananko posloviti, se v otroški domišljiji in spontani animaciji spremeni še v letalca, bojevnika in glasnega pevca. Otroci si lutko izmenjujejo, se zabavajo in veselo nasmejejo v njeni družbi. Sadež banane, ki sem ga z nekaj potezami flomastra in improvizirano animacijo spremenila v lutko, je bil pravi uspeh.

Slika 55: Gospod Bananko na obisku

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Po krajši motivaciji se z veseljem lotimo predvidenih nalog. Skupaj razmišljamo, katere podatke bo potrebno zapisati na vabilo in plakat. Najprej se pogovorimo o vabilu in otroke k razmisleku spodbudim s vprašanjem, kako povabijo prijatelje na rojstni dan, in nekateri med njimi povedo, da to včasih storijo z vabilom, ki ga s sestavijo s pomočjo staršev.

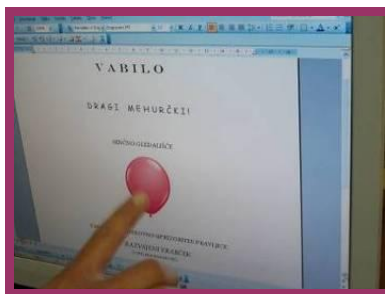
Z malo pomoči nato otroci naštejejo glavne podatke (kje, kdaj, kaj, kdo), ki jih mora vsebovati vsako vabilo. Informacije obenem tudi zapišemo, saj nam bodo prišle prav, ko se bomo lotili pisanja.

Na spletu si ogledamo tudi nekaj primerov vabil in ugotovimo, da se uporabljajo za različne priložnosti: vabilo na rojstni dan, na gledališko predstavo, na sestanek ... Dogovorimo se, da bomo svoje napisali in oblikovali s pomočjo računalnika.

Naslednje vprašanje, ki se poraja, pa je: kako oddati vabilo? Otroci predlagajo, da ga lahko odnesejo kar sami, vedo pa tudi, da ga lahko pošljemo po pošti, vendar bi morali to uslugo plačati, zato se odločimo, da bomo vabilo oddali osebno.

Dobro razpoloženi začnemo s sestavljanjem vabila. Otroke povabim za računalnik in kdor želi, lahko z mojo pomočjo zapiše del besedila, nekateri otroci pa sodelujejo tudi pri oblikovanju njegove vizualne podobe.

Slika 56: Utrinki z izdelave vabila

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Nato se lotimo izdelave gledališkega plakata. Za razliko od računalniško izdelanega vabila ga otroci izdelajo ročno. Napisale in oblikovale so ga deklice, ki že znajo pisati črke po nareku. Najprej smo skupaj ponovile, katere so tiste informacije, ki jih moramo zapisati na plakat, nato pa so deklice razmišljale, kako bi napisale besedilo. Vsaka je predlagala svojo zamisel, ki sem jo zapisala, nato pa smo iz zapisov skupaj sestavile besedilo, ki bo bralcu sporočalo vse potrebne informacije.

Da bo plakat tudi vizualno privlačen, se odločijo, da bodo nanj narisale vrabčka, o katerem govori predstava. Deklice si razdelijo delo in plakat začne dobivati pravo podobo. Pomagala sem jim pri zapisu besedila, ker je bilo potrebno narekovati posamezne črke in usmerjati razporeditev besed na poli, saj same še niso vešče te ocene. Delale so zavzeto, izdelavo pa so spremljali tudi ostali otroci, ki so si plakate v fazi nastajanja z zanimanjem ogledovali.

Slika 57: Utrinki z izdelave plakatov za *Razvajanega vrabčka*

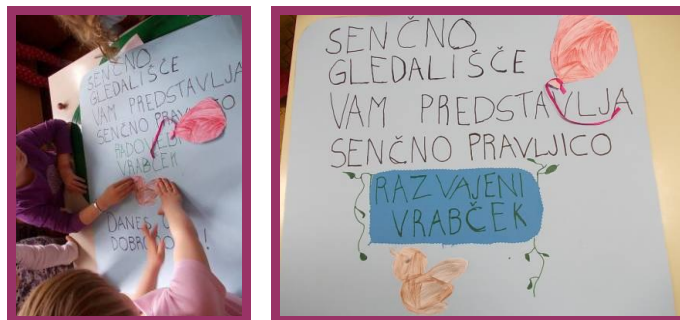

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ko smo si na koncu ogledale gledališki plakat, pa opazim napako v naslovu pravljice in se zavem, da sem deklici, ki je pisala besedilo, narekovala napačen naslov. Soočim jih z nastalim problemom in jih spodbudim k razmisleku o popravi napake. Ena izmed deklic

predlaga, da bi besedilo lahko »pobrisali«, druga pa svetuje, da lahko čez napako »kaj prilepimo«, in po posvetu poiščemo rešitev v drugem predlogu. Pravilni naslov nato deklice zapišejo na manjši kos papirja, ga prilepijo čez napačno besedilo na poli in nazadnje se izkaže, da je zdaj podoba plakata lepša, kot je bila prej. Skupaj smo zaključile z mislijo, da se napake ni potrebno ustrašiti, ampak jo je bolje sprejeti kot izziv ter poiskati rešitev zanjo, se ob tem kaj naučiti in s tem zmanjšati možnosti, da jo v prihodnje ponovimo.

Slika 58: Plakat za gledališko predstavo *Razvajeni vrabček*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Med izdelovanjem plakata pa se je nekaj otrok samoiniciativno lotilo izdelave novih lutk. Spretno so izdelali take z gibljivim delom in dvema vodiloma. Ustvarjali so nove like ali pa ponovno izdelovali tiste iz *Razbite buče*. Ponosno so mi jih prišli pokazati, jaz pa sem vsakega posebej pohvalila in dejala, da so se naučili izdelati pravo senčno lutko z gibljivim delom. Zadovoljni z rezultatom svojega dela so nato s senčno lutko uživali v spontani animaciji, iskali njene sence povsod po igralnici, jih ob odhodu domov z veseljem pokazali staršem in jim razlagali, da se bodo z njimi igrali tudi doma.

Slika 59: Samoiniciativna izdelava senčnih lutk z gibljivim delom

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ker smo ta dan uspeli pripraviti vabilo in plakat, otroci pa so medtem izdelovali tudi svoje lutke, smo predstavili izdelavo vstopnic na naslednji dan. Tedaj se takoj po zajtrku zberemo na preprogi z namenom, da se pogovorimo o pričakovani nalogi. Otroke vprašam, ali si lahko predstavo v gledališču ali pa morda risanko v kinodvorani ogledajo zastonj, nakar odgovorijo, da ne, ter pojasnijo, da je treba ogled plačati. Otroke nato spomnim, koliko gledaliških delavcev se trudi, da pripravijo različne predstave za nas, in da je prav, da za svoje delo in trud dobijo plačilo. Zato bo tudi naše gledališče pripravilo vstopnice, ki jih bodo gledalci morali kupiti, če si bodo želeli ogledati senčno predstavo. Otroci nato razmišljajo o plačilnem sredstvu in najprej predlagajo, da jih bodo prodajali za denar. Pojasnim jim, da majhni otroci nimajo denarja in da bo treba najti drugo rešitev. Namignem jim, da bi vstopnico lahko prodali npr. za balon, s katerimi bi se potem lahko tudi igrali, in skupina veselo sprejme moj predlog.

Skupina se ponovno motivirano loti dela. Vsak otrok individualno izdelava en par: eno vstopnico in eno sedežno oznako. Številke se morajo ujemati, da bodo gledalci lahko poiskali svoj sedež v dvorani. Pri zapisu števil z vzgojiteljico otrokom po potrebi pomagava, sami pa izberejo barvo, s katero bodo pobarvali svoj številski par. Skupaj smo pripravili 23 vstopnic in ravno toliko sedežnih oznak.

Slika 60: Izdelovanje vstopnic in sedežnih oznak

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ker smo pripravili vse potrebno za naše gledališče, *Razvajeni vrabček* pa je tudi že čakal na premiero, smo sklenili, da sosedom izročimo vabilo, saj je dobro, da ga dobijo kakšen dan prej in se pravočasno pripravijo na obisk predstave.

Deklica, ki je želela izročiti vabilo, se je odpravila do sosednje igralnice in skupini predala naše vabilo. Vzgojiteljica se je prijazno zahvalila in vabilo z veseljem pokazala ter prebrala otrokom. Dejali so, da se že veselijo dne, ko si bodo predstavo lahko ogledali.

Slika 61: Izročitev vabila

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ravno tako pa smo tudi sami že kar težko pričakovali dan, ko bo naše gledališče zaživelu pred povabljenimi gosti.

EVALVACIJA

Četrta naloga nas je popeljala v nadaljnje druženje z lutkami in njihovimi sencami. Prav tako pa smo ob ustvarjanju svojega gledališča še natančneje spoznali vlogo, ki jo ima v naši družbi.

Ker sem želela otroke razveseliti z lutkovno predstavo, obenem pa sem verjela, da jih bom na ta način tudi dodatno motivirala, sem v uvodnem delu na večjem senčnem platnu zaigrala novo pravljico. Igra je uspela. Otroci so mi zaploskali, nato pa so se v igri preizkusili tudi sami. Opazila sem, da v igri z lutko uživajo. Zapomnili so si posamezne dialoge in zaporedje zgodbe, lutko pa so animirali doživeto in živahno. V nadaljevanju uvodnega dne so se ob platnu tudi svobodno igrali z lutkami in njihovimi sencami, jih spontano animirali ter se ob tem družili drug z drugim. Zato lahko ugotovim, da lutka otroke vedno znova pritegne in jih popelje v poseben svet, kjer lahko sproščeno ustvarjajo in živijo v domišljijah svetovih.

Tudi v naslednjih dneh nam je lutka ponudila veliko dobrega. Ob njej so otroci spoznali novo pravljico in podoživljali tisto, ki jo že poznajo. Sproščeno so se poigravali z jezikom skozi dialoge ter se v igri za platnom brez težav prelevili v različne like, ki so jih upodabljali s svojo lutko. Ob lutki in z lutko so se medsebojno družili, sodelovali v manjših skupinah ali v paru, se učili dogovarjanja pri delitvi vlog in spoznavali nekatere ostale veščine, kot je na primer uspešna skupinska organizacija, kjer vsak udeleženec opravi svoje delo za doseg skupnega cilja.

Ko so otroci drug drugemu igrali svojo lutkovno pravljico, so si z veseljem in brez zadržkov zaploskali in s tem pokazali, da spoštujejo svoje dosežke kot tudi dosežke vrstnikov. Lutka je torej tudi povezovalka, ki nadgrajuje in krepi otroške vezi ter omogoča pozitivne odnose do drugih in do samega sebe. Lutka je tudi odlična motivatorica, saj otroke v trenutku aktivira. Posodijo ji svoj glas in gib ter v spontani animaciji razvijajo svojo domišljijo, gibalne spretnosti in jezikovne sposobnosti.

Ker sem skozi dosedanje projektno delo ugotovila, da otroci pravljico na platnu igrajo sproščeno in si z veseljem ter hitro in brez težav zapomnijo tudi dialoge, smo z nekaj vaje še malo nadgradili animacijo senčne lutke in otroci so ob *Razvajanem vrabčku* v svoji igri samo še napredovali in v tem tudi uživali.

V procesu ustvarjanja senčnega gledališča pa so se otroci imeli priložnost seznaniti tudi z nekaterimi drugimi vsebinami iz našega življenja. Spoznali so, kako se napiše vabilo, in se seznanjali z različnimi možnostmi uporabe računalnika. Pri oblikovanju plakata in urejanju scenskih elementov na platnu so spoznavali prostorska razmerja in s tem razvijali svoje matematično mišljenje kot tudi občutek za usklajenost, lepoto, estetiko.

Ker so otroci pred vstopom v šolo in se z veseljem učijo pisati črke in številke, sta nam lutka in gledališče omogočila tudi spodbujanje predšolskega opismenjevanja v obliki spoznavanja simbolov pisnega jezika.

Skozi projekt smo ugotovili, da lahko med delom prihaja tudi do napak, kar pa ne pomeni, da je pot do cilja zato zaprta, ampak je napako potrebno popraviti in nadaljevati z delom.

Otroci so se naučili izdelati senčno lutko z gibljivim delom in nekateri izmed njih so se v naslednjih dneh samoiniciativno lotili izdelovanja raznolikih senčnih lutk. Pri tem so znali uporabiti na novo pridobljeno znanje in pomagali ostalim s svojimi nasveti. Zato lahko ponovno potrdim, da je učenje z lutko prijetno, učinkovito in omogoča napredek na različnih področjih otrokovega razvoja.

Aktivnost otrok v ustvarjanju senčnega gledališča je bila ves čas na visoki stopnji, saj so se prav vsi lotili vsake naloge z veseljem in pripravili vse, kar je potrebno za našo predstavo. Predvsem pa so uživali v raznoliki igri, ki jo je omogočila lutka in njena naravna moč, da povabi otroka k sebi in ga popelje v svoj magični svet.

Petek, 20. april

Peta etapa – PREDSTAVITEV DOSEŽKOV

PRIORITETNI CILJI:

- otroci zaključijo projekt s prikazom lutkovne predstave v lastnem gledališču,
- otroci predstavijo obiskovalcem projektni album ter jim posredujejo in pojasnjujejo potek celega procesa projekta,
- otroci vidijo konkreten rezultat svojega dela, bodisi skupnega bodisi individualnega.

METODIČNI POSTOPEK:

- priprava prostora: otroci oštevilčijo stole, jih primerno razporedijo v prostoru, izobesijo plakate, pripravijo senčno platno in grafoskop, pripravijo vstopnice ter zatemnijo prostor,
- prijazen sprejem gledalcev in prodaja vstopnic,
- napoved lutkovne predstave,
- premierni ogled senčne lutkovne pravljice *Razvajeni vrabček*,

- povabilo obiskovalcev k ogledu projektnega albuma in razstave senčnih lutk.
- sproščeno in prijateljsko druženje z otroki in vzgojiteljicami iz sosednje skupine.

Potek dejavnosti

Zadnji dan sedmega projektnega tedna pa je „šlo zares“. Zavihali smo rokave in se lotili dela. Potrebno je bilo označiti stole in jih nato primerno razporediti v prostor, pripraviti senčni ekran in tehnično opremo, izobesiti plakate, označiti vhod v gledališko dvorano in jo na koncu tudi zatemniti. Vsi otroci so aktivno in prizadevno sodelovali pri pripravi in igralnica se je hitro spremenila v pravo gledališko dvorano. Fantje so kar tekmovali med seboj, ko so prestavljali pohištvo in razporejali stole po prostoru, deklice pa so z veseljem poskrbele za oznake in s ponosom obesile gledališki plakat. Otroci so si vhod v naše gledališče z zanimanjem ogledovali in se že veselili prihoda Mehurčkov.

Slika 62: Priprava gledališke dvorane

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

V zadnjih minutah pred premierno predstavitevijo *Razvajenega vrabčka* se lutkovni ansambel zbere za platnom. Lutkarje optimistično spodbudim, da so dobro pripravljeni in naj gledalcem to tudi pokažejo. Otroci prisluhnejo mojim besedam, ves čas ostajajo sproščeni, treme pred nastopom ni opaziti, zato se sprostim tudi sama.

Slika 63: Zadnji posvet pred premiero

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Zadnjim nasvetom sta prisluhnili tudi gledališka blagajničarka in napovedovalka predstave, nato pa se gledališka vrata odprejo in v dvorano vstopijo prvi gledalci. Ustavijo se pri blagajni, kjer vsak kupi vstopnico in s pomočjo vzgojiteljice poišče svoj sedež v dvorani.

Slika 64: Gledališka blagajničarka poskrbi za prodajo vstopnic

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Občinstvo napolni dvorano do zadnjega kotička in v pričakovanju predstave v dvorani zavlada tišina.

Slika 65: Občinstvo napolni gledališko dvorano

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Napovedovalka napove senčno pravljico, občinstvo zaploska in predstava se začne. Po krajši uvodni melodiji, ki sem jo zaigrala na flavto, sem prižgala luč in senčno platno je oživel pred očmi gledalcev, prav tako pa so oživele tudi senčne lutke, ki so jim igralci posodili svoj gib in glas ter jih od začetka do konca spretno vodili in z njimi odlično zaigrali novo pravljico svojim prijateljem.

Med lutkovno igro je v dvorani ves čas vladala tišina, v trenutku, ko je platno „ugasnilo“, pa se je po dvorani razlegel velik aplavz. Z igralci smo se spodbudno pogledali ter se drug drugemu nasmehnil, saj smo vedeli, da je predstava resnično uspela.

Stopili smo pred občinstvo, kjer se je vsak igralec individualno predstavil v svoji vlogi in pri tem ponovno požel velik aplavz. Na koncu pa so gledalci še enkrat zaploskali vsem skupaj in nam tako sporočili, da jim je bila pravljica, zaigrana s senčnimi lutkami, resnično všeč.

Slika 66: Premierna senčna lutkovna uprizoritev pravljice *Razvajeni vrabček*

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Slika 67: Lutkarji se predstavijo občinstvu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Otroci so po predstavi obiskovalcem pokazali tudi svoje senčne lutke in projektni album, ki smo ga izdelali z namenom, da predstavimo vse, kar smo v projektu delali in kako smo prišli do trenutka, ko nam je uspelo ustvariti svoje prvo senčno gledališče. Prijatelji in vzgojiteljice so si fotografije z zanimanjem ogledali in pohvalili prizadevanje mladih lutkarjev, ki so s skupnimi močmi uspeli ustvariti pravo senčno gledališče in v njem zaigrali pravljico na posebno magičen način.

Slika 68: Razstava senčnih lutk in projektnega albuma

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Tako smo zaključili tudi peto nalogo, s katero smo končali svoj projekt, ne pa tudi projektne dela, saj nas je v prihodnjih dneh čakala še evalvacija, skozi katero bomo ugotovili, kako smo zadovoljni z našim projektom in svojim delom, ki smo ga vanj vložili.

Končni dosežek v obliki gledališke predstave je bil posebno doživetje, ki smo ga lahko delili s svojimi prijatelji. Ti pa so bili še posebej zadovoljni, saj so uživali v ogledu nove pravljice, ki so jo odigrale čarobne senčne lutke.

EVALVACIJA

Najpomembnejša ugotovitev v peti etapi projektne dela je ta, da nam je skupaj uspelo priti do glavnega cilja, ki smo si ga zastavili na začetku projekta. V svojem gledališču smo s svojimi lutkami zaigrali lutkovno pravljico in jo predstavili občinstvu. Občutki, ki so nas ob tem prevzemali, so bili prijetni, otroci so čutili ponos in zadovoljstvo, da so ustvarili nekaj svojega in lahko to pokazali tudi drugim. lutka je otrokom omogočila, da so predstavili svoje znanje in dosežke, torej konkretne rezultate, tako sebi kot drugim, ter s tem ponudila priložnost za oblikovanje pozitivne samopodobe.

Ker so se otroci potrudili in pripravili ter uredili vse potrebno za pravo gledališče, so to opazili tudi obiskovalci, ki so prišli na ogled igre in se nato tudi sami izkazali kot pravi gledalci, ki z zanimanjem gledajo gledališko predstavo.

Lutka je ponovno ustvarila priložnost za prijetno medsebojno druženje in krepitev prijateljskih vezi, saj so starejši otroci lepo sprejeli mlajše in se po koncu predstave tudi sproščeno pogovorili ter skupaj poigrali z razstavljenimi lutkami. Vzgojiteljice pa so pohvalile celo skupino in se iskreno zahvalile za povabilo in lepo preživeto dopoldne.

Otroci so poleg rezultatov svojega dela (gledališče, lutkovna igra, lastne lutke) imeli priložnost predstaviti tudi pot, ki so jo prehodili, da so prišli do končnega cilja. S pomočjo projektnega albuma so tako lahko razlagali, pojasnjevali, opisovali, se spominjali ... in na ta način doživljali različne besedilne oblike, razširjali svoj besednjak, razvijali tako verbalne kot tudi neverbalne komunikacijske sposobnosti.

Otroci so se z lutko učili jezika, izražanja čustev in misli ter se učili razumeti sporočila drugih. Gledališče pa je omogočilo dramatizacijo pravljice. To literarno besedilo je otroku še posebej blizu, saj otrok lahko s pomočjo pravljice spozna moralno-etične dimenzije, s književno osebo pa se tudi identificira ter doživlja književno dogajanje.

Lutke v gledališču so nam omogočile pomembno izkušnjo na področju umetnosti, ki so jo imeli otroci priložnost celovito doživljati, zato lahko zaključim, da so kot pomemben dejavnik ponudile lepo priložnost za celosten, uravnotežen otrokov razvoj.

Kritiko lastnega dela vidim predvsem v tem, da sem ob igri brala vezno besedilo, kljub temu da se zavedam, da lutke vse najboljše odigrajo same, zato ob naslednjih podobnih priložnostih prepuščam celo zgodbo samo lutkam in njihovim animatorjem.

Torek, 23. april

Šesta etapa – EVALVACIJA

PRIORITETNI CILJ:

- samorefleksija udeležencev o doživljanju projektnega dela (izražanje lastnih čustev, občutij ...),
- otroci se učijo ovrednotiti lastno delo,
- udeleženci projekta kritično ocenijo delo vodje projekta.

METODOLOGIJA DELA:

- skupaj pogledamo projektni album in se sproščeno pogovarjamo o našem projektnem delu,
- otroci z risanjem simbolov ocenijo svoje lastno delo in delo vodje projekta.

Potek dejavnosti

S prikazanimi dosežki se je naš projekt zaključil, nismo pa še končali s projektnim delom, saj smo morali ovrednotiti rezultate in tudi celotni potek projekta.

Zadnji dan smo se zato zbrali na preprogi in si skupaj ogledali album projekta, ki v slikah pregledno prikazuje celotni potek projektnega dela skozi vse etape oziroma posamezne dele. Ob pregledovanju slik smo se sproščeno pogovarjali in obujali spomine na minulo delo. Skozi pogovor so imeli otroci priložnost predstaviti svoje novo znanje, ki so ga pridobili skozi projekt, in so z vnemo naštevali različne informacije, ki so si jih zapomnili, ter tako dokazali, da so se naučili veliko novega. Z navdušenjem so zatrdili, da zdaj znajo izdelati različne senčne lutke, in hitro pričeli naštevati ves potreben material za njihovo izdelavo, opisali postopek izdelave in vse, kar je potrebno za animacijo senčne lutke.

Slika 69: Evalvacijski pogovor ob projektnem albumu

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Nato sem otroke vprašala, kako so se počutili med potekom projekta, in jim ob tem pokazala nekaj različnih simbolov za izražanje čustev v obliki „smeškov“. Otroci so se navdušili nad raznolikimi čustveno izraznimi simboli in skupaj določali čustvo, ki ga posamezen obraz predstavlja. Večina otrok je nato dejala, da jim je bilo projektno delo všeč, zato so za svoj odgovor izbrali smejoč se simbol.

Slika 70: Simbol »smeško« za izražanje čustev

Vir: Lasten vir

Potem pa sem otroke prosila, naj zbrano prisluhnejo tudi navodilom za zadnjo nalogo. Razložila sem jim, da bodo za konec ocenili svoje delo v projektu, prav tako pa bodo imeli priložnost izraziti svoje mnenje tudi o delu vodje projekta. To bodo storili z risanjem simbolov. Na prvo stran lista (str. A), bodo narisali simbol, ki bo predstavljal oceno lastnega dela, na drugo stran (str. B) pa bodo narisali simbol, ki predstavlja oceno dela vodje projekta, in nato svoje odgovore oddali v skrinjico.

Ker otroci velikokrat ponavljajo drug za drugim, sem poudarila, naj res sami razmislijo o oceni in potem tudi izberejo pravi simbol in naj ne prerisujejo simbolov drug od drugega. Opazila sem tudi, da je bilo nekaj dečkov močno navdušenih nad vizualno podobo simbola, ki prikazuje zelo jezen izraz, in jih je v trenutku spodbudil k domišljiji igri »jaz sem bojevnik«. Začeli so se dogovarjati, da bodo simbol narisali na svoj list, zato sem ponovno ponovila navodilo bistva risanja simbolov. Otrokom sem tudi naročila, naj se tokrat ne podpišejo na risbo, saj je ocenjevanje anonimno, kar pomeni, da nihče ne bo vedel, kdo je narisal kateri simbol.

Otroci so se nato lotili naloge in individualno skozi simbol izrazili svoje mnenje in nato odložili listek v pripravljeno skrinjico. Nekateri otroci so pri risanju poiskali odmaknjen prostor, se splazili pod mize ali si na kak drug način omogočili intimnost pri izražanju svojega mnenja. Pomoč sta potrebovala le dva mlajša otroka, ki jima je vzgojiteljica ponovila navodilo naloge in jima pomagala umestiti izbrane simbole na pravo stran lista.

Slika 71: Otroci oddajo svoje odgovore v skrinjico

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Ko so vsi otroci oddali svoje odgovore, smo odprli skrinjico in razvrstili ter prešteli simbole na obeh straneh in tudi natančno določili končen rezultat individualnega ocenjevanja. Na koncu smo se strinjali, da so skoraj vsi otroci zadovoljni s svojim delom v projektu kakor tudi z vodjo projekta, saj je bilo na lističih narisanih največ smejočih se simbolov.

Slika 72: Odgovori otrok v simbolih (str. A, str. B)

Vir: Vrtec Ciciban Sevnica

Otrokom sem se ob zaključku projekta zahvalila za nepozabno druženje ter pohvalila njihovo prizadevanje in pozitivno delovno motivacijo v raznolikih dejavnostih, skozi katere so ustvarili svoje prvo senčno gledališče in z njim polepšali dan prav vsem, ki smo ga imeli priložnost doživeti in začutiti njegovo pravljično čarobnost.

EVALVACIJA

Za kvaliteten celostni razvoj posameznika je med drugim pomembno, da razvija kritično mišljenje in se zna opredeliti in oceniti svoje delo ali ravnanje kot tudi delo in ravnanje

nekoga drugega. Zato smo projektno delo zaključili s krajšo samorefleksijo, ki je otrokom omogočila, da so razmislili o svojem delu in o delu vodje projekta. Že v sproščenem pogovoru in pri ogledovanju fotografij v projektne albumu so imeli otroci priložnost govoriti o svojem delu, s pomočjo slik pa so podoživljali svoj doprinos k nastanku senčnega gledališča. Svobodno so izražali svoja čustva in se ob slikah smejali, prepoznavali drug drugega ter se spominjali, kaj so delali in ustvarjali v preteklih dveh mesecih.

Otrokom je treba že zelo zgodaj ponuditi priložnost za kritično mišljenje in jim tako zagotoviti priložnost za oblikovanje in izražanje lastnega mnenja. Tokrat so lahko svojo kritično oceno izrazili tudi s pomočjo simbola, pri čemer so prepoznavali tudi njegovo vlogo in pomen v širšem družbenem okolju. Naloga otrokom ni povzročala težav, saj so svojo odločitev brez težav prelili na papir skozi risbo in tako individualno opredelili in tudi sporočili, kaj menijo o svojem delu in o delu vodje projekta.

Ko smo skupaj odprli skrinjico, so otroci ponovno aktivno sodelovali in urejali rezultate, pri čemer so se seznanjali z matematičnimi prvinami, kot so razvrščanje, urejanje in štetje. Prišli smo do ugotovitve, da je anketa „prinesla“ največ smejočih se simbolov, in zato zaključili, da so skoraj vsi otroci zadovoljni s svojim delom kot tudi delom vodje projekta.

Rezultat ankete me je zelo razveselil, saj sem po mnenju otrok dobro opravila svoje delo. Gotovo bi lahko katero izmed aktivnosti izpeljala tudi drugače in na določenih mestih tudi bolje, vendar pa lahko kljub temu na koncu sklenem, da sem s svojim delom v projektu zadovoljna tudi sama.

Predvsem se mi zdi pomembno, da so se me otroci vedno razveselili, kadar sem prišla, in me takoj povprašali, »kaj bomo danes delali« in ali se bom igrala z njimi. Ta odnos me je prepričal, da je lutka otroku resnično privlačna, saj mu ponuja zabavno igro, izziv, veselje, druženje in učenje. Da so otroci ves čas visoko motivirani in vpeti v raziskovanje in ustvarjanje senčnega gledališča, pa je potrdila tudi vzgojiteljica v skupini, ki je dejala, da so se otroci tudi v dneh, ko nisem bila prisotna, veliko igrali z lutkami, jih prinašali od doma in jo spraševali, kdaj bom spet prišla, da bomo »delali« lutke.

V veselju, da sem se lahko z otroki igrala gledališče, sem se poslovila in skupini zaželela tudi v prihodnje vsaj toliko ustvarjalnega duha in svobodnega ustvarjanja, kot so ga imeli skozi naše projektne delo.

8 SKLEPNI DEL: ODGOVORI NA OSNOVNE CILJE RAZISKOVANJA IN POSTAVLJENE HIPOTEZE

V nadaljevanju skozi povzetek evalvacijskih ugotovitev predstavljam sklepne ugotovitve o osnovnih ciljih raziskovanja, na koncu pa odgovorim na postavljeni hipotezi.

Osnovni cilji raziskovanja skozi projekt so štirje:

1. Raziskati in poskušati odgovoriti na vprašanje, ali lutke otrokom nudijo priložnost za učinkovito učenje jezika.
2. Spremljati in opredeliti otrokov odnos do gledališkega ustvarjanja.
3. Spremljati in ovrednotiti otrokovo učenje ob lutki skozi svobodno igro in vodene aktivnosti.
4. Natančno spremljati celoten potek vseh dejavnosti v projektu in ovrednotiti doseganje postavljenih vzgojno-izobraževalnih ciljev po posameznih nalogah.

ODGOVOR 1

Otroci so se skozi projektno delo z lutko aktivno učili jezika. V sproščeni igri z lutko, skozi spontano animacijo ali dramatizacijo so razvijali in poglobljali znanje na različnih jezikovnih ravneh: od fonološke in morfološke do skladenjsko-pomenske in pragmatične. S pomočjo lutke so pogosteje komunicirali med seboj, drug drugemu sporočali svoja razmišljanja in izražali svoja občutja. Otroci so skozi spontano animacijo lutke razvijali domišljijско rabo jezika, ob dramatizaciji pravlјice pa so se identificirali s književnim junakom ter doživljali književno dogajanje in obenem prepoznavali njegovo etično ali estetsko sporočilo. Lutka je otroke na prijeten način, skozi igro, povezala s knjigo kot pisnim prenosnikom in jim omogočila spoznati različne načine njene uporabe. Z lutko so se otroci učili obnavljanja zgodbe, spoznavali so dialog, razširjali svoj besednjak in spoznali različne besedilne vrste. Ob lutki so se učili tudi veščin dogovarjanja in iskanja rešitve problema s konstruktivnim pogovorom. Lutka je otroke spodbudila k bolj zbranemu poslušanju in posledično k uspešnejšemu razumevanju sporočil. Skozi proces ustvarjanja lastnega gledališča in lutkovnih predstav so otroci v medsebojnih odnosih in v odnosu z odraslim spoznavali različne komunikacijske veščine, kot so kultura komunikacije, vljudnost, neverbalna

komunikacija, zato lahko ponovno poudarim, da je lutka odlično sredstvo za spodbujanje razvoja govornih in jezikovnih zmožnosti otrok.

ODGOVOR 2

Otroci so z veseljem ustvarjali lastno gledališče in se z navdušenjem lotili vsake naloge ali dejavnosti, ki jih je pripeljala bliže cilju. Prav vsi so želeli igrati pravljičo v svojem gledališču zase in za prijatelje, kar pove, da jih gledališče pritegne in motivira, kar so izkazovali predvsem z ustvarjalnostjo in aktivnostjo skozi ves potek projektnega dela. Z zanimanjem so raziskovali različne vire o gledališču kot mediju in pri tem sporočali tudi svoje izkušnje in posredovali dosedanje znanje o gledališču ter z zanimanjem poslušali nove informacije, ki sem jim jih posredovala. V naslednjih dneh so podajali svoje novo znanje v sproščenem pogovoru, znali naštetati nekaj novih sestavin gledališke umetnosti in pojasnjevali različne gledališke pojme (režiser, šepetalec, lučkar, opera, balet, lutkovni ansambel itd.). Na lutkovno predstavo, ki so jo zaigrali v svojem senčnem gledališču, so bili zelo ponosni ter so celotno dogajanje doživljali kot prijetno in pozitivno izkušnjo, bodisi v vlogi gledalca bodisi igralca. Zato lahko sklenem, da otroci prepoznajo gledališče kot pomembno vrednoto v družbenem prostoru in ga kot takega doživljajo tudi skozi ustvarjalno igro, v kateri imajo celovito priložnost raziskovanja, kreiranja in ustvarjanja svoje lastne otroške gledališke umetnosti.

ODGOVOR 3

Otroci so se skozi sproščeno igro z lutko, kot tudi skozi vodene aktivnosti v projektu, učili tudi drugih vsebin in ob lutki razvijali mnogotere individualne potenciale. Na tem mestu izpostavljam pomembno vlogo lutke, ki v vsakem trenutku spodbuja otrokovo domišljijo, kar se je pokazalo tudi v celotnem projektnem obdobju. Otroci so se s svojimi lutkami sproščeno igrali v manjših skupinah, v paru ali individualno, si izmišljali raznolike domišljijske zgodbe, ki so jih skupaj razvijali, dopolnjevali, si izmenjali lutke, s tem prevzemali nove vloge ter si ponovno brez težav zamišljali nove zaplete svojih lutkovnih junakov. Spodbujanje razvoja domišljije pa je odločilnega pomena tudi za nadaljnji razvoj naše družbe na vseh nivojih, zato bi bilo treba lutko v predšolskem obdobju še pogosteje vključevati v vzgojno in izobraževalno delo z otroki. lutka nam je omogočila veliko skupnega druženja in tako utrjevala prijateljske vezi ter skrbela za sproščeno vzdušje v skupini med igro in vodenimi dejavnostmi. Med pripravljanjem lutkovnih uprizoritev pravljič so se morali dogovarjati in

se pri tem učili enakopravnega in strpnega delovanja v skupini ter spoznavali osnovne socialne kompetence, kot je graditev pozitivnih medsebojnih odnosov ter sprejemanje in razumevanje različnosti, ki je pravzaprav naše bogastvo. Otroci so bili z lutko v roki pravzaprav ves čas aktivni samostojni raziskovalci, ki so še posebej uživali v nadgrajevanju svojih animacijskih sposobnosti v dramatizaciji, kar pomeni, da v lutki vedno vidijo izziv, ki ga skozi igro sprejmejo in s tem posredno stopajo po poti pridobivanja novih znanj.

ODGOVOR 4

V našem projektnem delu spoznavanja senčnih lutk in gledališča pa nam je lutka v vsej svoji širini ponudila tudi povezave z drugimi področji učenja, ki sem jih kot pedagoški vodja projekta umestila v posamezne dejavnosti. Tu naj poudarim resnično bogastvo lutke, ki ga lahko uporabimo na področju vzgoje in izobraževanja otrok. Skozi projekt so se otroci ob lutki in senčnem gledališču učili različnih spretnosti ter razvijali svoje mišljenje in sposobnosti. Spoznavali so različne vire, načine in dostope do vira informacij (obisk knjižnice, raziskovanje literature, uporaba interneta), razvijali divergentno mišljenje v fazi načrtovanja projektnega dela, kjer je pomembno vlogo odigral Idejko kot motivator raziskovanja. Otroci so skozi spoznavanje tehnike senčnih lutk razvijali tudi matematično mišljenje, saj so pri izdelavi preprostih lutk, lutk z gibljivim delom ali malega senčnega platna spoznavali postopke izdelave, ki potekajo po sistematični poti, ali pa skozi gibanje v poigravanju in raziskovanju sveta senc spoznavali nekatere naravoslovne pojme.

V procesu ustvarjanja lastnega gledališča pa so otroci poleg uresničenega osnovnega cilja, to je lutkovna uprizoritev pravljice, spoznavali tudi nekatere druge vsebine. Ob pomoči odraslega so sestavili vabilo, izdelali plakat in se pri tem seznanjali z namenom slikovnega ali besedilnega sporočila. V zaključnih etapah so otroci predstavili rezultate projektnega dela (lutkovna predstava, razstava senčnih lutk in predstavitev projektnega albuma) drugim ter razlagali in pojasnjevali postopke, ki so jih pripeljali do zastavljenega cilja. Na koncu pa so razmišljali tudi o lastnem delu, ki so ga v procesu samorefleksije ovrednotili s pomočjo risanja simbola. Sklenem lahko, da smo skozi projektno delo dosegli tudi vzgojno-izobraževalne cilje, ki sem jih postavila v povezavi z drugimi področji učenja, in da je bilo doseganje teh ciljev s pomočjo lutke prav prijetno.

ODGOVORA NA POSTAVLJENI HIPOTEZI

Hipoteza 1

Pred začetkom izvajanja projekta predvidevam, da otroci prepoznajo prvinskost lutke skozi igro v spontani animaciji, ob kateri razvijajo tudi svoje jezikovne sposobnosti.

Odgovor:

Hipotezo lahko potrdim kot pravilno, saj otroci lutko spontano oživijo bodisi s svojim gibom bodisi z gibom in besedo, v komunikaciji s samimi seboj, s prijateljem ali z drugo lutko, pri čemer skozi govor ob igri z lutko razvijajo svoje jezikovne sposobnosti.

Hipoteza 2

Predpostavljam, da otroci poznajo osnovni namen gledališča, težje pa prepoznavajo nekatere njegove osnovne sestavine.

Odgovor:

Hipotezo potrjujem, saj otroci povedo, da je gledališče prostor, kjer si lahko občinstvo ogleda predstavo, in naštejejo nekaj gledaliških pojmov kot npr. igralci, lutkarji in lutke, medtem ko druge osnovne sestavine gledališča raziskujejo in prepoznavajo ob pomoči odraslega.

ZAKLJUČEK

Igranje, učenje, druženje z lutko ter ustvarjanje lastnega lutkovnega gledališča s skupino vedoželjnih otrok je zame gotovo neprecenljiva izkušnja, ki mi je omogočila kar nekaj novih spoznanj o odnosu med lutko, otrokom in vzgojiteljem. Predvsem me veseli dejstvo, da je uporaba lutke v vzgojno-izobraževalnem procesu otroka (možnosti uporabe je praktično nešteto) učinkovita rešitev, ki zagotovo prinaša pozitivne učinke na področju celostnega otrokovega razvoja in napredka.

Sama prisotnost lutke v otrokovem življenju je pravzaprav njegova pravica, v kolikor pa jo odrasli ali vzgojitelj učinkovito uporabi za spodbujanje razvoja domišljije ali katerih drugih oblik sposobnosti in spretnosti, pa je omogočil otroku doseganje zastavljenih ciljev skozi sproščeno, privlačno in zabavno igro. Lutka, ki s svojo magično močjo na lahkoten način vzpostavlja medčloveške stike, bi gotovo morala postati ena izmed prioritetenih metod dela z otrokom.

Skozi naše projektno delo smo skozi igro in izkustveno učenje v družbi lutke doživeli veliko prijetnih trenutkov, obenem pa je vsak izmed nas pridobil tudi nekaj novega znanja, ki ga bo lahko gotovo uporabil na svoji nadaljnji izobraževalni ali življenjski poti.

Nenazadnje pa so otroci s svojo senčno lutkovno predstavo pravzaprav ustvarjali umetnost, ki so jo z veseljem delili tudi s prijatelji in tako dokazali, da so aktivni akterji kulturnega dogajanja v svojem ožjem in širšem okolju.

Zato lahko zaključim z mislijo, da so nam lutke omogočile pomembne in raznolike izkušnje, vzgojiteljem pa obenem ponudile lepo priložnost za spodbujanje celostnega in uravnoveženega otrokovega razvoja.

LITERATURA IN VIRI

KLASIČNI VIRI

1. Ban, T., 2009: *Otrok ustvarja lutke*. Domžale: Tomaj.
2. Blažič, M., 2000: *Skrivni bralni zakladi*; Dnevniki branja in književna vzgoja v devetletki: teoretična izhodišča in didaktična načela uporabe (skrivnih) dnevnikov ustvarjalnega branja v devetletki. Ljubljana: Rokus.
3. Jurkovski, H., 1998: *Zgodovina evropskega lutkarstva – I. knjiga*: Od svojih začetkov do konca devetnajstega stoletja. Lutkovna knjižnica: prva knjiga.
4. Korošec, H. in Majaron, E., 2002: *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
5. Medved Udovič, V., 2000: *Igra videza*; Teoretična izhodišča branja dramskih besedil v osnovni šoli. Ljubljana: Rokus.
6. Milčinski, J. in Pogačnik-Toličič, S., 1992: *Pravljica za danes in jutri*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
7. Novak, H., Žužej, V. in Glogovec, V. Z., 2009: *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.
8. Sitar, J., 2008: Lutkovna umetnost v okviru kulturne vzgoje. *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja*; Predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju. Ljubljana: Pedagoški inštitut. 131–136.
9. Trefalt, U., 1993: *Osnove lutkovne režije*. Zveza kulturnih organizacij Slovenije. Ljubljana: Grafis, d. o. o.
10. Varl, B., 1997: *Ploske lutke*: Zbirka Moje lutke 4. Šentilj: Založba Aristej.
11. Županić Benić, M., 2009: *O lutkama i lutkarstvu*. Zagreb: Leykam international, d. o. o.
12. Marjanovič Umek, L., Kroflič, R. et al. (ur.), 2001: *Otrok v vrtcu – priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja.

ČLANEK V SERIJSKI PUBLIKACIJI

1. Kolarič, J.: *Več gledališča v slovenske šole*. Didakta. November 2011. Št. 149. Letnik XX I. str. 8, 9.

ELEKTRONSKI VIRI

1. Fekonja, U.: *Otrokova komunikacija z vrstniki in vzgojiteljico v simbolni igri*. (citirano: 5. 1. 2013). Dostopno na naslovu:
www.supra.si/posvet_LJ/PPT/8_posvet/PL3_Urska_Fekonja.pdf
2. Grgič, B.: *O pomenu pravljič in otroških pripovedk*. Nova Akropola (citirano: 20. 12. 2011). Dostopno na naslovu: www.akropola.org/clanki/clanek.aspx?lit=163
3. Korošec, H., 2003: *Lutke in gledališka igra kot oblika simbolne igre*. Sodobna pedagogika 2/2003, 190–205 (citirano: 13. 12. 2011). Dostopno na naslovu: http://www.sodobna-pedagogika.net/images/stories/2003-2-slo/2003_2_slo_11_korosec_lutke_in_gledalisce.pdf.
4. Kucler, M., 2002: *Pravljič kot socialno pedagoška intervencija*. Socialna pedagogika 2002, vol. 6, št. 1, str. 21–46 (citirano: 19. 12. 2012). Dostopno na naslovu: www.zzsp.org/revija/2002/02-1-21-46.pdf
5. Majaron, E., *Lutka pri oblikovanju mladega človeka*. (citirano: 2.12.2012). Dostopno na naslovu: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/edi04-slo-svn-t03.pdf
6. Majaron, E.: *Z lutkami po svetu - elektronsko gradivo pri predmetu Metodika lutkovne, dramske in filmske vzgoje*. (citirano: 15. 12. 2011). Dostopno na naslovu: <http://www.pef.-uni.lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-po-svetu.doc>
7. Marjanovič, L. in Zupančič, M., 2001: *Psihologija otroške igre*. (citirano: 22. 12. 2012). Dostopno na naslovu: www.studij.slo5.net/dokumenti/Psihologija
8. Rebronja, N.: *Improvizirani dialogi Karađoza i Hađivata u pozorištu senki*. (citirano: 17. 12. 2011). Dostopno na naslovu: <http://www.denis.lutkar.com/dnk-lutkarstva/index.php?option=...id...>
9. Šimunov, M., 2007: *Scenska lutka kao poticaj za stvaralaštvo studenata predškolskog odgoja*. Metodički obzori 2 (2007) 1 (citirano: 13. 12. 2011). Dostopno na naslovu: www.hrcak.srce.hr/file/19444